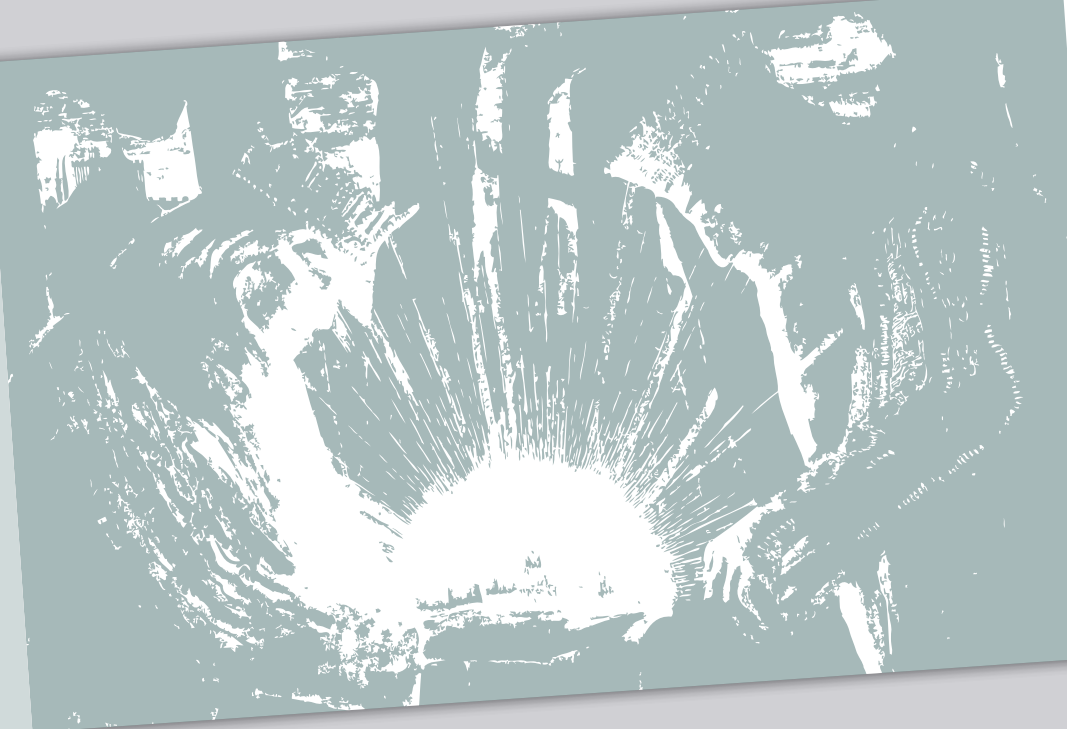

Aurimas Guoga

Sėkmingos tautos idėja

Aurimas Guoga

Sėkmingos tautos idėja

Redaktorė Aldona Petrauskienė

Dizaineris Darius Abromaitis (www.imago.lt)

*Viršelyje panaudoti M.K.Čiurlionio paveikslo
„Karalių pasaka“ fragmentai.*

© *Aurimas Guoga.*

*Šią knygą kopijuoti, persiųsti ar kitaip dauginti
be išankstinio autoriaus sutikimo leidžiama.*

*Norint dalinai pasinaudoti šio kūrinio tekstu,
būtina nuoroda į šaltinį.*

Vilnius, 2009

Turinys

Įvadas	7
Kaip atpažinti artėjančią krizę	10
Kaip išgyventi krizės metu	14
Dvasinio kūno atradimas	19
Kaip įsitvirtina šviesios idėjos	26
Sėkmingos tautos idėja	30
Raginimas dvasiškai augti	37
Artėjantis dvasingumo amžius	40
Išvarkyme akiplėšas iš savo tarpo. Globokime padoriuosius	45
Netoleruojame tradicinių vertybių?	47
Dar trys visuomeninio mąstymo iškreipimai	50
Dvasinė skausmo prasmė	69
Nuo ko reikėtų pradėti naujajai Vyriausybei?	74
Pirkti kaip žmogus	79
Prasmė verslo šerdyje	83
Turtuoliai ir vargšai	87
Kertiniai kalbėjimo dėsniai	90
Apilietiškas ir antipilietiškas	94

Santykiai su Rusija	96
Alkoholis ir kiti „džiaugsmiai“	100
Savitarpio pagalba	105
Klasės ateities visuomenėje	113
Prasminga labdara visuomenės labui	124
Atsinaujinusi prekyba žmonėmis	127
Mums reikia vaikų	129
Gyvybinis švietimo poreikis	131
Intelektualumas ar geraširdiškumas?	139
Heroizmas ir romantika	145
4 žmogiškumo lygiai	149
Sugrįžimas į žmogiškumą	159
Žmogiškumas atmerkia vidinę akį	161
Pabaiga	165
1 priedas. Kaip pamatyti žmogaus dvasinį kūną	167
2 priedas. Kaip propaguoti savo idėjas	170
3 priedas. Šiaurės Atėnų pranašystė	174
Rekomenduojama literatūra	180

Įvadas

Ši knyga išėjo kaip atsakas į pasaulinę krizę, sukrėtusią pasaulį 2008 metų pabaigoje. Neabejoju, kad krizė – ne šiaip eilinis nesusipratimas nesibaigiančios ekonominės plėtros ir mokslinės pažangos pasakoje su laiminga pabaiga. Buvome visą laiką pratinami galvoti, kad ateitis bus tik šviesesnė, tik geresnė. Tiek komunizmas, tiek liberalioji demokratija mus skatino tikėti, kad žmonija sėkmingai išspręs visas problemas savo kelyje – viskas bus tik geriau, tereikia sulaukti. Manau, ši knyga jus privers tuo suabejoti.

Ši krizė užsitęs ilgiau. Kiek? Tai priklauso nuo mūsų pačių. Kaip ir visos iki šiol pasaulį užklupusios skaudžios krizės, ji pateiks skausmingų pamokų, kurias privalėsime išmokti. Šiuo metu, 2009 m. priešaušryje, kai baigiu šią knygą, situacija man primena 1992 uosius. Tais metais Lietuvoje vyrėjo senoji ekonominė tvarka. Griuvo įmonės, atrodė, kad senasis pasaulis eina velniop. Kas bus jo vietoje, tuomet dar nebuvo iki galo matyti. 1992 m. įvyko didžiausia griūtis, tačiau tikrąją krizės skausmą pajutome vėliau – 1994–1996 metais. Ir tik apie 2000-uosius nepriklausomybės aušros krizė pradėjo atleisti savo plieninius gniaužtus. Kaip vėliau paaiškėjo, dvasine prasme ta krizė mokė Lietuvą gebėjimo kiekvieną pasirūpinti asmeniškai savimi.

Laikotarpis, kai išleidžiama ši knyga, – tik naujos krizės pra-

džia. Mes nyrame į tamsą, pasaulis aplink mus nejaukiai braška, tačiau didesnių pokyčių mūsų gyvenimuose dar neįvyko. Niekas nežino, kas mūsų laukia. Dauguma tikisi, kad tai šiaip trumpalaikis nemalonumas ir kad viskas greitai stos į buvusias vietas. O mūsų laukia pamokos, kad iš sunkaus meto iškiltume kitokie. Ši knyga – tai mėginimas padėti jums kuo greičiau susigaudyti ir prisiderinti.

Knyga turėjo būti kitokia. Mielai būčiau kūręs teorijas apie mechanizmus ir logaritmus, kurie nesėkmingoms tautoms padėtų pasikeisti. Jaučiu, kad teks palikti tai kam nors kitam. Įvykiai pakoregavo šiuos planus. Sukrėtimai, kurie dabar drebbina visuomenę, mane likimo valia buvo užklupę kiek anksčiau. Taip išėjo praktiškas darbas apie tai, kaip orientuotis šių artėjančių sunkumų akivaizdoje. Viliuosi, kad mano patirtis ir išvalgos bus pritaikomos ir naudingos mūsų šaliai.

„Sėkmingos tautos¹ idėja“ – tai mėginimas pažvelgti į dvasinę pastarųjų įvykių prasmę. Taip pažiūrėjus, optimizmas dėl vis gerėjančios ir geresnės žmonijos ateities iškart prislopo. Matėme, kad pastarasis ekonominis pakilimas buvo lydymas suvešėjusio egoizmo ir susvetimėjimo. Būtent dvasiniame pasaulyje vyko aižėjimas, kuris dabar persikėlė į ekonominį gyvenimą.

Prieš atslenkant ekonomikos krizei pasaulį sukūrė sunki žmogiškumo krizė. Savo griūvantį dvasinį pasaulį mėginome atkurti didesniu vartojimu ir pasipelnymu. Susikūrėme iliuziją, kad, rūpindamasis tik savimi, būsiu laimingesnis ir turtingesnis. Egoizmas ir susvetimėjimas tapo norma ir įaugo į kraują. Ne

1 Šioje vietoje sąmoningai paliktas neatitikimas kalbos normoms. Manau, kad tautos sėkmę ar nesėkmę lemia jos sprendimai. Tokiu atveju negalime sakyti, kad sėkmė mus lydi. Priklausomai nuo to, kaip sugebame spręsti savo problemas, esame sėkmingi arba nesėkmingi.

tik Lietuvoje, bet ir pasauliniu mastu. Toliau taip tęsti neišeina. Geruoju ar nelabai, privalėsime pasikeisti. Ši krizė mus išmokys pasirūpinti ir savo artimu. Tai – žmogaus pareiga. O jei mėginasi kurti laimingą ateitį pamiršęs žmogiškumą – krizė bus tau nuožmus mokytojas.

Žmogus gyvas ne vien duona. Mes pirmiausia esame dvasingi ir visuomeniški padarai. Kiekvienas gyvenimo prasmę atrandame darydami kai ką didinga. Žmonija pasiekė neįtikėtinų gamybos aukštumų. Daugiau nebereikia visiems arti dėl materialių dalykų. Gamyboje tapo ankšta. Dalis žmonių turės rasti sau vietą kitur. Tai verčia mus dar kartą permąstyti, kodėl savo dvasiniams poreikiams skiriame tiek nedaug dėmesio. Tai tampa mūsų svarbiausiu riboženkliau. Be dvasingesnės ateities mūsų laukia neįtikėtinai veiksminga gamyba kartu su siaubu dėl to, kad neturėsime už ką prasimaitinti. Tačiau jei sugebėsime susiliesti su dvasingąja prigimtimi ir rinksimės tai, kas mums turi daugiau vidinės prasmės, ateities taip bijoti mums nereikės. Mes ją su didžiausiu vidiniu pasitenkinimu kursime.

O dabar nuosekliai apie tai, kaip visa tai šalies mastu paversti tikrove.

Kaip atpažinti artėjančią krizę

Artėjančią krizę galime numatyti ir jai pasiruošti, jei tik suprantame, kas ją sukelia. Asmeninių krizių ir apskritai galima išvengti, o visuomeninių krizių metu galima geriau pasinaudoti atsiradusiomis ilgalaikėmis galimybėmis.

Taigi visų pirma apie tai, kokios yra giluminės krizės priežastys. Ne kartą girdėjome pasakymą, kad krizes sukelia išbalansuota plėtra. Tvarus ekonominės plėtros pagrindas yra tokia padėtis, kai daugiau pagaminama nei suvartojama. Pažvelkite į Kiniją. Ten visa šalis triūsia po keliolika valandų kiekvieną dieną, kad aprūpintų pasaulį pigiomis prekėmis. Ten žmonės daug atiduoda, o uždarbiai nespėja pasivyti produktyvumo augimo. Po kelerių tokios plėtros metų visi sušneko apie kiniškąjį stebuklą. Tai tikros plėtros, šviesesnės ateities ir galios receptas. Kol plėtra remiasi tokiu pamatu, krizės nebaisios – blogiausiu atveju jos tik trumpam pristabdys visuomenės kelią į gerovę.

Tikrą, griauančią krizę pranašauja tokia plėtra, kai daugiau suvartojama nei sukurama. Tokioje visuomenėje madinga rūpintis, kaip čia ką nors gavus nieko neduodant mainais. Nustojama tarnauti kitiems, pradedama tempti paklodę į savo pusę. Pas mus, pavyzdžiui, neseniai buvo madinga savo gerovę kurti ne daug dirbant, o naudojantis sunkia užsakovų ar darbdavių padėtimi. Tapo populiariu „investuoti“ taip, kad praturtėtum

nieko nedarydamas ir nieko vertingo nekurdamas kitiems. Tokioje visuomenėje žmonėms svarbiausia – kaip čia pasisotinus kitų sąskaita. Tie, kurie sugeba tai daryti, tampa herojais ir sektiniais pavyzdžiais.

Pagrindinis artėjančios krizės ženklas – visuotinio akiplėšiško pasireiškimas. Ryškiausias tokio reiškinių pavyzdys buvo statybininkų elgesys pastarojo statybų bumų laikotarpiu. Tuo metu aplaidžiai savo darbą atliekantis juodnugaris kėlė save į padanges nesutikdamas imtis užsakymo net už 5000 Lt. mėnesinį atlyginimą. Susidaro įspūdis, kad tvarka nuo šiol pasikeitė ir kad dabar orkestrui diriguos ne inteligentiškas užsakovas, o pagiriotas dažytojas... Kažką panašaus matėme ir likusioje darbo rinkoje. Kai kuriems darbuotojams tapo įprasta pirmiausia, vos atėjus į darbą, peržiūrėti siūlomų darbų skelbimus. „Dirbama“ tol, kol darbdavys nepradedą prikaišioti tingaus sėdėjimo darbe – tuomet pakuojami daiktai ir – į naują darbą – ten, kur didesnis atlyginimas.

Tokią padėtį aš vadinu dumblo pakilimu į paviršių. Faktiškai pradeda vadovauti *naglieji (ižūlieji)* akiplėšos, kurių pirštai labiausiai linksta į save ir kurie nebijo atitinkamai veikti. Normalūs žmonės tuo metu

Tikrą, griauančią krizę pranašauja tokia plėtra, kai daugiau suvartojama nei sukurama. Tokioje visuomenėje madinga rūpintis, kaip čia ką nors gavus nieko neduodant mainais. Nustojama tarnauti kitiems, pradedama tempti paklodę į savo pusę.

stveriasi už galvos ir visaip stengiasi išsaugoti nuolat užliejamą laivelį. Staiga tai, kas anksčiau buvo nepadoru, tampa norma. Susidaro įspūdis, kad pasaulis negrįžtamai pasikeitė – nuo šiol nebebūtina laikytis padorumo. Tikrovė šiuo etapu, deja, tokia: kuo mažiau padorumo, tuo tau geriau sekasi.

Ir staiga – kaip perkūnas iš giedro dangaus – krizė! Per stebulingai trumpą laiką chamų valdžia pasibaigia, jie stebėtinai greitai vėl tampa mielais ir paslaugiais žmogėnais.

Visai kaip Bulgakovo „Šuns širdyje“. Kai tik Šarikovą atvertė į šunį, jis ir vėl tapo mielas ir nuolankus padarėlis. Dabar šie smarkuoliai ir vėl grįžta ten, kur buvo iki „gerųjų laikų“ – pažeminti, pikti ant viso pasaulio ir su ironiška šypsena lūpose. Jie ir vėl pasirengę tarnauti padoriems žmonėms – savo tikriesiems šeimininkams. Dabar jau dirba daugiau ar mažiau padoriai – suprantama, iš baimės likti be pragyvenimo šaltinio.

Viskas grįžta į savo vietas. „Dumblas“ leidžiasi žemyn, kur jam ir priklauso būti. Visiškai sugedę lieka už borto sunkiausių metu ir atlieka kaliausės vaidmenį kitiems nedorėliams. Dabar puikus metas perspektyviems žmonėms – darbo rinkoje „motyvuotų darbuotojų“ nors vežimu vežk! Viską gali padaryti. Atėjo galimybių metas tiems, kurie krizės metu išlaikė padorumą – darbuotojai kyla aukštyn, į vidutinės grandies vadybininkus, vadovai gerina personalo kokybę ir ryšius, vartotojai aptarnaujami puikiai!

Taigi artėjančios krizės pranašas yra iki aukštumų iškilęs „dumblas“. Pirmoji rimta krizė Lietuvoje praūžė tuoj po nepriklausomybės paskelbimo. Atsimenate, kokia sumaištis buvo šios krizės priešaušryje? EBSW, „Sekundė“, B. Dekanidzė, prekybininkų antkainis – 200–300 proc., niekas nenori mokytis aukštojoje mokykloje...

Pastaroji krizė – nesiskaitymas su klientais, akiplėšiškumas darbo, o ypač – statybos, rinkoje. Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad ne vien darbuotojai praranda ryšį su tikrove – būna, ir darbdaviai praranda saiko jausmą. Pastariesiems bus sunkiau nei kitiems svarstyklėms pasisukus į priešingą pusę. Dėl tos pačios priežasties taip greitai pakyla ir subliūkšta populistinės partijos – jos pasinaudoja masių noru gauti kai ką nieko neduodant mainais. Po kvailysčių laikotarpio ateina skaudus prablaivėjimas.

Visur, visose srityse, kai liaudis pereina į ypač greito vystymosi fazę pamiršus padorumą, krizės nagai jau laukia už artimiausio kampo.

Kaip išgyventi krizės metu

Naują krizę gal ir svarbu atpažinti, tačiau iki jos dar turime marias laiko. Šiuo metu visiems mums kur kas labiau rūpi, kaip išgyventi dabartinę krizę. Dauguma žmonių, kaip ir visuomet krizės metu, pasimes ir pradės elgtis reaktyviai, t. y. emociškai reaguos į sunkumus ir bijos ateities. Panašiai dabar yra rinkoje. Neabejoju, kad tokios nuotaikos greitai apims ir plačiąją visuomenę. Taigi mes turime būti tam pasirengę ir žinoti, kaip pasitikti ateinančius sunkumus. O kadangi beveik niekas nežino, kaip geriausia pasirengti krizei, tai žinantieji šią paslaptį turės didžiulį pranašumą.

Sakoma, kad tiksli diagnozė – jau pusė vaisto. Jei sutinkate, kad iki padangių iškilęs *naglumas (įžūlumas)* – nuo aukščiausių iki žemiausių visuomenės sluoksnių – tampa visuotinės krizės priežastimi, tuomet iškart aišku, kaip geriausia elgtis sunkiu metu. Priešingai. Visiškai priešingai tam, kas sukėlė šią nelaimę. Jei krizės priežastimi tampa visuotinis noras pasisotinti kito sąskaita, gauti tai, kas neuždirbta ir kas tau nepriklauso, tuomet išėitis yra kaip tik daryti viską priešingai.

Krizės metu, kaip jau minėjau, baimė verčia žmones elgtis reaktyviai. Jie išsigąsta ir pradeda nerimauti dėl ateities. Jie nemiega naktimis ir ateina apsnūdę į darbą. Susirūpinimas dėl išgyvenimo, savisaugos jiems tampa vienintelis svarbus motyvas. Bai-

mė kausto jų iniciatyvą ir gerą nuotaiką. Toks žmogus tampa panikos skleidėju – savo išvaizda, išraiška, savo elgesiu skleidžia baimės signalus. Tokie žmonės pradeda elgtis kaip visiškai vargšai – taupo savo pinigėlius, bando kuo daugiau jų susigriebti ir kuo mažiau išleisti. O dabar įsivaizduokite, kokį įspūdį toks žmogus sudaro kitam tokiam pat įsibaiminusiame žmogui? Ką galvoja apie bedarbį žmogus, kuris ir pats jaučiasi nesaugus dėl savo darbo vietos? Įsivaizduokite, kad nujaučiate apie savo atleidimą, o pas jus ateina suvargęs bedarbis ir prašo ką nors iš jo nupirkti. Ne patys maloniausi jausmai. Ir jau tikrai ilgai nenorėsite su tokiu žmogumi turėti reikalų.

Krizės metu pinigai tampa aukso vertės. Tie, kas jų turi, sunkiai su jais atsisveikina. Jei atsisveikina, tikisi už juos labai daug vertės ir karališko aptarnavimo. Mažiausiai, ko tuo metu nori karalius klientas – tai suvargusio ir sugniuždyto darbuotojo, paskendusio savo išgyvenimuose, rūpesčiuose. Didelės krizės metu pinigai keliauja ne tiems, kurie siūlo nedidelę kainą – visi turi dirbti nedidelėmis kainomis. Kai visi neramūs ir įsitempę, užsakovas labiausiai norės turėti reikalų su tais, kurie malonūs, mandagūs ir susitelkę kuo geriau jį aptarnauti. Kai visi aplink susirūpinę ir suvargę, linksmumas, nerūpestingumas labiau nei anksčiau tampa didele vertybe. Jie gali praskaidrinti užsakovo

*Kai visi aplink
susirūpinę ir suvargę,
linksmumas,
nerūpestingumas
labiau nei anksčiau
tampa didele vertybe.
Jie gali praskaidrinti
užsakovo nuotaiką
ir padėti jam
trumpam užmiršti
savo paties nerimą.*

nuotaiką ir padėti jam trumpam užmiršti savo paties nerimą. Todėl krizių metu Holivudas paprastai „didina apsakus“ – prasiblaškyti tampa gyvybiškai svarbu.

Tad, susitelkdami į savo baimę, pasidavę nerimui dėl savo ateities, mes patys save žudome. Tampame baimės skleidėjai, o tokių tuo metu labiausiai ir vengia. Jei norime kuo sausesni išlipti iš krizės, turime visą dėmesį sutelkti į kitus. Tapti kuo rūpestingesni ir jautresni savo artimui. Padėti vienas kitam kuo galime. Užsakovą aptarnauti taip, kad kuo labiau sušildytume jo širdį.

Visuotines krizes sukelia visuotinio akiplėšiškumo suvešėjimas. Dauguma galvoja tik apie save. Krizės metu mes esame priversti pirmiausia galvoti apie kitą. Štai pas mane atėjo senas pažįstamas, kuris papasakojo dėmesio vertą istoriją. Paskambina jam užsakovai ir sako, kad atsisako reklamos. Mano draugas jiems aiškina, kad ši reklama jiems duoda daugiausia užsakovų, ir jis pasirengęs tai įrodyti. Tačiau užsakovai nesiklauso – nutraukiam sutartį! Šis pavyzdys vaizdžiai apibūdina, kur mus veda reaktyvus mąstymas. Užsakovai jau buvo visiškai apsikrėtę baimė, rūpesčiai dėl išgyvenimo jiems atėmė blaivų mąstymą. Net tada, kai mano draugas mėgino padėti ir įrodyti, kad šios išlaidos jiems gyvybiškai būtinos, užsakovai nesiklausė. Keistai atrodo toks pastarųjų sprendimas, tačiau suprantamas: kai atsižvelgi į tai, kad tuo metu jie mąsto tik apie save, tai ir mato bei girdi tik save.

Taigi krizės metu jokių būdu negalime viso dėmesio sutelkti vien į save. Tai mus pražudys. Tuo metu mums gyvybiškai svarbu būti kuo dėmesingesniems kitiems, būti paslaugiams, atidiems, skleisti vidinę šilumą. Kuo daugiau atiduoti vidinės energijos. Padėti kitam, net jei už tai niekas nemokės. Kuo

labiau rūpintis kitais ir jų problemomis. Na, o kai aiškiai matysime kitus žmones, tikrai greičiau ir dažniau įžvelgsime ir visokias galimybes sau.

Prisiminkime keliolikos metų Lietuvos istorijos pamokas. 1992–1994 metais šalies ūkis byrėjo. Gerai atsimenu, kaip tuo metu sėdėjome universitete su žieminiais paltais – nebuvo už ką šildyti patalpų. Užsidarinėjo viena gamykla po kitos. Banditai atvirai siautėjo ir tyčiojosi iš visuomenės. Tačiau tuo metu pradėti kurti ir šiuolaikinės ekonomikos pamatai. Kai kurie drąsūs žmonės supirkinėjo G.Vagnoriaus vyriausybės išleistus privatizavimo čekius (už vagnorkas). 1 lito nominalas – 8 centai. Už juos šie žmonės pirko gamyklas – už juokingas sumas litais, ir dar atsiskaitinėdami privatizavimo čekiais.

Kai privatizavimas baigėsi, dauguma iš apmaudo prikando lūpą – tokį jų nuomone, neteisingą privatizavimą jie pavadino „prichvatizacija“. Jautėsi apgauti, kad taip pigiai iš rankų paleido savo galimybes. Pasigirdo kaltinimų, kad visas privatizavimas buvo tiesiog banditų organizuotas banditams. Tačiau traukinys jau nuvažiavęs – jiems teliko lieti apmaudą ir dėl savo bėdų kaltinti valdžią.

Taigi permainų metu laimi tie, kurie žino, ko nori, drąsiai siekia savo tikslų. Jie pasinaudoja visuotiniu pasimetimu. Tuo metu kiti pusvelčiui paduoda jiems vertingą turtą ir dar džiūgauja radę pirkėją. Naujieji lyderiai pradeda kilti tuomet, kai ankstesni vadovai praranda orientaciją. Kad taptumėte naujuoju lyderiu ir visiškai pasinaudotumėte krizės galimybėmis, reikalinga svarbiausia sąlyga – negailėti savo vidinės energijos. Tuo metu jos visuomenei reikia labiausiai – tad būkime ryžtingi ir pasirengę netausoti savęs didžiųjų permainų metu.

Dabar populiariu kartoti, kad krizė – tai naujos galimybės.

Tačiau, mano manymu, tik nedaugelis iš tiesų supranta, ką tai reiškia. Leiskite pateikti vieną gerai žinomą pavyzdį. Kai 1986 metais prasidėjo SSRS griūtis, atsivėrė nepaprasta galimybė Lietuvai. Tai buvo mūsų istorinė proga nusikratyti sovietinės tvarkos ir tapti laisva, vakarietiška visuomene. Kai dabar, po keliolikos nepriklausomybės metų, Lietuvoje tiek nepatenkintų savo šalimi ir visuomene, suprantanti, kad pasinaudojome savo galimybėmis tik iš dalies. Ko mums pristigo? Pristigo vizijos ir pastangų. Tačiau labiausiai mums pristigo padorumo. Mes vienu tikėjome, kitą darėme. Guodėmės tuščia viltimi, kad valdžia už mus išspręs visas problemas. Vidutinis pilietis nesistengė pasitempti, kad būtų kuo naudingesnis atsikuriančiai šaliai. Lietuvoje buvo per mažai lyderių, kurie sugebėtų įgyvendinti norimus pokyčius. Visuomenė užsikrėtė aukos sindromu – man blogai, nes valdžia manimi nepasirūpina. Tačiau svarbiausia, ką praleidome, tai – rūpintis, kad kaimynui, bičiuliui šalia tavęs būtų gera. Visi užsidarėme namuose, už šarvuotų durų, ir iki buto sienų susiauriname savo interesų ratą. O tai ir yra priešinga tam, kaip turime elgtis krizės akivaizdoje. Todėl mes šiandien ir esame nepakankamai gyvybinga, entuziastinga ir laiminga visuomenė. Nauja krizė – tai nauja galimybė atsikratyti senosios tvarkos ir sukurti geresnę. Tačiau, norėdamas pasinaudoti šia galimybe, turi turėti mąstymo pranašumą.

Dvasinio kūno atradimas

Prieš save matote du labai panašius žmones. Abu vienodo amžiaus, panašaus ūgio, panašūs iš veido, na, ir šiaip viskuo. Abu gražiai maloniai šypsosi. Kuris, jei tik vadovaujate išore, iš jų jums atrodys geresnis? O dabar įsivaizduokite, kad netikėtai sužinote, jog vienas iš jų yra maniakas žudikas, o kitas – doras ir tvarkingas žmogus. Kuria tikrove būsite pasirengę tikėti dabar – išorine ar vidine?

Toks retorinis klausimas akivaizdžiai parodo, kad egzistuoja ne tik išorinė fizinė tikrovė. Kad už jos slypi kita, nematoma tikrovė, ir ji yra nepalyginti tikresnė už išorinę. Šios nematomos tikrovės tikrumas mums toks akivaizdus ir aiškus, kad, susidūrę su kita, priešinga, tikrove, mes net nepradedame svarstyti, kuri iš jų yra tikra, o kuri – apgaulinga. Vos tik mums iškyla tokia

*Jūsų tautybė yra dvasinė tikrovė.
Jūsų religija. Jūsų pažiūros. Jūsų vertybės – jų buvimas ar nebuvimas – taip pat dvasinė tikrovė.
Jūsų nuomonė – tos pačios nematomos tikrovės apraiška.
Ir šiai tikrovei nuolankiai paklūsta išorinė tikrovė.*

dilema, mes negalime rinktis, – esame užprogramuoti rinktis vidinę. Suprantama, šį skirtingos tikrovės fenomeną jau seniai pastebėjo filosofai. Atsirado nauja filosofijos kryptis – metafizika. Mokslas apie nematomą, bet absoliučiai tikresnę už akimis matomą išorinę tikrovę.

Dar keletas dvasinės tikrovės pavyzdžių. Štai jūsų tautybė yra dvasinė tikrovė. Jūsų religija. Jūsų pažiūros. Jūsų vertybės – jų buvimas ar nebuvimas – taip pat dvasinė tikrovė. Jūsų nuomonė – tos pačios nematomos tikrovės apraiška. Ir šiai tikrovei nuolankiai paklūsta išorinė tikrovė.

Tada naujas klausimas. Jei ta vidinė tikrovė tokia tikra ir galin- ga, kodėl tiek daug žmonių taip pasitiki tuo, ką mato jų akys? Atkreipkite dėmesį į tai, kad, kol nežinojome apie dvasinius skirtumus, tol abu išoriškai panašūs žmonės mums atrodė iš tiesų visiškai panašūs. Tik tada, kai sužinojote apie dvasinės tikrovės faktus, išorinės tikrovės kerai neteko galios. Tad atsakyti į šį klausimą reikėtų taip: fizinė tikrovė pažįstama lengvai ir natūraliai, o dvasinė – pasitelkus intelektą ir pastangas sužinoti.

Išorinė tikrovė yra pažini tikėjimu. Nors tai gali atrodyti keis- tai, tačiau, kad pasitikėtum akimis, paprastai reikia tikėjimo. Tikėjimo, kad tai, ką matai, ir yra tai, kas yra. Du panašūs žmonės mums sudaro įspūdį, kad jie iš tiesų panašūs. Jei tuo patikime – tenka skaudžiai nusivilti.

Dvasinei tikrovei pažinti mes turime atsakyti tikėjimo ir ieš- koti ŽINOJIMO. Tas, kuris nenori apsigauti, savęs klaus: o ar tikrai šie žmonės tokie panašūs, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio? Ar nėra kokių nors ženklų, kurie rodytų, kad tikrovė kitokia? Tokiu būdu pasaulį siekiantis pažinti žmogus neišvengiamai turės labiau lavinti savo protą. Tikėjimo žmogus nekritiškai priima tai, ką jam pateikia, žinojimo žmogus ugdo pastabumą,

deda pastangas sukaupti daugiau tikroviškos informacijos. Jis mąsto savarankiškai.

Taigi žmones, atsižvelgdami į tai, kaip jie priima sprendimus, galime skirstyti į dvi grupes. Tikintieji išorine tikrove ir inte- lektualai. Pirmieji tiki, nes tai lengviau. Šie žmonės nėra pratę apkrauti smegenis. Jie neskaito knygų, nes laikraščius skaityti yra lengviau. Jie nusipirks „Panelę“, nes šis žurnalas jiems be pastangų pakelia nuotaiką. Paprastai tariant, šie žmonės tiki tuo, kuo lengva tikėti. Šie žmonės – visuomenės produktai. Jie nevertina savo individualumo. Jei visi demokratai, jie taip pat demokratas. Jei į madą atėjo vaikščioti į bažnyčią – tikin- tieji. Toks žmogus dairosi į kitus, kad žinotų, kuo tikėti ir ką daryti. Nori nenori, jį užgriuvusios nesibaigiančios bėdos, nes dvasinė tikrovė yra tokia, kad jis yra aklas. Todėl kritiškai nemąstantys žmonės paprastai sunkiai vargsta norėda- mi išsilaikyti ir prasimaitinti. Panašiai kaip aklašis sunkiai vargsta norėdamas pasiekti savo trumpos kelionės tikslą.

Kita žmonių kategorija yra intelektualai. Žmonės, kurie siekia pažinti, atrasti, sužinoti. Jie abejoja tuo, kuo tiki dauguma. Jie laiko abejotinu tai, kas visiems atrodo aišku. Prieš kuo nors „patikėdami“, jie ieško faktų ir tikrina prielaidas. Todėl tokių žmonių nėra daug. Būti inte- lektualu yra sunku, nes reikia nuolatinių proto pastangų. Turi surizikuoti mąstyti ne- populiariai. Be to, tai neretai neapsimoka ir finansiškai. Tad kiekvienas iš mūsų sąmonin- gai ar nesąmoningai pasiren-

Žmones, atsižvelgdami į tai, kaip jie priima sprendimus, galime skirstyti į dvi grupes. Tikintieji išorine tikrove ir intelektualai.

kame – ar esame intelektualai, ar nekritiškai priimame mums primetamas prielaidas.

O dabar apie kai ką, kas mane iš esmės sukrėtė. Mūsų fizinė tikrovė mato fizinį kūną, tačiau dvasinė tikrovė protingam žmogui rodo, kad egzistuoja ir mūsų DVASINIS kūnas. Kūnas su savo specifiniais poreikiais ir norais. Kuo šie kūnai skiriasi? Mūsų fizinis kūnas nuolat siekia patogumų ir malonumų. Jam reikia pailsėti, skaniai pavalgyti, gerai išsimiegoti. Mūsų fizinis kūnas nekenčia įtampos ir iššūkių. Kai tik bandysime užkrauti jam didesnę krūvį, jis pradės skųstis, kad neatlaikys ir numirs. Galutinis šio kūno tikslas – mirtis (pati didžiausia ramybė). Todėl, pradėjus gesti dvasiniam kūnui, žmogus tuoj pat leidžiasi į kūno linksmybes. Todėl, anot S. Lazarevo, degraduoti yra malonu, o lipti iš duobės – skausminga.

Dvasinis kūnas? Dvasinis kūnas yra tai, ko mums iš tiesų pirmiausia reikia. Jei norime būti sveiki ir žvalūs, turime pirmiausia rūpintis savo dvasinio kūno poreikiais. O jam paprastai reikia priešingo tam, ko reikia mūsų fiziniam kūnui. Įsivaizduokite nartų, žvilgantį, nenustygstantį lenktyninį eržilą. Ir tik įsivaizduokime, jei paliktume ši eržilą tenkinti visus savo norus? Nori žirgelis į lauką žolės – prašom. Nori po laukus pasilakstyti vietoj to, kad eitų į hipodromą, – prašau. Suprantama, gyvulėlis panorės ir gardžiau bei daugiau paėsti. Netrukus ir apskritai nebenorės grįžti į ankštas arklides. Vasara, šiltos naktys, gaivus oras. Vienas malonumas nakvoti po atviru dangumi. Pradžia linksma ir džiaugsminga, kaip ir bet kokios degradacijos pradžia. O galas? Kaip atrodyt mūsų narsuolis, kai, prasidėjus žiemai, jis ir vėl panorės grįžti į arklides?

Tad kokie yra dvasinio kūno poreikiai? Dvasinis kūnas mėgsta sunkumus ir iššūkius. Jam norisi, kad gyvenimas būtų pras-

mingas. Kad po savęs paliktų kai ką vertinga.

Dvasinis kūnas veržiasi į nemirtingumą. Jis siekia pasiaukoti dėl didesnio tikslo. Svarbiausia, ko jis siekia, tai – sužinoti. Mūsų dvasinis kūnas veržte veržiasi pažinti dvasinę pasaulio tikrovę. Akimi nematomą tiesą. Labiausiai dvasinis kūnas veržiasi prie to, kas nuo jo nuslėpta labiausiai, – prie Dievo. Mūsų dvasinis kūnas siekia išsiaiškinti, yra Dievas ar ne. Jis kreipia mūsų gyvenimą dvasingumo linkme. Kai nugali dvasinis kūnas, mums atsiranda šventi dalykai. Kai įsigali fizinis kūnas, mums tampa viskas leistina ir viskas padoru.

Kai turime omenyje šią tarpusavyje konfliktuojančią dvasinę ir fizinę tikrovę, tampa akivaizdi mūsų visuomeninių bėdų priežastis. Turėdami visas sąlygas susikurti sau svajonių gyvenimą, esame prasiskolinę, bevaikiai, depresuoti ir pikti ant visų iš eilės. Kaip sako filosofas E. Fromas, be galo nelaimingų žmonių visuomenę mėgina kaip nors pralinksmininti ištisa pasi-linksminimų pramonė. TV, radijas, žurnalai, naktiniai klubai, kulinarijos, kelionių industrijos daro viską, kad būtume nors kiek linksmesni. Niekas nepadeda. Mums nesiseka, nes mūsų gyvenimui trūksta vidinės gyvybės. Mūsų sielovados vadai

Kai turime omenyje šią tarpusavyje konfliktuojančią dvasinę ir fizinę tikrovę, tampa akivaizdi mūsų visuomeninių bėdų priežastis. Turėdami visas sąlygas susikurti sau svajonių gyvenimą, esame prasiskolinę, bevaikiai, depresuoti ir pikti ant visų iš eilės.

pripažįsta, kad ritamės į bedugnę, ir siūlo grįžti į tas dienas, kai visi tikėjo bet kuo, ką jiems pamedavo kunigai.

Mūsų intelektualai, visuomenės šviesulys ir viltis, apleisti ir pažeminti. Kitaip ir negali būti. Kai mūsų žirgelis išėjo iš aptvaro ir pajuto laisvės dvelksmą, atgal į arklides ir į kankinančias treniruotes jis jau nė už ką nebenori. Todėl taip gražiai vienas šalia kito sugyvena žmonių neviltis ir kvailumas. Žmonės veržiasi prie vis kvailesnių pramogų, prie kuo vulgaresnių pasitenkinimo formų, kurios mažina jų dvasinį atsparumą ir gebėjimą blaiviai protauti. Kuo žmogus, ar apskritai visuomenė, mažiau dvasiškai atspari, tuo labiau ji siekia malonumų ir komforto. Pripratusiam prie tokio „kaifo“ sumažėja atsparumas ir jis vis sunkiau gali išverti diskomfortą. Taip išsivysto priklausomybė komfortiškai būsenai. Žmogus negali imtis to, kas iškart neteikia pasitenkinimo.

Vis labiau panašėjama į gyvulį – baubiantį, bet nesugebantį išspręsti nors kiek sudėtingesnės dvasinės užduoties. Pralaimintis savo gyvuliškajam pradui žmogus paskęsta problemų liūne, praranda laisvę elgtis kaip tinkamas ir yra priverstas vergauti. Tokie žmonės negali dirbti mėgstamo darbo, nes gniuždančios skolos, silpnėjanti sveikata ar dar kas nors juos verčia arti dėl pinigų.

Problema aiški. Ką daryti? Pirmiausia – nėra ko pulti į nevilį. Nei Lietuva, nei visas pasaulis nepražus. Tą jums tikrai garantuoju. Kodėl? Dėl to, kad visuomet, net ir pačiais tamsiausiais laikais, atsiras žmonių, kurie jokia būdu, už jokią kainą nesutiks sugyvuoti ir ugdys savo dvasinį kūną. Įtariu, kad tokių pradės sparčiai daugėti. Na, ar yra galimybių, kad jūs, paskaitę šį straipsnį, nepagalvotumėte apie savo dvasinio kūno poreikius? Nemanau. Dvasinei tikrovei visuomet – pirmenybė. Taigi

dvasinėje tikrovėje gyvenančių intelektualų yra ir visuomet bus. Ir visai nereikia, kad jų būtų dauguma. Mūsų smegenys, pažvelgus į visą kūną, išties mažytės, o puikiai sugeba suvaldyti aistrų ir patogumų ištroškusį kūną. Šioje knygoje mes kaip tik ir aiškinsimės, kaip sustabdyti dvasinį visuomenės nuopuolį ir tapti sėkminga visuomene.

Kaip įsitvirtina šviesios idėjos

Dvasinė tikrovė tokia, kad visuomenė yra vientisas organizmas. Tam tikros narių grupės atlieka kojų vaidmenį, kai kas – rankos, kai kas yra stuburas, na ir, žinoma, yra smegenys. Visuomenės lyderiai turi mokėti apsieiti su kūnu taip, kaip žirgų išjodinėtojas moka susitvarkyti su ugningu eržilu. Vadai turi prižiūrėti žmones, pasirūpinti jų poreikiais (suteikti darbą, papataikauti kai tinkama ir t. t.), tačiau svarbiausia – suvaldyti visuomenės kūną, kad jis tarnautų dvasiniams poreikiams. Šioje vietoje reikia akivaizdžiai suprasti – kūnas judės dvasinės tikrovės link tik per prievartą.

Bet koks rimtas mėginimas tartis su kūnu, laikyti jį lygiaverčiu partneriu, apeliuoti į tai, kad kūnas pasinaudotų savo smegenimis – beprasmiškas. Galva turi valdyti kūną. Tam ji ir galva, kad pagalvotų geriau už kūną ir priverstų kvailelį judėti reikiama linkme. O ji tai padaryti bus pajėgi tik tuomet, kai veržte veršis dvasinės tikrovės link, t. y. nuosekliai ir įnirtingai sieks intelektualinio pažinimo. Dvasia nori daugiau, geriau matyti. Ar kada susimąstėte, kodėl visi be išimties pranašai buvo dvasingi žmonės? Jie buvo patys intelektualiausi, tikrovę matė gerokai toliau nei visi kiti. Tad dvasiškai išprusę žmonės turi geriausią regėjimą, nes jie geriausiai orientuojasi tikrovėje. Todėl taip

svarbu, kad visuomenės lyderiai būtų išpuoselėto dvasingumo asmenybės.

Dvasinio kūno samprata aktuali tiek atskiram asmeniui, tiek organizacijai, tiek visai visuomenei. Neatsakingos politikos pakilimas rodo, kad visuomenės fizinis kūnas ima viršų. Įsigali kūniški poreikiai. Tai veda mus į degradaciją. Tik šalies intelektualai gali tai pakeisti ir atitraukti nuo artėjančios dvasinės mirties, kuri pasireiškia kūno nesugebėjimu pasitemti ir daryti tai, kas prasminga. Kiekvieno žmogaus dvasinis kūnas reikalauja maisto – dalyvauti bendruomenės gyvenime, bendrauti su gerbtiniais žmonėmis, prisidėti prie ko nors svarbaus. Todėl sėkmingu save laikantis žmogus turi atlikti savo pareigą visuomenei nelaukdamas tiesioginio atpildo už savo auką. O pareigos atlikimas – tai sveikas maistas dvasiniam kūnui. Intelektualus skaitytojas tai iškart supras.

Dabar dar kartą įvertinkime, ką reiškia tokia populiari Lietuvos žmonių laikysena: o ką aš galiu padaryti? Ką valdžiai reiškia mano nuomonė ir norai? Štai ką mums apie tokį žmogų pasako šie žodžiai:

1. Jei nežinai, ką daryti, turbūt esi nepakankamai intelektualus. Nederėtų to taip palikti. Reikėtų pasistengti sužinoti, ką daryti. Protingas žmogus, jei laiko save protingu, negalės ramiai gyventi, kol nesužinos. Tad jei žmogus tik dejuoja ir aimanuoja, tačiau nežino ir neieško sprendimų, tai – intelektualumo, blaivus mąstymo stoka.

2. Jei neprisiruošiu to daryti dėl tingėjimo, tuomet mano fizinis kūnas ima viršų, o aš slenku dvasinės mirties link. Tokie dalykai nepraeina šiaip sau, be pasekmių. Lauk negailestingo atpildo už tokį pasirinkimą.

3. Jei mano objektyvios gyvenimo aplinkybės tikrai neleidžia nė truputėlio pasirūpinti bendruomene, tuomet tai dar svarbesnė priežastis tai daryti. Tai ženklas, kad tai daryti gyvybiškai būtina. Tokio žmogaus prioritetai privedė jį prie visiškos aklavietės. Senieji įsitikinimai pavertė jį aplinkybių vergu. Tokia padėtis, kai žmogus nevaldo savo gyvenimo, yra ženklas, kad anksčiau jis vadovavosi fizine tikrove ir nepakankamai pasirūpino savo dvasiniais poreikiais. Tokiam žmogui patarčiau pamažu, mažais žingsneliais pradėti grąžinti dvasingumą į savo gyvenimą. Pradėkite nuo to, kad pasirūpinate, suteikiate šilumos savo artimui. Nepraeikite pro gatvėje gulintį žmogų. Mažais žingsneliais atkurkite savo dvasinį gyvenimą.

Tvirtai pasiryžau paskatinti tautos dvasinio atgimimo procesą. Pasiiekti, kad taptume visaverte vakarietiška tauta. Svarbiausias skirtumas, skiriantis mus nuo visiškai vakarietiškos visuomenės, – ten kur kas labiau rūpinamasi savo artimu. Kodėl tikiu, kad Sėkmingos tautos idėja pakeis visuomenės dvasinę būklę?

Todėl, kad **yra toks reiškinys kaip visuomenėje priimtos normos**. Tie, kas tų normų neatitinka, patiria spaudimą keistis. Visuomenė juos spaudžia išjuokdama, stebėdamasi, nusigrėždama. Gerai pamenu, kad 2005 metais Lietuvoje buvo vis dar populiaru dėl savo asmeninių bėdų kaltinti valdžią. Visai normalu ir padoru buvo pareikšti: man blogai, nes valdžia nieko nedaro, kad turėčiau darbo. Ar išdrįstumėte viešai pareikšti ką nors panašaus 2008-aisiais? Vargu. Tapo baisi gėda taip kalbėti. Taip kalbant žmogus visuomenės akyse nieko nepasako apie valdžią, bet viską pasako apie save. 2008 metais taip kalbant žmogus pasako, kad jam reikia mamos. O kadangi mama jau seniai kapuose, tai vaitoja, kodėl valdžia neateina ir neįkiša jam žinduko į burnytę. Per kelerius metus visi taip kalbantys buvo

sugėdyti, ir niekas dabar jau apie tai nebenori taip kalbėti. Gal ir ne visi pastebėjo, tačiau mes pasikeitėme.

O dabar truputėlį istorijos apie tai, kaip noras skūstis buvo išprašytas iš mūsų visuomeninio gyvenimo. 2005 metais pakilau į kryžiaus žygį prieš šią visuomenės piktžaidę. Kai kas ir anksčiau kritikavo šį reiškinį, tačiau tai buvo pirmasis toks nuoseklus ir sistemingas mėginimas jį įveikti. Tais metais išleista garso programa „Nematoma sėkmės pusė“ persunkta idėja, kad mūsų gyvenimas priklauso nuo mūsų sąmonės lygio, kad tie, kurie įsijautę kaltina valdžią dėl asmeninių bėdų, užkerta sau kelią iš jų išsikapanoti.

Pamažu šią idėją pasigavo vis daugiau mąstančių žmonių, ji pradėjo plisti žiniasklaidoje. Visoje šalyje, privačiuose pokalbiuose, žmonės, kuriuos mėgstu vadinti nesilavinančiais vaitotojais, sulaukdavo ne pritarimo, o prieštaravimų, kartais – ir pašaipos. O mes esame pasirengę daug kam, kad tik nebūtume išjuokiami. Taip vieną dieną buvo peržengta riba – taip kalbėti tapo gėdinga. Tad įveikti kvailystes visuomenėje galima ir įmanoma. Ir netgi smagu tai daryti. Tik reikia nuolat tuo užsiimti.

Sėkmingos tautos idėja

Niekur nedingsime nuo įkyraus, akis badančio fakto: kokie esame - taip ir gyvename. Kai iš šalies stebime kokias nors tolimas Afrikos tautas, mums viskas aišku. Tačiau šis dėsnis mums nematomas, kai vertiname savo pačių padėtį. Tačiau nuo šio dėsnio niekur nedingsi ir Lietuvoje: kokia tauta - tokia ir valdžia, toks ir gyvenimas.

Sėkmingos tautos idėjos esmė paprasta – išsiaiškinti, kaip tautos tampa sėkmingos, ir energingai tai daryti. Pabrėžiu žodį energingai. Abejonėmis pasmerki savo svajonę mirčiai. Tai daryti tuoj pat, nieko nelaukiant. Geros idėjos, paliktos inkubuotis, greitai praranda savo galią įkaitinti kraują. Tad sėkminga pretenduojanti tauta turi būti kritiška savo papročiams ir kolektyvinio mąstymo ypatumams. Taip pat turi turėti pakankamai dvasinių galių, kad atradusi savo mąstymo klaidas jas ištaisytų ir imtųsi reikalingų pokyčių.

Pirmiausia reikėtų pradėti nuo viruso, kuris ėda visuomenės dvasinį kūną. Beje, jis jums kai ką tuoj pat primins:

MES prastai gyvename ir negalime kaip žmonės susitvarkyti, nes bloga valdžia.

Matote? MŪSŲ VIRUSAS MUTAVO – NE MAN BLOGAI, NES VALDŽIA MANIMI NESIRŪPINA, O MUMS BLOGAI, NES VALDŽIA MUMIS NESIRŪPINA. Atleiskite, susprogdinsiu tokį taip mūsų tautos mėgstamą burbulą. Rankų gniaužymas ir praeiksmų siuntinėjimas valdžiai visai nereiškia, kad esame geri ir kilnūs žmonės ir kad iki pilnos laimės mūsų valstybėje mums tetrūksta geros valdžios. Pastarieji klestėjimo metai aiškiai parodė, kuo mus paverčia gerovė ir perteklius.

Tampame akiplėiški ir nebesirūpiname niekuo, tik kaip čia ką nors prisisiurbus artimojo sąskaita. Dažniausiai ir skaudžiausiai valdžią kritikuoja tie, kurie patys mažiausiai duoda savo visuomenei. Kiti, gal ir nepatenkinti valdžia, bet vis dėlto užsiima konkretesniais darbais, tad jiems ir nėra kada dejuoti bei skųstis. O vaitotojai amžinai pralaimi. Štai kodėl: pagrindinis vaitotojų priešas – abejonė. Ji juos sugrauzia iš vidaus, paverčia dvasiniais impotentais, ir tik tuomet, kai jų kova jau pralaimėta, abejonė atsitraukia ir leidžia jiems kilti į kovą.

Kviečiu visus geros valios intelektualus imtis ryžtingos, ener-

Niekur nedingsime nuo įkyraus, akis badančio fakto: kokie esame - taip ir gyvename. Kai iš šalies stebime kokias nors tolimas Afrikos tautas, mums viskas aišku. Tačiau šis dėsnis mums nematomas, kai vertiname savo pačių padėtį. Tačiau nuo šio dėsnio niekur nedingsi ir Lietuvoje: kokia tauta - tokia ir valdžia, toks ir gyvenimas.

gingos veiklos, kad Lietuva dvasiškai atgimtų, atsikratytų nevilties, bejėgiškumo jausmo. Na ir, žinoma, taip pamažu apsi-valysime ir nuo piktavališkos valdžios. Kad ką nors pakeistume, turime bendradarbiauti su geranoriškais valdžios atstovais, juos girdėti, gerbti, įsiklausyti į jų nuomonę. Jiems visaip padėti – moraliai ir kitaip. Dvasinis tautos atgimimas įmanomas atgaivinus bendruomeninį gyvenimą. Pagrindinis vakarietiškos visuomenės bruožas – tai pasinaudojimas teise į piliečių bendradarbiavimą kuriant bendrą ateitį.

Antra, nustokime save taupyti, meskime į šalį visas abejones ir imkimės pareigos bendruomenei. Tuoj pat. Telkime aplink save bendraminčius, rodykime nepakantumą tiems, kurie tik vaitoja ir nieko nedaro. Jei šis nepakantumas taps vyraujantis, tai privers savanaudžius pasijusti pernelyg nejaukiai ir jie prisiderins prie visuotinai priimtų elgesio normų.

Trečia, kartą ir visiems laikams pasakyme sau: valstybė, Lietuva, mums yra šventas reikalas. Ilgainiui tokia nuostata užgydytų mums daugelį žaizdų, nes visuomenės akyse taptų baisu savo valstybei kenkti. Ten, kur visuomenė netoleruoja vienokio ar kitokio amoralaus nukrypimo, dauguma gyventojų sureaguos į visuomeninį spaudimą ir staigiai pasikeis.

Ketvirta, atkreipkime dėmesį į savo tapatybę. Jei norime vakarietiškos tikrovės, tai dvasinis reikalavimas yra iš pradžių tapti vakariečiais persiimant atitinkamomis vertybėmis. Todėl rečiau žiūrėkime rusiškus filmus, mažiau lankymės jų koncertuose, o ugdykime save ir vaikus vakarietiškai dvasia. Mokykimės vakarietiško kalbų, ieškokime vakariečių draugų, domėkimės Europos gyvenimu. Dvasiškai tapkime šio pasaulio dalimi.

Padarykite bandymą: įsivaizduokite, kad dabar esate 100 proc. savo tautos atstovas (pvz., lietuvis). Koks jausmas?

O dabar esate 100 proc. europietis. Koks jausmas?

Yra skirtumas? Aišku, yra. Ir šis skirtumas turi galios pakeisti jūsų ir visų mūsų likimą. Kad pasikeistų identitetas, visai nereikia dešimtmečių. Reikia noro ir savistabos. Reikia sąmoningo sprendimo pakeisti savo tapatybę. Aš pats pasirinkau laikyti save 60 proc. europiečiu ir 40 proc. lietuviu. Ir tam man neprireikė dešimtmečio.

Penkta, susigrąžinkite tradicijas. Įgykite lituanizmo (atitinkamai – polonizmo, rusizmo ir t. t.) žinių. Pasidomėkite, sužinokite daugiau apie savo šalį (tautą). Ar skaitėte Lietuvos istoriją? Ką nuveikė Didysis kunigaikštis Vytautas? Kodėl knygnešiai iš Mažosios Lietuvos nešiojo knygas? Kas juos skatino tai daryti? Ką rašė Vydūnas? Vaižgantas? Žemaitė? Neskaitėte? Kodėl? Kaip galima kritikuoti šalį, kurios dorai nepažinti? O jei nežinote savo šalies istorijos bei kultūros ir vis vien kritikuojate, ką tai tuomet pasako apie jus? Mes negalime mylėti ir vertinti savo šalies, jei nepažįstame jos gelmių. Manau, kad pats faktas, ar žmogus domisi savo tautos tradicijomis, daug ką pasako.

*Tiems, kuriuos
mylime, skiriame
laiko ir dėmesio.
Mes norime daugiau
sužinoti apie
mylimus žmones,
būti jiems naudingi,
suteikti džiaugsmo.
Jei neskiriame laiko
savo kraštui pažinti,
padaryti jam ką
nors naudingo,
tai kaip tuomet
galime sakyti, kad
mylime savo šalį?*

Patriotizmas turi tapti aiškiais prasmingais veiksmais. Garbingas vyras turi supykti ir nesitaikstyti su niekšybėmis. Moteris turi palaikyti ir puoselėti šį vyro pasiryžimą.

Tiems, kuriuos mylime, skiriame laiko ir dėmesio. Mes norime daugiau sužinoti apie mylimus žmones, būti jiems naudingi, suteikti džiaugsmo. Jei neskiriame laiko savo kraštui pažinti, padaryti jam ką nors naudingo, tai kaip tuomet galime sakyti, kad mylime savo šalį? Mylite, taip sakant, be įsipareigojimų?

Ugdykite savo vaikus tautine dvasia. Kai jiems nediegiamos tautinio pasididžiavimo vertybės, jie atrodo gana panašūs į

tėvus ir išoriškai laikosi tų pačių tradicijų. Tačiau savo vaikams jau tų tradicijų perduoti nebesugeba. Tad, nunykus tautiniam švietimui per dvi kartas, žmonės tampa visiškai abejingi tautinėms vertybėms. Kai žmogus atitrūksta nuo savo šaknų, jį pradeda valdyti ne vertybės, o labiau paviršutiniai motyvai. Dėl to nukenčia jo žmogiškumas. Pasirinkti prasmingą gyvenimą pritrūksta motyvacijos. Žmogus užsikrečia antivertybėmis. Gebėjimas protauti nebe tas, juo lengva manipuliuoti.

Dar pradėjus rašyti šią knygą ir publikuoti ją naujienų laiškuose, dalis inteligentijos sukruoto ir entuziastingai parėmė sėkmingos tautos idėją. Šiai idėjai įgyvendinti nereikia daug pinigų, tačiau reikalingi žmogiškieji išteklių. Jei šios idėjos entuziastai nuolat gėdys tuos, kurie abejingi savo pareigai bendruomenei, kurie nori būti tik bendruomenės vartotojais, tuomet ši idėja per vienerius–dvejus metus taps kultūrine norma. Taps labai

nepageidautina būti apolitišku, nepatriotišku, abejingu savo artimajam.

Deja, bet tikrovė tokia, kad valdžia nieko nepakeis, kol nepasikeis pati tauta. Kodėl? Todėl, kad dvasiniam atgimimui reikalingas nuoširdus įsitraukimas, veikla iš širdies. Tam reikia žmogiškumo. Jokia biurokratinė rutina to niekada neatstos. Mūsų įstatymai ir dabar europietiškos kokybės, tačiau kaip su žmogiškuoju faktoriumi? Sėkmingos tautos idėja – tai nuolat, su patriotų entuziazmo pagalba sistemingai keisti visuomeninius įsitikinimus. Dvasinė tikrovė yra tokia, kad, jei norime sėkmingos tautos ir tarnaujančios tautai valdžios, turime pasikeisti. Turime jos nusipelnyti. Turime apvalyti savo asmeninį dvasinį kūną ir atlikti savo pareigą. Mums reikalingi aukštesnės dvasinės prabos įsitikinimai ir vertybės. Patriotizmas turi tapti aiškiais prasmingais veiksmais. Garbingas vyras turi supykti ir nesitaikstyti su niekšybėmis. Moteris turi palaikyti ir puoselėti šį vyro pasiryžimą. Nuolankumas, kitaip nei buvome ilgą laiką mokomi, nėra dorybė. Kai žmonės nuolankūs, netrunka atsirasti akiplėša savanaudis, kuris tuo naudojasi. Tikroji dorybė yra nedelsiant tokiam parodyti jo vietą. Kuo anksčiau parodome savo nepasitenkinimą, tuo mažesnėmis pastangomis įmanoma įveikti blogį.

Todėl padorus save gerbiantis žmogus neturi tylėti, o iš karto duoti atkirtį niekšybėms ar piktnaudžiavimui.

Gera žinia tai, kad mums nebūtina tapti dauguma. Mums būtina tapti intelektualiais. Tvirtai daryti tai, kuo tikime. Įgyti žmogiškąjį pranašumą ir tuo pasinaudoti. Žinoma, veikti reikia apgalvotai, apskaičiavus savo jėgas. Nenorėkite visko pasiekti iš karto. Visuomenės kūnas tam per sunkus. Atidžiai pasirinkite kovą, o strategiškai nesvarbius mūšius praleiskite. Bet kai pa-

sirinkote – svieskite abejones šalin, dirbkite iš peties ir nuolat pasitelkite intelektą. Svarbiausia prielaida įdiegti naujus visuomeninius įsitikinimus – tai daryti sistemiškai. Kūnas nepakenčia diskomforto. Jei jį nuolat uja, jis nusileidžia ir pasiduoda. Todėl, jei pakankamai daug žmonių nuolat gėdys ir prikaišios tiems, kurie neatlieka pareigos bendruomenei, galiausiai savanaudžiai pasiduos. Gal jie ir netaps tikrais patriotais, tačiau bent jau paslėps savo tikrąjį veidą.

Na, o jei mums pavyks, mūsų laukia visai kitokia Lietuva. Priminkime Oskaro Milašiaus pranašystę apie Šiaurės Atėnus:

žr. 3 priedą.

Jis teisingai išpranašavo Antrąjį pasaulinį karą, savo paties likimą ir daug kitų neįtikėtinų faktų. Svarbiausia Milašiaus pranašystė: vieną dieną tapsime Šiaurės Atėnais: svarbiu dvasiniu centru, darančiu milžinišką įtaką visam pasauliui. Taigi tai yra jūsų galimybė dalyvauti globaliuose ir turinčiuose lemiamos įtakos istorijai įvykiuose.

P.S. Kai parengiau šią žinutę siuntimui, paklausiau nuojautos, ar ją siųsti. Gavau švelniai neigiamą atsakymą. Pamąsčiau apie tai. Nieko prieštaringo neatradau. Pamėginau pakartoti klausimą. Gavau švelniai teigiamą atsakymą. Tada pakeičiau klausimą: ar aš tam pasiruošęs?

Tuo metu gavau aiškų regėjimą iš Dievo: tai tu pats turi pasakyti. Anksčiau nieko panašaus nebuvo, jokių aiškiaregystės ženklų nesu gavęs. Tačiau šį kartą tai buvo kažkas ypatinga ir su niekuo nesupainiojama.

Raginimas dvasiškai augti

Pasakykite sau atvirai: ar tikrai manote, kad valdžia yra atsakinga už tai, kad esame neryžtingi, pasyvūs ir nesidžiaugiamo tuo, ką turime? Ar galima kaltinti valdžią dėl to, kad žmogus nekontroliuoja savo gyvenimo? Ar tikrai A. Brazauskas ar A. Kubilius kalti dėl to, kad, net ir esant palankiausiai įmanomai demografinėi padėčiai, nesurenkame „Sodros“ biudžeto? Ar pati tauta neturėtų prisiimti bent dalies atsakomybės dėl to, kaip ji gyvena? Kas sąlygoja dabartinę šeimos būklę, susvetimėjimą, girtavimą ir rekordinį pasaulyje savižudybių skaičių. Ar ne mūsų papročiai ir mūsų kolektyvinio mąstymo klaidos? Juk kai žvelgiame į kokias nors atsilikusias Afrikos valstybes, mums viskas aišku: kokie žmonės, toks ir gyvenimas.

Šias mąstymo klaidas mums nepaprastai svarbu pastebėti ir išsiaiškinti. Ankstesniame skyriuje, aptardami tokį populiarų įsitikinimą „mes gyvename blogai, nes bloga valdžia“ prisilietėme prie patologinio mąstymo apraiškos. Tranzakcinės analizės specialistai, tyrinėdami bendravimo modelius, pastebėjo tokį paplitusį mąstymo iškraipymą: „jei ne tu, tuomet aš būčiau OK“. Toks „argumentas“, pavyzdžiui, dažnai vartojamas šeimoje. Jis niekada niekam nepadeda įrodyti savo pranašumo, tačiau užkonservuoja problemas ir padaro jas lėtinėmis. Mūsų pamėgtas „argumentas“ – bloga valdžia, ką aš galiu padaryti –

*Laimėtojas į
atsiradusias
negeroves reaguoja
tuoj pat ir ryžtingai.
Tai geriausiai
apramina agresorių
ar piktnaudžiautoją.
Ši savybė, mano
įsitikinimu, ir
suteiktą tą mąstymo
pranašumą,
kuris, pasibaigus
krizei, iškeltų
naujus lyderius.*

skirtas rankoms nuleisti ir pasiduoti. Taip mąstydamas žmogus pasiteisina, kodėl jaučiasi bejėgis ir kodėl taip turi likti. Toks mąstymas – savęs nugalėjimas. Tai labai pavojinga, ir joks blaiviai protaujantis žmogus neturi teisės leisti sau taip mąstyti.

Iš čia – toks dažnas mūsų visuomenėje polinkis į bėdas reaguoti užsidarymu. Štai susipykę situoktiniai „sprendžia“ problemas užsidarydami į atskirus kambarius. Visi iš šalies aiškiausiai mato, kad toks sprendimo būdas – beprotystė. Tačiau konflikto pusėms tai atrodo pateisinama ir normalu. Susidaro trapi ramybės iliuzija, nes priekaištai

ir įžeidimai kuriam laikui nutilo. Tačiau kiekvienam nors kiek mąstančiam žmogui aišku, kad šis konfliktas netrukus išplieks dar stipriau.

Gaila, tačiau taip žvelgti į savo pareigą bendruomenei tapo kultūrine norma. Tie, kurie taip mąsto, visai nesigėdija garsiai pasakoti savo patologinius įsitikinimus ir lengvai randa pritarėjų. Tai rodo, kad visas kolektyvinis mąstymas tampa patologiniu ir kad nukrypimas mums tapo norma. Kaip čia nutiko, kad vyrui šalintis nuo visuomeninių reikalų tapo normalu?

Tikroji konflikto šeimoje prasmė yra raginimas dvasiškai augti. Daugiau matyti tai, kas nematoma akimi. Tiksliau, veikti. Pasi-

keisti pačiam, kad pasikeistų išorinė tikrovė. Todėl, kai žmonos uja savo vyrus, jos nesąmoningai verčia juos augti dvasiškai. Jei pradeda irti šeimos dvasinis kūnas, to išoriniai ženklai yra įvairiausi priekaištai ir pykčiai. Jei į šiuos simptomus antroji pusė reaguoja užsidarydama, pirmoji pusė tai supranta kaip atsisakymą paklusti raginimui augti. Poveikio priemonės tampa šiurkštesnės. Žinoma, ir visuomenės dvasiniame kūne gali vykti (o mūsų atveju – ir vyksta) panašūs procesai. Jei intelektualai pasiduoda ir atsisako rūpintis dvasiniu tautos kūnu, šio nuosmukio ženklai yra vis nemalonesni valdžios sprendimai. Kai nesugebame duoti atkirčio blogybėms, kai pasyviai stebime kovojančiuosius su neteisybe, kartu nugalime save. Pasyvus žmogus vis labiau netenka kontrolės, o problemos tampa vis grėsmingesnės. Neįmanoma nuolatos būti pasyviai ir abejingam. Anksčiau ar vėliau problemos tampa nebepakenčiamos ir pasyvus žmogus kyla į kovą. Tačiau paprastai tuomet jau būna per vėlu – tuomet kova jau būna iš esmės pralaimėta.

Laimėtojas į atsiradusias negeroves reaguoja tuoj pat ir ryžtingai. Tai geriausiai apramina agresorių ar piktnaudžiautoją. Ši savybė, mano įsitikinimu, ir suteiktą tą mąstymo pranašumą, kuris, pasibaigus krizei, iškeltų naujus lyderius.

Artėjantis dvasingumo amžius

Visi girdėjome, kad pasaulis po krizės bus kitoks, tačiau dar neteko girdėti, kad kas nors drįstų nors kiek konkrečiau apibūdinti, į kokį pasaulį mes įžengsime. Netrukus pamatysite naujo pasaulio viziją taip aiškiai, kad jums taps juokinga, kaip to niekas negalėjo numatyti. Tikiuosi, netrukus užsikrėsime mano nuotaika.

Dažniausiai girdime, kad dėl krizės kalti godūs bankininkai ir nereguliuojamos rinkos, tad vaistas – pažaboti bankininkų godumą ir rinkų laisvę. Girdime skelbiant „reiganizmo“ ir „tečerizmo“ pabaigą ir siūloma vėl grįžti į senus gerus socializmo laikus.

Įsivaizduokite, kad kas nors tokį pasiūlymą mums pateiktų 1990–1992 metais. Kai buvome iki soties to gero atsikandę ir galėjome guldyti galvas už tai, kad valdžia leistų mums patiems kurti savo likimą. Nežinau, ar blaivus mąstytojas galėtų palaikyti siūlymą mus grąžinti į socialistinius laikus. Šis kvietimas atrodo ypač absurdiškas tokioje šalyje kaip Lietuva, kur visi yra šventai įtikėję, kad valdžia yra jų nesutaikomas priešas. Dabar kaip ir išeina, kad esame pasirengę savo didžiausiam piktdariui atiduoti savo likimus? Tai paprasčiausiai absurdiška ir

juokinga. Tačiau iš kitos pusės – piktnaudžiaujantys bankininkai, neapsaugotas pilietis, nežabota korupcija aukščiausiuose sluoksniuose ir t. t. Taip likti irgi negali. Tad ką daryti? Koks trečiasis kelias?

Tiek socializmo, tiek pastarąją kapitalizmo krizes sukėlė skirtingos ekonominės sistemos. Tačiau moralės požiūriu vyko tapatūs procesai. Pirmuoju atveju „šlovingąją tarybinę tėvynę“ visi apvaginėjo kaip tik kas galėjo. Tai buvo normalu. Galima vogti į valias, tik nereikia garsiai apie tai šnekėti. Visi stengėsi kuo mažiau dirbti ir kuo daugiau nusičiupti valdiško. Visų pirštai lenkti tik į save, niekas negalvoja apie kitus. Taigi tapome nachalų, įžūlautojų visuomene. Krizė. Sukūrus laisvąją rinką, tapo „normalu“ nemokėti mokesčių, papirkinėti pareigūnus, o įkaitus darbo rinkai, ir vėl kuo mažiau padaryti bei kuo daugiau nusičiupti. Vėl visų pirštai tik į save lenkti. Moralinis nuosmukis aiškiai įžiūrimas abiem atvejais ir savo esme nesiskiria. Giluminė krizės priežastis – savanaudiškos sąmonės suvešėjimas. Teliaka suprasti, kad kokie nors mėginimai išsikapstyti iš krizės keičiant vien išorinę formą tik pailgins sunkų metą.

Iš šios krizės pasaulis išbris aiškiai suvokęs, kad nepadoriai elgtis – tai šauktis nelaimės sau ir kitiems. Taps nejuoku tokiame būty, net pačiam apie tai pagalvoti – o jei kiti pastebės? Normalūs žmonės daugiau nebenorės su *nachalais* turėti jokių svarbesnių reikalų. Kai rengiausi rašyti šią knygą, paklausiau daugelio žmonių: ar prisimeni nors vieną atvejį, kai, susidėjęs su nachališkais asmenimis, būtum iš to turėjęs ilgalaikės naudos? Ar buvo bent vienas kartas, kai tau neteko pasigailėti, kad su tokiais turėjai svarbesnių reikalų? Visais be išimties atvejais visi atsakė tą patį: susidėjęs su akiplėša, niekada nieko gero nelauk!

Kai tai supranti, tuomet nebelieka kaip su tokiais susidėti ir bendradarbiauti. ĮSISĄMONINSIME visi, kad, su tokiais sutapęs, geruoju nebaigsi. Bendradarbiavimas su akiplėšomis visuomet taip baigiasi. Dauguma, bent jau sprendžianti visuomenės dalis, supras, kad būtina kuo atokiau laikytis nuo tokių asmenų. Taps akivaizdu, kad tokie šiurkštūs žmonės anksčiau ar vėliau nugarmės į bedugnę ir dar kitus nusitemps su savimi. Todėl bus labai svarbu įsitikinti, kad nuo tokių tikrai laikaisi atokiai. Vėl grįš rekomendacijų sistema. Rimti žmonės su jumis nesikalbės ir net nepažiūrės į jūsų pusę, kol kas nors iš patikrintų žmonių nelaiduos už jus savo garbe. Būti amoraliu, savanaudžiam nesinorės vien dėl baimės, kad kiti gali tavyje pastebėti tokias blogybes.

Žmonės, kurie atrado dvasinio kūno sampratą, iškart stebės ir vis labiau įgus spręsti apie kitų žmonių dvasinės sveikatos būklę. Jau po dviejų savaitių, kai tai sau atradau, pradėjau gana aiškiai matyti, kokia kito žmogaus dvasinė sveikata. O dvasinis kūnas – tai rodiklis, kur žmogus atsidurs, tarkim, po metų. Neįmanoma jūs nenorėtumėte išmokti šio paprasto dalyko, kad atskirtumėte, kurie žmonės judės į priekį, o kurie bus bėdų susukti? Tam reikia ugdyti šį paprastą įprotį, o greitai jis taps jums įprastu. Kiekvienas turime nuojautes, kuri mus saugo nuo netinkamų žmonių, jausmą. Bėda tik, kad dažnas ja nesinaudoja ir ji yra pernelyg atbukusi.

Taigi gyvensime visuomenėje, kurioje baisu bus būti priskirtam prie savanaudžių. Labdara taps norma. Normalūs žmonės veršis duoti. Kas duos laiko, kas pinigų, kas apglėbs rūpesčiu. Visiems bus labai svarbu save parodyti kuo labiau atsiribojusių nuo *nachaly*. Todėl net ir vargšai kaip įmanydami, nors ir simboliškai, teiks labdarą. Tai suteiks ateities visuomenei dar neregėto

stabilumo, nes donorų bus daug, o priėmėjais būti neskubės niekas – „žemas lygis“. Visuomenė suvoks, kad turtuoliai duoda ne iš malonės – kad taip jie parodo, jog orientuojasi dvasinėje tikrovėje ir supranta, kaip tavo dvasiniam kūnui svarbu.

Taps gėda kalbėti, kad lauki savaitgalio, o pirmadienį pasakoti, kaip prisigėrei iki sąmonės netekimo. Tai bus ženklas, kad žmogus nė nemėgina ugdyti savo intelekto. Tokiame individe ateityje aplinkiniai matys pusiau gyvulį. Todėl amorališkos linksmybės bus gėdinga marginalų privilegija. Suprantama, pagrindinė visuomenės dalis nuo tokių individų atsitvers dvasine siena. Filmai apie žmogžudystes, laidos, kuriose išsityčiojama iš žmogaus orumo, neturi ateities. Eilinis visuomenės narys aiškiai suvoks, kad tokios pramogos žudo dvasinį kūną, artina žmogų prie gyvulio. Jam bus baisu kam nors papasakoti, kad su malonumu žiūri filmus, kuriuose romantizuojami nusikaltėliai. Panašiai kaip dabar nedrąsu pasakoti, kad žiūrime pornografiją. Aiškiai įsisąmoninsime, kad tokios pramogos nepraeina be pasekmių mūsų dvasiniam kūnui.

Kitaip pažvelgsime į valdžią. Kaip mes galime toleruoti tai, kad jie tingi ir grobsto visuomenės pinigus, jei visuomenė, matydamas politiko dvasinį kūną, suvoks, ko vertos jų lyderių kalbos ir kur jie nuves šalį po kelerių metų? Kas norės rinkti į valdžią tą, kuris daug žada, jei be vargo atpažins, kas meluoja, o kuris sako teisybę? Blogi valdžios darbai bus prilyginami pasikėsimui į tautos dvasinį kūną. Paplis antipilietiško samprata (valdininkų veiksmai, nukreipti prieš pilietinę gerovę. Daugiau apie tai aptarsime vėliau). Nebus kaip pasiteisinti nei prieš save, nei prieš kitus dėl tokio elgesio. Todėl politikai sutiks verčiau būti gyvi iškepti, nei rodyti savo degradavimą visos tautos akivaizdoje.

Svarbi visuomenės dalis atras intelektualias pramogas. Vietoj triukšmingų išgertuvių intelektualams bus įdomiau pasiknaisioti po dvasinę tikrovę. Žmonės save švies ir ugdyt. Jie vis labiau perpras dėsnius, valdančius fizinę tikrovę, todėl mažės atotrūkis tarp žmonių norų ir realybės. Ypač norėčiau pabrėžti tai, kad taps labai svarbu besąlygiškai gerbti kito asmens orumą. Visuomenė pagaliau suvoks, kad dvasinio kūno žmogų dystė yra dar baisnis nusikaltimas už fizinio kūno nužudymą (kas dabar praktiškai nebaudžiama ir nesmerkiama).

Ateina taip ilgai pranašautas ir lauktas dvasingumo amžius. Karaliaus moralė. Taps madinga domėtis dvasine tikrove, žmonės visai mėgins pabrėžti, kad šioje srityje jie išprusę. Neišprususieji bus antrarūšiai. Verslo darbų kokybė ir uždariai gerokai pakils. Nuoširdus savo darbo atlikimas rodys asmenybės dvasinę brandą (kurios stokos nuo aplinkinių nebesugebės nuslėpti). Asmenybės dvasinė branda bus svarbiausias žmogaus vertinimo kriterijus. Kaip kad šiandien visi mėgina puošti ir gražinti savo fizinį kūną, taip ateityje visi dės didžiausias pastangas norėdami parodyti dvasinio kūno grožį ir nuslėpti trūkumus.

Nežinau, ar tam prireiks daug laiko, tačiau veikiausiai nelabai. Kaip jau minėjau anksčiau, viskas priklauso nuo to, kiek entuziastingai propaguosime šią idėją. Jei jos šalininkai bus pasirengę karštai ginčytis su mąstančiais bejėgiškumo dvasia, jei juos įtikinės, kad taip mąstyti yra žemas lygis ir kad žmogus negali savęs laikyti oriu, jei savo mąstymą yra užteršęs tokiais bejėgiškais, orumą žeminančiais įsitikinimais. Tikėsimės, kad neilgai teks laukti, kol sušvisime pasauliui Šiaurės Atėnų šviesa.

Išvarkime akiplėšas iš savo tarpo. Globokime padoriusius

Viskas, ko reikia, kad įsivyratų blogis – tai kad geri žmonės nieko nedarytų. Edmund Burke

Žmogus iš prigimties svarbesniems dalykams skiria daugiau dėmesio. Jei sėdime prie vieno stalo su netinkamais žmonėmis ir skiriame jiems daug dėmesio, tai jo mažiau lieka ištis perspektyviems dalykams. Bendravimas su akiplėšomis mus išsekina emociškai ir priverčia nukrypti nuo esmės. Prarandame emocinį balansą. Nervinamės, todėl deginame savo dvasinį kurą visai ne tam, kam reikėtų. Gailimės, kad su šiuo žmogumi emėmės bendradarbiauti.

Akiplėšos patraukia mūsų dėmesį tuo, kad jie stumdosi ir rėkia garsiau už kitus. Kuo žmogus padoresnis, kuo labiau vertas pagarbos, tuo daugiau energijos jam derėtų skirti. Todėl normalus žmogus privalo turėti dvi, o gal net ir daugiau bendravimo strategijų skirtingoms žmonių grupėms. Su akiplėšomis turi būti viena kalba, su švelniomis būtybėmis – visiškai kita. Kai tai įsisąmoniname, nesunkiai atsirenkame, su kuo, kaip ir kiek bendrauti. Akiplėšos, pavyzdžiui, geriausiai supranta lazdos kalbą. Jei, pavyzdžiui, jums piktybiškai nesumoka skolų ir net nekalia telefono ragelio, tai ženklas, kad reikia kalbėtis per

advokatą. Jie supranta „kumščio kalbą“. Jie savo elgesiu šaukiasi pamokos.

Kuo anksčiau akiplėšas aplamdys gyvenimas, tuo geriau jiems patiems. Ilgai su tokiais nesišnekėkite ir jau tikrai nesigailėkite ką nors praradę, jei bendravimas prastės ar nutrūks. Štai šiuo metu mūsų „ekspertai“ ragina mus taisyti santykius su Rusijos valdžia. Niekas neginčija, kad jų valdžia įžūli. Tik jie nesupranta, kad su tokiais bendrauti kaip su padoriais partneriais – tai tas pat, kas piltis dumblo į sriubą. Susidėjęs su tokiais savanaudiškais akiplėšomis, kiekvieną kartą tik nukentėsi. Ar ne geriau juos kaipmat grūsti už durų iškart, jei pasiseka tokius atpažinti?

Na ir, žinoma, kuo daugiau dėmesio skirti padoriems žmonėms, švelniosioms sieloms. Apdovanokite juos gerumu, ir šis gerumas jums grįš keleriopai. Praleiskite kuo daugiau laiko ir savanoriškai skirkite kuo daugiau dėmesio šiems žmonėms. Tuomet jūsų gyvenime greitai įsivyras tvarka. Tai, mano įsitikinimu, bus sunkiausiai įgyvendinama sėkmingos tautos idėjos dalis. Žmones aprėkti ir išstumti pro duris mes visi daugiau ar mažiau mokame, tačiau skleisti begalinį dėmesį, rodyti karališką vaišingumą ir dosniai atlyginti jiems už kokybišką intelektualinį darbą mums dar teks pasimokyti. Dabar, deja, situacija tokia, kad mes pasirenę paskutinius pinigų atiduoti už blizgantį automobilį, tačiau vargu ar bent dešimtadalį tiek sumokėtume, kad kas nors mums padėtų padaryti tvarką mūsų dvasiniame pasaulyje. Tai pakeisti – iššūkis ateities visuomenei.

Netoleruojame tradicinių vertybių?

Gyvename tolerancijos amžiuje, kuriame yra korektiška ir padoru gerbti bet kokią kitą nuomonę (nebent ji prieštarauja pačiai tolerancijos dvasiai). Žinoma, po Antrojo pasaulinio karo, kai Europa ir visas pasaulis su siaubu atsitokėjo, kur veda nepakantumas ir tautinis egoizmas, tai buvo pati pažangiausia įmanoma idėja. Ji įtvirtino taiką ir atnešė klestėjimo laikotarpį.

Tačiau po karo praėjo daugiau nei 60 metų. Per šį laikotarpį vis labiau įsigalėjo įvairios nestandartinės idėjos, kurios stūmė į šalį tradicines vertybes. Štai, kaip pastebi R.Šimašius, mūsų socialinė teisingumo sistema yra tokia, kuri rūpinasi kuo tik nori, tik ne padoriu ir tvarkingai gyvenančiu žmogumi. Valstybė skirs paramos kaliniams ir prostitutėms, tačiau niekuomet padoriai gyvenančiai ir susitaupiusiai tradicinei šeimai. JAV tolerancija kitoms rasėms tiek toli nuėjo, kad niekas į darbą nebenori priimti baltojo žmogaus, kai į tą vietą pretenduoja ir juodaodis – apkaltins rasizmu ir niekas per daug nesiaiškins. Gėjai siekia galimybės įsivaikinti vaikus, ir niekam per daug neįdomu vargšo vaikelio teisės. Neduok Dieve jiems trukdysi – turėsi daug nemalonumų dėl to, kad laisvai reiški savo valią. Visuomenė vis labiau pakanti viskam, išskyrus tradicinėmis vertybėmis besivadovaujantiems padoriems žmonėms.

Taip tolerancijos dvasia, kuri atliko puikų vaidmenį puoselė-

jant taiką ir sugyvenimą, laikui bėgant išsigimė ir tapo įvairių abejotino padorumo idėjų užuovėja. Šios idėjos, kadangi akiplėšiškos, garsiai ginamos ir niekinamos kitos. Pavyzdžiui, Britanijos musulmonai reikalauja pakantumo iš anglų, tačiau patys nesutinka toleruoti šios šalies vertybių. Taip tolerancija sudaro sąlygas akiplėšų vertybėms įsigalėti. Jie padaro padorių žmonių gyvenimą ankštą.

Žmogiškumo vertybes kur kas sunkiau išlaikyti nei į degradaciją vedančias antivertybes. Čia kaip su aukštąja ir populiariąja kultūra. Aukštos klasės smuikininką kainuoja kur kas brangiau parengti nei kokią nors merguželių trio banaliems popsams kepti. Jei nepalaikysime smuikininko, jį, be abejonės, užgoš pseudomenininkai, ir smuikininko greitai nebeliks. Visuomenė vienu žingsneliu panirs į tamsą. Banalybių kūrėjai šio proceso metu susiglemš daug pinigų. Tikra vertybė bus pakeista netikra, triumfuos banalumas ir antivertybės. Jei gerbi save, negalima į skanią sriubą piltis dumblo – net ir nedidelis samtelis viską beviltiškai sugadins. Taip ir padorus žmogus turi atsiriboti nuo tokių įtakų – antraip jos neišvengiamai paveiks jo smegenis.

Mums garbinant toleranciją, padorumą vis labiau ėda antivertybės. Žmogiškumą keičia kūniškumas. Moralę atviroje konkurencinėje kovoje be vargo išstumia savanaudiškumo antivertybė. Vietoj perlų lieka dumblas. Ten, kur anksčiau vyravo žmogiškumas, dabar įsivyrąja vulgarumas ir bukumas.

Tai nesąžiningo pasinaudojimo tolerancija pasekmė. Vadindami save padoriais žmonėmis, vertais būti tolerancijos vertybių lygoje, jie griauja tas vertybes, kurios maitina tolerancijos idėją. Humanizmas keičiamas žmogaus sąmonę griaujančiais pakaitalais. Šie žmonės – tai vertybių sistemos virusai. Jie ja naudojasi ir kartu griauja.

Žmogiškumo vertybes būtina saugoti. Jų negalima laikyti savaime suprantamu dalyku, kaip kokį orą ar vandenį. Už jas būtina pakovoti. Jų negalima palikti sudoroti kokiems nors savanauzdžiams. Jei mums brangus Lietuvos dvasinis pasaulis, jį galime išsaugoti tik pasiaukojamai jį gindami.

Dar trys visuomeninio mąstymo iškraipymai

Kad Lietuva galėtų atgimti dvasiškai, mums svarbiausia – bliviai analizuoti mūsų kolektyvinio mąstymo klaidas ir, žinoma, jas ištaisyti. Dažnai kalbame apie psichologinius kompleksus. Geriausiai žinomas – tai nevisavertiškumo kompleksas. Yra jų ir daugiau, tačiau dabar apie tai, kas tai yra mąstymo kompleksas. Nesigilindami į mokslines subtilybes, apibūdinsime kompleksą, kaip varstotą protui, neleidžiantį jam laisvai reikštis ir realizuoti savo sveikų norų. Kompleksai iškreipia tikrovės suvokimą, todėl mūsų veiksmai ima neatitikti tikrovės. Nevisavertis žmogus negali užkalbinti jam patikusios merginos ar pabendrauti su įžymiu žmogumi. Su kompleksų pagalba žmogaus dvasia yra išspraudžiama į vidinį geležinį narvą ir ten įkalinama. Kompleksas sujaukia mūsų protą, dėl to negalime įgyvendinti savo nuoširdžių troškimų.

Lietuvos visuomenė kaip dvasinis kūnas taip pat turi savų kompleksų. Apie kelis iš jų jau kalbėjome: tai instinktyvus polinkis dėl visuomeninių nesėkmių kaltinti valdžią ir instinktyvus polinkis nuo visuomenės problemų slėptis už šarvuotų savo buto durų. Iš kompleksų gniaužtų galima išsivaduoti, tačiau tai įmanoma padaryti tik juos įsisąmoninus. Tai yra perpratus, kaip tie kompleksai mus valdo. Nuo tos dienos, kai supratote,

kaip veikia toks dvasios virusas, jis pradeda vysti kaip nuskin-ta gėlė. Šiandien apie dar vieną mūsų visuomenei būdingą kompleksą – antivalstybiškumą.

1 ANTI- ANTIVALSTYBIŠKUMAS

Netrukus po to, kai subraškėjo prezidento R. Pakso kėdė, pasi-girdo kalbą apie antivalstybininkų klaną. Bliviai mąstančiam žmogui visai nesunku suprasti, kodėl tos kalbos atsirado būtent tuo metu ir kokia jų paskirtis. Kažkas yra taikliai pastebėjęs: jei nori suprasti, kuris patarimas tau naudingas, o kuris ne, turi patikrinti to patarimo šaltinį. Jei jį duoda nuoširdus draugas, tuomet, žinoma, jis yra geras ir juo vertėtų vadovautis. Tačiau kas, jei tau patarinėja priešai? Priešas ketina tau pakenkti, todėl, išklausus jo patarimo, reikėtų elgtis kaip tik priešingai.

Štai mūsų buvęs valstybės prezidentas, kai iškilo faktai apie tai, kad jis konsultuojasi su užsienio specialiosiomis tarnybomis, kad yra pernelyg priklausomas nuo neaiškių užsienio piliečių, pradėjo mums patarinėti apie valstybininkų klanų egzistavimą. Jokių įrodymų jis taip ir nepateikė, o bylas dėl pernelyg katego-riškų teiginių jo klanas visas pralaimėjo.

Tuo tarpu paties R.Pakso teismo procesas buvo visiems trans-liuojamas per televiziją. Visi viską matėme. Man labiausiai įstri-go tai, kad jam viską iš eilės buvo „sunku prisiminti“. Na, net jei jis ir būtų visiškai teisingas, neturėtų daly-vauti politikoje vien dėl tokios var-ganos atminties. Bet mes gi puikiai žinome, kad nei iki tol, nei vėliau kariškas R.Pakso protas nepaves-davo. Tad kokią išvadą turi padary-ti bliviai mąstantis žmogus?

*Jeį nori suprasti,
kuris patarimas
tau naudingas,
o kuris ne, turi
patikrinti to
patarimo šaltinį.*

R.Pakso partija propaguoja ir skatina kaip tik tą *nachališką* dvasią, apie kurią rašoma šioje knygoje. Elektoratui jie norimą pateikia kaip tikrą. Pavyzdžiui, jų tušti pažadai apie tai, kad, atėję į valdžią, jie susitars su EK dėl Ignalinos atominės pradžios. Tačiau Briuselis labai aiškiai pasakė ir dar mums kaip didžiausiems kvailiams pakartojo, kad Ignalina baigs darbą 2009 metais, o jie padės mums susidoroti su pasekmėmis. Arba dar. Gyvenu Antakalnyje. Šalia mano namų neseniai kabojo gražus J. Imbraso portretas su klausimu: ar vilniečiai manote, kad už šilumą mokate teisingą kainą? Pats būdamas atsakingas, kad mes mokėtume už šilumą teisingą kainą, jis kabinėja plakatus, kurie turėjo jį pavaizduoti kaip vargšę auką (koks susitapatinimas su elektorato dvasios būseną).

Tvarkiečių žaidimo esmė yra tokia:

1. Pasiūlyti kokią nors neįgyvendinamą, net kenksmingą idėją.
2. Sąžiningiems ir atsakingiems valstybe besirūpinantiems žmonėms leisti šią idėją sukritikuoti ir palaidoti.
3. Pilti šiuos žmones purvais ir teigti, kad pastarieji yra korumpuoti sąmokslininkai, o jie patys – nuskriausti gelbėtojai.

Dabar – apie jų išgalvotus valstybininkus. Šiandien jau niekam ne paslaptis, kad politines technologijas jie perima iš Rytų. O ten – sena graži tradicija juodą pateikti kaip baltą. Ir atvirkščiai. Štai Stalino SSRS – pažangiausia darbininkų savivaldos valstybė. Budeliai – liaudies gynėjai. Padorūs žmonės – liaudies priešai. Užsienyje: užkariavimas, suvarymas į lagerius – tai darbininkų išvadavimas iš priespaudos. Pasipriešinimas šiam procesui – revanšistinis imperializmas. Ir t. t., ir pan.

Štai mūsų prezidentas, pasikonsultavęs su „Almax“, pradeda ir Lietuvoje baltą pateikti kaip juodą. Valstybininkai – tai tik

savimi besirūpinantys korumpuoti asmenys. Prezidento interpelacija – susidorojimas su nekaltu kovotoju už liaudies laimę. (Įdomu, ką jis tokio tai liaudžiai yra padaręs iki paaiškėjo, kad išdavinėja savo šalį?)

„Kai kalbama apie proletariato interesus, negali būti jokios kalbos apie kažkokią dorovę ir moralę.“ /F. Engelsas/

Taip mums maišomas protas ir tampa sunku suprasti, kas mūsų draugas, o kas priešas. Dalis visuomenės pradeda galvoti, kad valstybininkas, savo valstybe nuoširdžiai besirūpinantis žmogus, – nešvarus. Tačiau jei jis tikrai kenkia Lietuvai, tai jis joks valstybininkas!? Tokį reikėtų vadinti kitaip, tikruoju vardu. Bet, kaip matote, mums nuolat peršamas vis tas pats pavadinimas. Kodėl? Kam naudinga, kad nepasitikėtume valstybininkais ir patys nenorėtume tokie būti?

Taigi visas šis antivalstybiškumo gaivalas, kurį mūsų valstybės nedraugai pradėjo pūsti, yra skirtas mums protui sumaišyti. Pakirsti mūsų gebėjimą blaiviai mąstyti ir atsirinkti, kas mums gerai, o kas – ne.

Prisimenate pasaką apie Snieguolę ir septynis nykštukus? Snieguolės pamotė baisiai nekenė, nes ši buvo gražesnė. Iš pradžių ji mėgino Snieguolę nužudyti, tačiau sargybinis mergaitės pagailėjo ir paleido į mišką. Snieguolė apsigyveno nykštukų trobelėje. Ten pamotė ją susirado ir įteikė gražų, vaisių obuolį. Tačiau šis obuolys buvo užnuodytas. Kai tik Snieguolė atsikando, ji kaipmat susmuko ir mirė. Ir tik mylintis princo bučiny išsklaidė mirties kerus.

Tokį obuolį mums atkiša tie, kurie sako, kad valstybininkai yra mūsų priešai. 10 Dievo įstatymas mums draudžia geisti svetimam turto. Mums reikia naudotis savo galva, kad atpažintume,

kai saldžios kalbos per geros, kad būtų tikros. Jei jos nukreiptos į mūsų chamiškumą, mėgina sužadinti siekimą ką nors gauti nieko neduodant mainais, tai – užnuodytas obuolys. Žmogus be sąžinės, be vidinio poreikio prisidėti prie bendruomenės bėdų sprendimo bus kas kartą „išdurtas“ ir pažemintas. Mes tapsime jaukia ir klestinčia visuomene tik tuomet, kai mūsų širdyse ištirps ledas ir pradėsime nuoširdžiai rūpintis savo artimu. Ne anksčiau.

2 ANTI- ANTILANDSBERGIZMAS

Šis kolektyvinio mąstymo iškraipymas man atrodo pats keičiausias. Ilgai niekaip negalėjau jo suprasti, kol nepradėjau analizuoti kolektyvinio mąstymo klaidų. Antilandsbergizmas yra visoms pokomunistinėms visuomenėms būdingas reiškinys. Rusijoje keiksmazodis yra B. Jelcinas, Lenkijoje – L. Valensa, o ne taip jau seniai antilandsbergizmo virusu užsikrėtė ir Ukraina. Tai rodo, kad reiškinys yra universalus ir mažai ką bendra turi su pačiu nekenčiamuoju.

Kaip ir kodėl šis reiškinys atsiranda? Pirmasis žinomas „landsbergis“ istorijoje buvo pranašas Mozė. Jums tikriausiai gerai žinoma, kad pavargusi klajoti po dykumą žydų tauta šaukėsi grįžti į Egiptą ir ten ramiai sočiai vergauti. Taip pat veikiausiai girdėjote, kad nepatenkintieji savo naująja laisve dėl savo bėdų aršiai kaltino Mozę.

Dvasinė pažanga nėra įmanoma be kliūčių ir sunkumų. Esant sovietinei valdžiai (tą laikotarpį dar pats atsimenu), paprastam eiliniam žmogui mažai reikėjo galvoti. Už jį galvodavo viršininkai, o negalvoti, aklaiai vykdyti buvo gero elgesio ženklas. Suprantama, kad, atsidūrę laisvėje, šie anksčiau patogiai jautęsi žmonės susidūrė su dideliais sunkumais. Kas dar svarbiau – iš sovietmečio žmonės atsinešė įprotį neprisiimti atsakomybės,

dėl savo problemų kaltinti išorines jėgas. Suprantama, kad okupuotoje šalyje, kurioje atvykėliai prieš vietinių gyventojų valią daro suirutę, toks pasiteisinimas yra racionalus. Tik bėgant metams nunyko atsakomybės jausmas, o liko vien tik šis polinkis kaltinti bei teisintis.

Suprantama, per ilgus okupacijos metus žmogus tyliai sau dejuoja ir skundėsi, tačiau nedrįsdavo apie tai kam nors prasyti. Atgavęs laisvę kalbėti, žmogus ja pasinaudojo saviterapiniais sumetimais. Kai prisimename, naujai išlaisvintas žmogus dar neatgaivino atsakomybės jausmo, jis įpratęs dėl savo bėdų kaltinti kitus. Tuomet aiškiai matome, kodėl naujosios Lietuvos vadovus užgriuvo toks protu nesuvokiamas neapykantos cunamis.

Gera pamenu, kad, vos atgavus nepriklausomybę, rinkos ekonomikai žengiant pirmuosius žingsnius, pirkėjai buvo ypač įžūliai nusiteikę privačių pardavėjų atžvilgiu. Nebuvo jokio žmogiškumo, tik bjaurus reikalavimas aklaui tarnauti kliento igeidžiams. Kaip čia neprisiminus pasakos apie auksinę žuvelę – nebenori jau boba būti bajoriene, reikia jai cariene... Kai *nachalui* (kuris sovietmečiu be gėdos vogė iš valdžios) suteikė laisvės, jis ja pasinaudojo reikalauti ir visai nesiskaitydamas su tuo, kas ir kiek jam iš tiesų priklauso. Tikriausiai jau girdėjote tokią įžymią rusišką frazę: „Iz griazi – v kniazi“ (iš purvo – į kunigaikščius).

Tokie iš vergo tapę laisvu žmogumi individai paprastai būna labai grubūs ir reiklūs kitų atžvilgiu. Kaip Poligrafas Poligrafyčius

Pirmasis žinomas „landsbergis“ istorijoje buvo pranašas Mozė.

*Ižūli sąmonė
nemato kitų žmonių
poreikių. Ji nemoka
būti dėkinga,
Tačiau, oi, kaip
moka reikalauti,
brautis ir drabstyti
kitus purvais.*

Šarikovas (M. Bulgakovo romanas „Šuns širdis“), tapęs butų valdybos išvalymo skyriaus viršininku. Jei nematėte šio filmo, surinkite YouTube: Sobachje Serce. Pasistenkite nesijuokti žiūrėdami, nes mąstančiam žmogui tai ne komedija, o pasakojimas apie ižūlios sąmonės tragediją. Pažiūrėję šį filmą, dar kartą įvertinkite, kaip šis reiškinys naikina patį žmogų ir užkrečia tuo gaivalu aplinkinius. Prašau jūsų,

pažiūrėkite tą filmą nesijuokdami.

Nieko nuostabaus, kad galime išvelgti to „gero“ ir politikoje. Tokie individai nereiklūs sau, tačiau šiurkštūs kitiems. Iš čia – ižūlus, racionaliai nemotyvuotas reikalavimas, kad jų bėdas sutvarkytų kiti. Jei to nedaro, lyderiai tampa neapykantos ir apkalbų židiniu. O dabar apie kaltinimų prof. V. Landsbergiui esmę. Jei gerai suprantu antilandsbergistus, tai kaltinimai iš esmės yra du: 1. Savo pernelyg aštriais pasisakymais sugadino santykius su Rusija. 2. Atsakingas už Lietuvos ūkio griūtį perinamuoją laikotarpį.

Gerai. Po vieną. Pirmiausia – dėl bauginimų Rusija. Po karo su Gruzija matome, kad profesorius buvo visiškai teisus. Tai, dėl ko jis įspėjo, tapo realybe. Čia jau turime reikalą ne šiaip su sąžiningu ir padoriu žmogumi, o su išvalgiausiu iš išvalgiausių. Todėl masių kritikos pobūdis kiek pasikeitė. Anksčiau visi piktinosi, kad Landsbergis nesveikai gąsdina, o dabar – kad savo gąsdinimais sugadino santykius su Rusija.

Antra. Landsbergis (lansbergiz) asmeniškai atsakingas, kad

taip varganai gyvenu. Tikrai? Taip jau varganai? O ar žinai, mielas ižūlusis tautieti, kad M. Gorbačiovas atidavė mus amerikiečiams už skubią paskolą – sovietinė šalis žvelgė badui į akis. Ar atsimeni, koks apšiuręs tuomet buvo Vilniaus senamiestis? Ar pameni, kaip tada atrodė tavo kuklusis butukas? Ką tuomet valgei? Kaip rengeisi? O ar nors kartą pagalvojai, kaip mes dabar gyventume, jei taip ir būtume likę didžiojoje sovietinėje tėvynėje?

Dabar, kai mėgaujamės beveik vakarietišku gyvenimo lygiu, kai esame apkeliavę Vakarų Europą ir Viduržemio jūros kurortus, ar bent 1 proc. padėkojote už tai tiems, kurie visa tai padarė įmanoma?

Matote, ižūli sąmonė nemato kitų žmonių poreikių. Ji nemoka būti dėkinga, Tačiau, oi, kaip moka reikalauti, brautis ir drabstyti kitus purvais. Dar vienas posakis: mato krislą kito akyje, bet nepastebi rąsto savojoje. Tai antilandsbergizmas. Galiausiai už šį savo suįžulėjimą, kaip ir priklauso, buvome skaudžiai nubauti. Atėjo į Seimą Darbo partija ir panašūs, kurie perprato ižūliojo elektorato poreikius. Linksmo jį jam patinkančiu būdu: pataikavo, kalbėjo tai, ką jis nori girdėti, žeminosi elektorato pramogai. Rezultatas – ketveri prarasti metai. Konservatoriams esant valdžioje, šiaip ne taip buvo nutiesta Via Baltica, pastatytas Būtingės terminalas, rasta kam iškišti benusibai-giančią „Mažeikių naftą“ (tai, kad brukto ją amerikiečiams, kaip tik ir rodo, kad valdantiejiems labiausiai rūpėjo Lietuvos nepriklausomybės reikalai). O kokie strateginiai darbai nuveikti per 2004–2008 m. valdžios kadenciją? Įtvirtinome energetinę nepriklausomybę? Sumažinome korupcijos lygį? Priartėjome prie Vakarų Europos kultūros lygiu? Ir visa tai turint omenyje, kad Lietuva tapo daugiau nei dvigubai turtingesnė, į civilizuotų

valstybių gretas priimta šalis. Ne, mes šiuos ketverius metus prakiurksojome baloje – kaip tos varlės iš „Coliukės“ pasakos. Ką dabar – pavalgyti ar pamiegoti?

Taigi antilandsbergizmas yra socialiai paaiškinamas fenomenas. Tai kolektyvinė akiplėšų reakcija į išlaisvinimą. Žmonės, kurie užsikrėtė šiuo virusu, atskleidžia savo nesugebėjimą mąstyti savarankiškai. Jie rodo, kaip giliai išsisknijęs protu nesuprantamas nepasitikėjimas valdžia, neįsisąmonintas poreikis atsitraukti nuo visuomenės problemų ir likti neatsakingam. Skirtingai nei visi iki šiol, kurie skatino valdžią dėl to susimąstyti, aš manau, kad keistis turi tas, kurį ir kamuoja toks proto negalavimas.

Išanalizavę šį fenomeną, galime pagalvoti ir apie vaistukus. Pirmiausia – aiškiai matome, kaip mums trūksta pagarbos savo tikriesiems lyderiams. Kaip nesugebame būti jiems dėkingi už jų gerus darbus, už smarkiai pagerėjusį gyvenimą. Kaip kaltiname juos tam, kad dėl nieko nereikėtų kaltinti savęs pačių. Galiausiai – kaip ši protu nesuvokiama neapykanta savo geradariams baigiasi tuo, kad valdžią atiduodame į įžūliai nusiteikusių politikų rankas, kurie tuoj pat pasirengę į mus nusivalyti kojas. Toks tokį traukia. Neįveikę savyje šio komplekso, mes užkertame kelią į valdžią padoriems politikams. Mūsų dejonės dėl valdžios tampa self-fulfilling prophecy (save išpildanti pranašystė).

3 ANTI- . ANTISEMITIZMAS

Augdamas tėvų namuose, turėjau nedaug progų susidurti su žydais. Mokykloje, gretimoje klasėje, mokėsi vienas žydelis storiukas, kuris buvo visuotinių patyčių objektas. Jis buvo toks geruolis, kuris labai norėjo visiems įtikti. Visiems viską žadėdavo, kad tik sulauktų nors truputėlį pripažinimo. Tai žinodami,

mes visi nepaprastai lengvai priversdavome jį pažadėti pačių įvairiausių dalykų – kramtomosios gumos, šokolado ar kelių rublių. Na, o paskui, žinoma, gąsdindavome ir reikalavdavome, kad vargšelis savo pažadus ištesėtų. Gyvenimas jam nebuvo linksmas. Būdavo, kad jis bėga koridoriais nuo vieno gąsdintojo tik tam, kad kitame jo gale užgriūtų ant kito. Jo tėvai buvo pasiturintys, nes dar L. Brežnevo laikais užsiiminėjo spekuliacija – taip tada buvo vadinama laisvoji prekyba. O vaikas dažnai turėjo tempti įvairius daiktus iš namų tam, kad apmaldytų sužūlėjusius vaikus ir eilinį kartą nepatirtų to, kai jį ratu apstoję vaikai vienas po kito spjauto jam ant nugaros.

Mano mama buvo (nežinau, gal ir yra) lengva antisemitė. Gerai atsimenu jos pamokymą: nesusidėk su žydais – apmaus. Daugiau nieko apie juos nežinojau. Dar, tiesa, pamenu pusbrolio pasakojimą prie Barbakano tvirtovės griuvėsių, kad čia žydai ateina katalikų vaikų papjauti ir geria jų kraują. Tačiau šis pasakojimas man kažkaip neįstrigo giliai. Matyt, nulindo snūduriuoti į pašamonę. Tai tiek mano asmeninės patirties, kol nepradėjau domėtis sėkmingos asmenybės pagrindais.

O sėkmės filosofija reikalauja, kad pirmiausia apsidairytum, kas tau labiausiai tinka kaip pavyzdys, ir iš tų mokytumais. Tuomet pirmą kartą bliviau pažvelgiau į šią tautą. Jei nori būti geras verslininkas, į ką turi dairytis? Žydai per daugelį amžių įrodė, kad yra geriausi verslininkai. Mes vėluodami perimame

Žydu verslumas – tai tik nereikšminga jų pasiekimų dalis. Patys žydai prasisukusio verslininko nekelia į padanges.

jų patirtį, todėl esame vis geresni verslininkai, tačiau vis tiek jiems neprilygstame.

Tačiau pamažu supratau, kad žydų verslumas – tai tik nereikšminga jų pasiekimų dalis. Patys žydai prasisukusio verslininko nekelia į padanges. Ten kiekvienas verslininkas laiko pareiga dalį savo turto (o jei reikia – ir visą) nukreipti bendruomenei stiprinti. Galime rasti statistikoje faktą, kad tautai, kuri gal tik 3–4 kartus didesnė už lietuvius, tenka 22 proc. visų Nobelio premijų. Daug girdime apie nepaprastus žydų pasiekimus bankininkystėje, versle, mene, moksluose ir t.t., ir pan.

Tai, kad žydui rūpi tik pinigai, yra absoliutus mitas. Kaip ir tai, kad žydai yra godūs. Priešingai, jie savo dosnumu toli lenkia kitas tautas. Tik jie neleidžia savo pinigų taip, kaip tai norėtume ir darytume mes. Pasirodo, kad jiems kur kas labiau rūpi kiti dalykai, todėl jei turi ir pinigų, ir bendruomeninį palaikymą, ir galios. Kaip vieną didžiausių krikščionio kvailumo pavyzdžių jie tarpusavyje pateikia mitą apie tai, kad žydui kažkodėl tai reikia žudyti krikščionių naujagimius ir gerti jų kraują. Tai XIX a. kaimo bernų prietarai, nuo kurių taip niekada aiškiai ir neatšizegnojome. Tad esame jų likučių įkaitai.

O dabar šiek tiek rimčiau apie tai, ką man pavyko per keletą mėnesių apie šią tautą sužinoti. Pirmiausia, kad jie patys tarpusavyje iki galo nesutaria, ar jie tauta, ar religinė sekta. Su kuo aukštesnio lygio žydu kalbėsitės, tuo jis labiau vertins ne genus ar priklausomybę protėviams, o lojalumą judaizmui. Dauguma aukščiausių dvasinių vadovų laikosi nuomonės, kad vertybės lemia, ar tai tikras žydas. Taip žiūrint, žmogus istoriškai gali neturėti nieko bendro su žydais, nebūti apipjaustytas ir vis tiek priimtas už savą, jei jo žmogiškoji, įsitikinimų ir vertybių kokybė atitinka žydo sąmonės reikalavimus. Žydu galima tapti.

Žydas yra tas, kuris tiki Toros mokymu ir laikosi jos priesakų. Vyksta daugybė tokių atsivertimų, apie kuriuos nieko nežino tie, kuriems nereikia žinoti. Apskritai apie tą visuomenę mes labai nedaug žinome. O dėl to kylantys mitai – toli nuo tikrovės.

Žydai yra seniausia pasaulio tauta. Jų skaičius per istoriją neviršydavo 20 milijonų, ir jie jau beveik 2000 metų išsklaidyti po visą pasaulį. Per šį laiką jie neišnyko nepaisant bet kokios istorinės logikos ir dėsnių. Visą šį nepaprastai ilgą laikotarpį būti žydu, pragmatiškai žvelgiant, neapsimokėjo. Atsisakius ir perėjus, tarkim, į krikščionybę, tavęs galėjo laukti puiki karjera ir pripažinimas. Tačiau jie pakuodavosi mantą ir rinkdavosi tremtį. Dažnai jie renkasi tokias profesijas, kad bet kada galėtų vėl išvykti. Visus šiuos 2000 metų jiems drebėjo žemė po kojomis. Juos gainiojo iš vienos vietos į kitą dėl visokiausių įsivaizduojamų ir neįsivaizduojamų dingsčių. Karaliai į juos nukreipdavo visuomenės pyktį, kai reikėdavo užglaistyti savo politikos spragas. Todėl yra sakoma, kad pats žydų tautos egzistavimas po tiek šimtmečių represijų yra stebuklas. Ir Dievo buvimo įrodymas. Senajame Testamente įrašyta, kad susitarimas tarp Dievo ir žydų, kad jie bus išrinktąja tauta ir skleis tautoms šviesą, yra per amžius.

Italijoje viduramžiais krikščionių vadovybė sugalvojo gudrų planą, kaip kartą ir visiems laikams atsikratyti žydų. Kad paprasti žmonės jų nekęstų ir jie negalėtų rasti sau vietos visuomenėje (dėl to privalėtų atsiversti), uždraudė jiems visus darbus, išskyrus pinigų skolinimą. Rezultatas – šiuolaikinės bankininkystės užuomazgos. Po kurio laiko žydų turtai buvo konfiskuoti, o jie privalėjo bėgti.

T. Jefersonas, antrasis JAV prezidentas, atidavė žydams duoklę

Didžioji žydų išminties dalis dar ir šiandien mums nežinoma. Kodėl? Deja, ne žydai kalti. Jie mielai su visais ja pasidalytų, kaip kad tai noriai darė visais laikais su tais, kurie to norėjo. Kokia priežastis, kad to vis dar nežinome?

už universalios moralės atradimą. Iki žydų egzistavo nesuskaičiuojama tiesų galybė, kuri priklausė nuo to, kuo kam buvo tuo metu patogiau tikėti. Todėl pagoniškosios visuomenės rėmėsi tik jėgos teise. Žydai su savo vieno Dievo ir kartu vienos tiesos samprata pradėjo labai kliudyti antikos laikų visuomenėms, todėl patyrė nesuskaičiuojamų skriaudų ir persekiojimų. T. Jeffersonas priskiria jiems žmogaus orumo, žmogaus teisių atradimą. Pasaulis žydų dėka įsisavino privačios nuosavybės neliečiamumo svarbą, pinigų galią, švietimo reikšmę. Humanizmas – labai

senas, tačiau tik neseniai plačiajam pasauliui atrastas žydiškas dalykas.

Krikščioniškoje aplinkoje žydai tapo tikra rakštimi tiems, kurie skelbė, kad Kristaus mokslas vienintelis teisingas ir galutinis. Nemalonūs faktai badė akis. Kaip gyvas priekaištas šioms tiesoms šalia gyveno tylūs, švarūs, tvarkingi ir paslaugūs žydų amatininkai, nuo kurių gebėjimų priklausė valdantysis elitas. Buvo skleidžiamas šmeižtas, kad jie turtingi dėl to, kad be galo gobšūs. Karaliai mielai skolinosi iš žydų pirklių, aristokratai slapčia gydėsi pas jų gydytojus (nes oficialiai tai buvo draudžiama), pirko jų auksakalių darbus ir t. t. Žydai, kaip ir dabar, mokėjo maloniai bendrauti, buvo paslaugūs savo klientams dar

ilgai iki D. Carnegis parašė knygą apie malonaus aptarnavimo svarbą.

Dar svarbu paminėti, kad žydas žydui nelygu. Judaizmo sergėtojai nėra labai patenkinti šiandienine žydų tautos dvasine būseną. Jie turi daug priekaištų didžiajai žydų tautos daliai. Todėl atskiro žydo automatiškai tapatinti su judaizmo principais nereikėtų. Niekas apie tautą neturėtų spręsti iš nuotykių gatvėje. Jei nori sužinoti tikrą – rinkis autoritetinę šaltinį.

Didžioji žydų išminties dalis dar ir šiandien mums nežinoma. Kodėl? Deja, ne žydai kalti. Jie mielai su visais ja pasidalytų, kaip kad tai noriai darė visais laikais su tais, kurie to norėjo. Kokia priežastis, kad to vis dar nežinome?

Tikriausiai jau patys sau atsakėte. Antisemitizmas. Mūsų pačių iracionalaus pykčio skydas, neleidžiantis mums blaiviai įvertinti akis badančių faktų. Todėl žydai mus mato kaip pykčio pritvinkusių idiotų gaują, su kuriais nėra apie ką dorai šnekėtis. Šioje vietoje noriu YPAČ PABRĖŽTI, kad leksiką parinkau aš pats. Žydai angliškoje literatūroje nežydus vadina „gentiles“ (švelnuoliais), o kartais patį žodį rašo iš didžiosios raidės. Ir visa tai po to, kai jie kai ką panašaus į stalinizmą nuo kitų tautų patiria nuolat!

Žinoma, sunku keliais žodžiais apsaityti, kokią siaubingą kainą mes mokame už šį savo proto paklydimą. Žydai jau seniai yra atradę ir pateikę paprastus sprendimus į kone visas mūsų visuomenę labiausiai draskančias problemas. Antisemitizmas mums neleidžia blaiviai bendrauti su šia tauta, todėl jie priversti glaustis į savo mažą ratelį. Mes tuo tarpu liekame su savo kvailumu ir gniuždančiomis problemomis. Švelnuoliai...

Žydai turi trijų tūkstančių metų blaivaus intelektualizmo isto-

riją. Iš čia – mano mintis apie tai, kad savo tradicinę tikybą turime protu patikrinti, ar mūsų religijoje nėra klaidingų dogmų. To krikščionybėje nėra. Kadangi kelis šimtus metų pernelyg nesukame galvos dėl to, kuo tikime, tai čia turėtų būti sensing atradimų. Todėl, po pusės metų šios tautos pasaulėžiūros ir religijos studijų esu tvirtos nuomonės: jei krikščionybė išdrįstų su judaizmu palaikyti lygiateisį ir pagarbų dialogą, tai baigtųsi jos pražūtimi. Judaizmo studijos man suteikė tokį intelekto šuolį, kad tapo visiškai aišku, kodėl žydai niekuomet nesiveržė pasikrikštyti ir ramiai patogiai sau gyventi. Jei blaiviai įvertinsime plika akimi matomus faktus, turėsime pripažinti, kad žydai turi nemenką civilizacinį pranašumą. Esu įsitikinęs, kad mūsų atsilikimo priežasčių reikėtų ieškoti krikščioniškoje pasaulėžiūroje.

Interneto žinučių skaitytojai jau kuris laikas rašo, kad nustebinau pastarosiomis žinutėmis. Tai dėl to, kad nustojau mokytis iš amerikiečių ir perėjau prie žydų. Ižūlumumo, akiplėšiškumo kaip reiškinio atradimas – didelė Vilniaus rabino Ch. Buršteino įtaka. Jis garso įrašė pasakoja apie tai, kad Izraelyje yra daug tokių *nagly*, o aš tai susiejau su informacija iš knygos „Mobs, Messiahs and Markets“ apie masių elgseną kapitalo rinkose, Viljamu Boneriu ir Lila Rajiva (neturiu jokios informacijos apie šių autorių tautybę) ir savo asmenine patirtimi, susijusia su verslo vagyste.

Bet grįškime prie antisemitizmo kaip kolektyvinio mąstymo reiškinio. Pamėginkime atrasti, kaip čia galėjo taip nutikti, kad tokio lygio išmintis taip ilgai galėjo pragulėti šalia mūsų nepastebėta? Kitaip sakant, kodėl antisemitizmas taip ilgai ir taip tvirtai laikosi tarp išsilavinusiais save laikančios tautos? Kas

mums trukdo praregėti, atsisakyti anisemitizmo ir pasinaudoti žydų išmintimi?

Atsakymo į šį klausimą nukeliaukime į šių dienų Rusiją. Mums akivaizdžiai matyti, kaip visa rusų tauta rangosi, kad tik nereikėtų pripažinti neišpasakytų nusikaltimų visoms kaimyninėms tautoms. Kurį laiką melo šydas buvo pakilęs ir kaltės jausmas plūstelėjo į rusų protus. Tačiau tai įvyko per greitai ir per stipriai, kad eilinis ruselis galėtų psichologiškai atlaikyti. Sovietmečiu jie tarėsi gyveną draugiškai ir taikiai su pavergtomis tautomis. KGB gniaužtai sukūrė iliuziją, kad visi čia juos mėgsta ir gerbia. Po Sovietų valstybės žlugimo jiems buvo per sunku priimti naują juos užgriuvusią tikrovę. Prie to dar pridėjus žlugusią ekonomiką, nedarbą, organizuoto nusikalstamumo pliūpsnį, visišką asmens nesaugumą naujoje visuomenėje, rusui tapo per daug visos tos laisvės ir tiesos. Jis pradėjo svajoti apie grįžimą atgal į praeitį.

Į praeitį jie ir grįžo. Dabar Rusijos valdžia, kaip ir sovietiniais laikais, pučia didžiavalstybiškumo dūdą ir teisina stalinizmo bei kitų sovietinių epochų nusikaltimus. Parašyti nauji vadovėliai, kuriuose viskas apglaistyta ir „paašškinta“. Kolektyvinę šios tautos sąmonę užliejo pakartotinio agresyvumo banga: jei dar ne taip kalbėsi, gausi „į dūdą“! Visi rusų turi bijoti ir gerbti. Mes dideli, todėl TURIME būti gerbiami. Jei nebūsime dideli, tai niekas mūsų taip niekad ir negerbs...

Mums visi šie kompleksai aiškiai matyti iš šalies. Matome, kokią kainą Rusija moka už tokį nenorą pažvelgti tiesai į akis. Visi kaimynai jiems atrodo priešai, milžiniška valstybė liko be draugų. Net Lukašenka, ir tas pusto padus. Pažiūrėkite, kaip jie atsiliepia apie savo kaimynus. Citata iš „Delfi“: „Kaip parodė apklausa, beveik pusė Rusijos respondentų draugiška valstybe

laiko Baltarusiją (48 proc.), kas trečias apklaustasis – Kazachstaną (33 proc.), kas penktas – Ukrainą (22 proc.). Mažiausiai draugiškomis šalimis rusai laiko Baltijos valstybes (4 proc.)“.

Visa tai verčia juos dar labiau ieškoti, kas jiems papataikautų.

Turėdami omenyje, kaip kaltės jausmas gali subjauroti tautos mąstymą, kiek žalos gali padaryti ir kiek užkirsti galimybių, blaiviai pažvelkime į savo – krikščionišką – santykių su žydais istoriją. Kiek nesuskaičiuojamų skriaudų, kiek neteisybės patyrė ši tauta! Kiek šimtmečių visa tai tęsėsi! Kiek skerdynių būta! Kiek nekaltų žmonių išžudyta! Kiek ištremta! Kiek apvogta! Kiek prisigrobta! Kiek nesuskaičiuojamų pažeminimų jie patyrė! Ir taip toliau, ir taip be galo, be krašto.

Krikščioniškos civilizacijos nusikaltimai žydams nepalyginti didesni nei rusų ar komunistų mums, Lietuvai. Vien pastarojo holokausto metu buvo išskersta beveik pusė visų pasaulio žydų! Tačiau jie sako, kad buvo ir baisesnių skerdynių. Pačios baisiausios – kazokų vado Bogdano Chmelnickio XVII amžiuje surengtas pogromas. Tuo metu išžudyta dar didesnė šios tautos dalis. Žydai lietuvius mini kaip vienus uoliausių žydšaudžių ir naikintojų Antrojo pasaulinio karo metais. Žinoma, mums be galo sunku tai pripažinti. Ir man asmeniškai – taip pat.

Štai šis neįsivaizduojamos kaltės jausmas ir slypi mūsų pašamonėje. Štai tai ir neleidžia mums blaiviai matyti žydus tokius, kokie jie iš tiesų yra. Tačiau ši tauta nelaiko nuoskaudų. Jei tik mes rastume jėgų pažvelgti savo praeičiai į akis, žydai mums kaipmat atleistų ir priimtų kaip brolius.

Prieš kurį laiką lankiausi Jeruzalėje. Žydų kvartale, šalia Vakarų sienos aikštės, beveik švenčiausioje Šventojo miesto vietoje, įsikūrusi „Aish HaTorah“ (Toros liepsna) religinė mokykla.

Įėjau į tvarkingą šviesią patalpą. Koridoriuje nieko nebuvo. Tad patraukiau juo tolyn. Po neilgų klaidžiojimų sutikau ortodoksiškos išvaizdos senelį (žinote, tą juoda apranga, su žila barzda ir nedidele skiautele pakaušiui pridengti).

– Hello, I'm looking to see a rabbi.

Jis mane kiek apžvelgė ir linktelėdamas pakvietė į ankštą kambarėlį. Susėdome taip arti, kad beveik liečiau jo kelius. Rabinas, kaip ir kone visi žydų ortodoksai, spinduliavo šviesa ir vien buvimas šalia jo nepaprastai kėlė mano dvasią.

Padėkojau rabinui už Aish.com ir visus tuos nepaprastus turtus, kuriais jie dalijasi su pasaulio žydais. Pasakiau, kad šios žinios visiškai pakeitė mane. Rabinas abejingai linktelėjo ir jau buvo pasirengęs kilti. Tada paskubomis tariau jam:

– Sere, aš ne žydas, aš – krikščionis.

Suprantama, šioks toks nustebimo šešėlis nuslinko jo veidu.

– Tikrai? O iš kur jūs?

– Lita, sere (hebrajiškai Lietuva). Man labai svarbu pasakyti jums vieną dalyką. – Pauzė. – Sere, jūsų mokyklos skleidžiama šviesa mane visiškai įtikino, kad žydai turi nepaprastą išminties pranašumą prieš kitas tautas. Aš pagaliau supratau, ką mes,

Krikščioniškos civilizacijos nusikaltimai žydams nepalyginti didesni nei rusų ar komunistų mums, Lietuvai. Vien pastarojo holokausto metu buvo išskersta beveik pusė visų pasaulio žydų!

krikščionys, jums istorijos bėgyje esame pridarę. Mano asmeninės nuodėmės žydams nedidelės, tačiau gerai suprantu, kad negaliu būti abejingas dėl mano protėvių skriaudų šios tautos žmonėms. Taip pat suprantu, kad, kol nenusiplausiu mūsų protėvių pralieto žydų kraujo, tol mano mąstymas bus paveiktas kaltės šleifo.

Rabine, ar galite man atleisti už mano protėvių nuodėmes, kurias jie jums – žydų tautai – padarė?

Rabinas akimirką patylėjo, o paskui labai maloniu balsu švelniai tarė:

– Ne man tau atleisti. Atleisti turi tas, – ir parodė pirštu į dangų.

Atsčiau jam, kad melsiuos už jį ir už mokyklos įkūrėją Nojų Veinbergą (kuris tuo metu sirgo vėžiu ir gulėjo ligoninėje). Pirmą kartą pajutau, kad rabinas prakalbo išties nuoširdžiai:

– Labai ačiū už nuoširdų rūpestį. Jam to šiuo metu labai reikia.

Begrižtant į Lietuvą, negalėjau nepastebėti, kad žydai pradėjo kažkaip į mane kitaip žiūrėti. Eilinis nepažįstamasis nei iš šio, nei iš to pradėdavo šypsotis gatvėje, oro uoste. Jaučiau šviesą ir šilumą jų akyse. Grįžtant namo iš Jeruzalės, mane apėmė jausmas, kad patekau į aukštesnės sąmonės pasaulį. Mane, pašalietį, krikščionį, kraugerių palikuonį, jie priėmė kaip brolių. Šis dvasinis ryšys manęs nuo tada nebepalieka. Tikiuosi, kad niekada nebepaliks.

Dvasinė skausmo prasmė

Kas yra skausmo priešingybė? Pagalvokite.

Dauguma tikriausiai sau atsakėte, kad skausmo priešingybė yra malonumas. Ir, deja, tai bus beveik teisingas atsakymas. Nes lietuvių kalboje žodis „malonumas“ gali reikšti dangų ir pragarą. Mes nepastebėjome kai ko neįtikėtina svarbaus. Tiek svarbaus, kad šio dalyko nesuvokimas gali lemti mūsų visuomenės griūtį.

Žodis „malonumas“ turi dvi skirtingas reikšmes. Viena malonumo rūšis mus veda į dangų, kita – į priešingą pusę. Pirmiausia apie malonumą, kuris mus pražudo. Šios malonumo rūšies yra persunktas dabartinis mūsų gyvenimas. Tai komfortas, pasitenkinimas esama būseną. Nereikia įsitempti, nereikia sunkiai dirbti. Kai taip suprantame malonumą, gero gyvenimo prasmę, įžengiame į dekadanso amžių. Tarnavimas kūno poreikiams tampa svarbiausias. Nenuveikti nieko naudingo tampa priimtina. Savo brangiesiems ir artimiesiems linkime patirti kuo daugiau komforto. Mažiau dirbti ir daugiau uždirbti. Džiaugiamės, kai galime pagulėti po kepinančia Egipto (ar Palangos) saule, nes tai labai malonu ir gera.

Kai taip suprantame malonumą, iš tiesų nesuvokiame, ką iš tiesų reiškia patirti malonumą. Dekadanso „malonumas“ – tai

kelias nužmogėjimo, gyvulėjimo link. Kaip sako N. Weinbergas garso įrašė „Mastering Fear“ (www.aishaudio.com, 48 Ways of Wisdom, 7 Mastering Fear), dekadanso „malonumas“ yra judėjimas mirties link. Pasidavę pagundai nesistengti, nedėti pastangų, tik vegetuoti, mes judame tos būsenos, kai buvome motinos iščiose, link. Mūsų sąmonė kas kiekvieną žingsnį tampa artimesnė kūdikio sąmonei. Tada maloniai kiūtojome, viską gaudavome be jokių pastangų. Norėtumėte atgal ten? Tai kelias į mirtį. Pasak N. Veinbergo, galiausias komfortas yra pati mirtis (the ultimate comfort is death itself).

Mūsų visuomenėje yra daug dekadanso propaguotojų. Aš tai pavadinau MTV kultūra. Ji mus moko šokti ir linksmintis, tapti žvaigžde. Tada šokdinti ir linksminti kitus, už tai gauti pinigų, dėmesio ir viso kito, ko tau reikia. Kol žvaigždės mus linksmina, gauname pasitenkinimą be pastangų. O kai jos ima degraduoti (o ar ne taip paprastai ir būna?), mes piktdžiugiškai šaipomės iš jų nuopuolio. Štai, pavyzdžiui, prieš pat rašydamas šį skyrių, perskaičiau, kad B. Spears jaučiasi sena. Tačiau jai dar nėra 25 metų. Ar tai sveika? Vakar perskaičiau, kad Boy George sėdo į kalėjimą, nes prie lovos prirakino ir kelias dienas taip laikė savo „mylimąjį“. Skaitau komentarus „Delfyje“: žinoma, visi juokiasi. Patys nesuprantame, kad toks juokas yra nesveikas – tai vartai į mūsų pačių tolesnį nuopuolį. Juk kai žmogus, kurio klauso milijonai, netenka proto, tai turėtų prablaivinti ir pažadinti. Vietoj to – visi tyčiojasi, – bepročio juoku. Nėra ko stebėtis, kad juokiasi tas, kas juokiasi paskutinis. Pats velnias.

Dėl to griežtai pasisakau prieš gėjų kultūros suvešėjimą. Jie paprastai naudoja atbukusiam protui labai veiksmingą argumentą – taip galvoja ir elgiasi visas „civilizuotas pasaulis“. O kad tas

„civilizuotas pasaulis“ jau seniai sėdi ant antidepresantų, jie, žinoma, nutyli.

Taigi dekadansą galima palyginti su puvimu. Kai paliksime mėšos gabalą šiltoje vietoje, ją ramiai ir maloniai sutvarkys puvimą lemiantys mikroorganizmai. Žydai šią jėgą, lenkiančią mus prie žemės, vadina Satan (tai ne satana, o už visokį – fizinį ir dvasinį – puvimą atsakinga Žemės jėga). Todėl komforto siekimas yra ne malonumas, o nesąmoningas mirties troškimas.

Tačiau yra ir kitokios rūšies malonumas. Jei pamenate, kita malonumo rūšis veda į dangų. Šis ir atskleidžia mums tikrą malonumo šaltinį ir prigimtį. Tikrą malonumą patiriame augdami savo pastangų dėka. Kai tarnaujame savo dvasios poreikiams, pasiaukojame savo tikslui, kitiems žmonėms. Ši malonumo rūšis mus pasiekia per atsivėrimą skausmui. Šis malonumas sustiprina mūsų savigarbą, priverčia kitus mus gerbti ir norėti sekti mūsų pavyzdžiu. Tačiau šis malonumas neišvengiamai reikalauja iš pradžių patirti skausmą, atsiversti diskomfortui. Jei vengsime bet kokio skausmo, tikrasis malonumas bus nepasiekiamas. Kuo daugiau toleruojate diskomfortą – tuo didesnis galimas malonumas. Kai sugebame toleruoti diskomfortą (skausmą), tai skatina mūsų asmenybės augimą, lavina mūsų dvasinį, o kartu – ir fizinį kūną. Mes augame ir tuo džiaugiamės. Tai tikrasis malonumas.

Paskelbus apie Sėkmingos tautos idėją, mes, sėkmės gyvenimo būdo propaguotojai, buvome ne kartą susirinkę ir tarėmės, kaip galima išvesti visuomenę iš dvasinio sąstingio. Tomas Girdzijauskas prisidėjo nepaprastai svarbiai išvalga, kad visuomenės problemų sprendimo raktas yra šeimos santykiuose. Kitaip sakant, kai šeimose mes dvasiškai nepasotinti, kai šeima mums atgrasi ir kelia nepasitenkinimą, nėra ko norėti, kad už

šeimoms ribų žmogus būtų labai laimingas ir tokiais padarytų kitus. Svarbiausia, kad iš tokios šeimos išeina „kreivi“ vaikai. Jie iškreiptai supranta savo pareigas šeimoje, nemoka teisingai bendrauti su priešinga lytimi. Iš čia – vienatvė ir dideli priekaištai kitai stovyklai (kas baigiasi dar didesne vienatve).

Papildžiau Tomą, kad, mano supratimu, raktų raktas į visuomenės problemų sprendimą yra vyriškumo problema. Dabartiniai „vyrai“ yra užauginti nuopuolio dvasia. Jie neturi žalio supratimo apie tai, kas yra vyriškumas. O vyriškumas – tai visų pirma gebėjimas toleruoti skausmą. Daryti tai, ką tau liepia protas ir sąžinė, o ne nuolat siekti tik malonumo. Mamų auklėjimo stilius neišvengiamai ves vaikelį į patogų gyvenimą. Toks jų darbas. Todėl, jei neįtrauksite vyrų į vaikų auklėjimo procesą, vaikai persiims nykimo dvasia.

Išeities iš mūsų tautą apėmusios dvasinės depresijos reikia ieškoti grąžinant vyriškumui jo buvusią galią. Vyrai turi aiškiai suprasti, kad jie yra gimę patirti skausmą, ir pasitikti jį su ramybe širdyje. Moterys turi suprasti, kad, susidėjusios su patogumų siekiančiu vyru, jos pasmerkia save ir šeimą lėtam puvimui. Turime visi išmokti vyro ir moters elgesio šeimoje. Moterys turi liautis dejavusios, kad dingo geri vyrai, ir susirūpinti savo dvasiniu patrauklumu. Konkrečiai, moteris neturės stiprios įtakos vyrui, jei nebus už jį gerokai jautresnė. Tačiau aš į moteriškumo temą nesigilinu, tai pas mus daro Lėda Turai, Asta Ališauskienė ir Šarūnas Mažuolis.

Tikras malonumas pasiekiamas tik per skausmą, sutelktas pastangas. Kai stengiamės, mes ir patys nepajuntame, kaip pastangų diskomfortas virsta entuziazmu. Tai būtina sąlyga tapti laimingam. Kiekvienas žmogus, kuris stengiasi apsitvarkyti, augti dvasiškai, visuomet anksčiau ar vėliau būna apdovanoja-

mas. Kuo jis (ji) abejingiau žiūri į augimo skausmą ar nepatogumus, tuo jo pažanga greitesnė ir tuo greičiau jo (jos) skausmą užgožia malonumas.

Dar reikia pridurti, kad intelektualams, kurie prisiima atsakomybę už mūsų visuomenės dvasinį atgimimą, kurie pasirinko lyderių kelią ateities visuomenėje, šiuo metu reikia augti sparčiausiai. Dejavimai, kad kiti jūsų nepalaiko, kad jūsų darbai neįvertinti, kad per mažai žmonių prisijungia prie jūsų tikslo – visa tai tik maišo jūsų sąmonę su daugumos sąmone. Jūs teturite vieną tinkamą išeitį – tapti geresniu (geresne)! Savo noru dar truputėlį atsiverti dvasiniam skausmui, kad vėliau patirtumėte tikrąjį malonumą. Taip veikia Dievo ranka.

Išeities iš mūsų tautą apėmusios dvasinės depresijos reikia ieškoti grąžinant vyriškumui jo buvusią galią. Vyrai turi aiškiai suprasti, kad jie yra gimę patirti skausmą, ir pasitikti jį su ramybe širdyje.

Nuo ko reikėtų pradėti naująją Vyriausybę?

Ankstesniame skyriuje išsiaiškinome, jog, norėdamas palaikyti savigarbą, dvasinę sveikatą ir patirti tikrą malonumą, žmogus turi būti pasirengęs ir diskomfortui (sveikam skausmui). Pažvelkime, kuo tai galėtų padėti naująją Vyriausybę.

Valstybė – taip pat kūnas, kuriam galioja panašūs dėsniai. Jei valstybės gyventojai, kiekvienas kas sau, tik kaupia pinigus, mėgaujasi šilta saule, sočiai maitinasi, rūpinasi seksualiniais malonumais be įsipareigojimų, tai tokios valstybės dvasinis kūnas apmiršta. Tuomet – krizė. Krizės paskirtis – priversti atsigręžti į dvasinio kūno poreikius.

Giluminė jos prasmė – išvesti žmones iš dvasinio snūduriavimo, pasitenkinimo ramiu gyvenimu būsenos. Ilgiau kūdroje mirkti nebegalime, net jei to mums ir norėtūsi. Turime ir vėl grįžti prie dvasinio kūno poreikių. O tai pirmiausia reiškia susitaikyti su diskomfortu, sutikti iškentėti augimo skausmus.

Naujoji Vyriausybė turėtų priimti domėn šią pagrindinę krizės paskirtį. Krizė savo esme reikalauja, kad susitaikytume su neesminiais praradimais, tačiau įgytume ilgalaikiam augimui reikalingas dvasines savybes. Norime to ar ne, krizė atliks savo darbą. Per Nepriklausomybės aušros krizę buvome verčiami iš-

mokti gyventi savarankiškai, pasirūpinti savo asmenine grove, o ši krizė iš mums atims norą galvoti tik apie save. Savimi patenkintam egoistui ateis galas. Jis bus pažemintas ir nustumtas į visuomenės „pakraščius“.

Rašant šią knygą, viešai buvo daug diskutuojama, kur Vyriausybė galėtų sutaupyti pinigų ir kam padidinti mokesčius. Gera juos suprantu. Jie turi subalansuoti viešuosius pinigus, o tam reikia papildomų lėšų. Tačiau norėčiau įspėti, kad pinigai – tai tik pagalbinė priemonė gilesniam tikslui pasiekti. O būtent – apvalyti svarbias visuomenines sritis nuo įžūliųjų savanaudžių. Šių žmonių dvasinė kokybė apmirė ir jie nebeturi moralinės teisės užimti tokių svarbių vietų mūsų visuomenėje. Kol jie nebus iš ten iškrapštyti, krizė tęsis, kentėsime mes visi.

Todėl naująją Vyriausybę siūlyčiau pradėti būtent nuo tų, kurie labiausiai savimi patenkinti ir mažiausiai duoda naudos kitiems. Jei Vyriausybė tai padarys, tai triukšmo iš pradžių bus nepalyginti daugiau, nes akiplėšos savo „tiesas“ baubia garsiausiai. Tačiau Vyriausybė gali būti tikra, kad anksčiau ar vėliau jai vis vien būtinai teks sutramdyti šiuos veikėjus. Čia visa krizės esmė – arba daugiau skausmo savu noru, ir jis greitai praeina, arba prieš tavo valią – ir nepalyginti skaudžiau bei ilgiau. Arba mūsų lyderiai suvoks, kad akiplėšas reikia kuo greičiau stumti už durų, arba patys patirs nesėkmę. Juos toleruoti – tai pasyviai su jais bendradarbiauti. Todėl, jei ši valdžia tikrai rūpinasi Lietuvos ateitimi, teks atlikti šią operaciją. Mūsų lyderių pareiga ir išbandymas jiems yra pristumti reikiamas reformas ir pažaboti įsigalėjusius savanaudžius. Tam

Krizės paskirtis – priversti atsigręžti į dvasinio kūno poreikius.

*Naujajai Vyriausybei
siūlyčiau pradėti
būtent nuo tų,
kurie labiausiai
savimi patenkinti ir
mažiausiai duoda
naudos kitiems.*

jiems reikia nuslopinti jautrumą savo pačių skausmui. Tai padarytų juos tikrais vyrais.

Tad telieka nustatyti, kas gi mūsų šalyje labiausiai atitinka savimi patenkinto akiplėšos kriterijų. Tikriausiai visi entuziastingai sutiksime, kad pirmoje vietoje be konkurencijos įsitvirtinę mūsų nepajudinamieji valdininkai. Jie nebaudžiami, jie neprisiima jo-

kios atsakomybės, jų negalima atleisti ir pastaraisiais metais juos labai sugadino biudžetą užplūdę pinigai. Manau, kad jei valdžia neras valios pakeisti padėtį, ši krizė mums bus labai skausminga ir ilgalaikė (apie siūlomus žingsnius pažabojant biurokratiją skaitykite skyriuje „Apilietiškas ir antipilietiškas“).

Kas dar? Antroje vietoje – tai korumpuoti oligarchai. Nesu nusiteikęs prieš stambuosius verslininkus. Jie privalo pažaboti savo egoizmą ir, kaip ir visi orūs piliečiai, atlikti pareigą šaliai. Beje, ši dalis tikrai nebus lygi eilinio vadybininkėlio indėliui. Jei tavo šalis tau sudarė galimybes susikurti daug gerovės, grąžink dalį jos atgal. Tuomet verslininkai bus gerbiami ir visų pirma iš jų turėtų pirkti atsakingi piliečiai. Taip magnatai remia savo šalį, o žmonės palaiko jų verslą ir jų aukštą padėtį.

Apie etišką verslą kalbėsime vėliau, o dabar dar norėčiau pridurti, kad įžūlieji magnatai turėtų būti prilyginami valstybės priešams. Atsakingi valstybės vadovai (ne, visi šalies žmonės) turėtų skubiai rasti priemonių jų įtakai pažaboti. Niekas neturėtų nieko iš jų pirkti. Tai ne ką mažiau pavojinga nei organizuotas nusikalstamumas.

Trečiuoju taikiniu pasirinkčiau tuos plačiuosius neintelektualius sluoksnius, kurie tik reikalauja sau, bet sąmoningai neprisideda prie krašto gerovės. Esmė čia tokia – jei tu manai, kad kiti tau skolingi, jei svaidaisi nepamatuotomis pretenzijomis šaliai ir vadovybei, tuomet esi pasmerktas išmokti krizės pamoką. Kam laukti, kol krizė įsisiūbuos? Įrodyk, kad pradėjai galvoti apie kitus, ir mes iškart palengvinsime tau gyvenimą.

Taigi labiausiai valdžią norėčiau perspėti nespręsti krizės iššūkių atsakingų, darbščių, naudingų piliečių ir organizacijų sąskaita. Taip jūs tik papjausite žąsį, dedančią jums auksinius kiaušinius. Tai būtų lengviausia šiuo etapu, tačiau istorija dėl tokios politikos jus „užmėtys akmenimis“. Reikalingi drastiški, nepatogūs sprendimai. Jūs patirsite daug diskomforto, turėsite išklaudyti ne vieną neteisingą priekaištą, atlaikyti ne vieną piktavalių spaudimą. Jei jūs ramiai priimsite šį skausmą, tai 3 mln. žmonių jo patirs gerokai mažiau. Tai jūsų šansas įvesti Lietuvą į dvasingos visuomenės amžių. Jis jau, norite to ar ne, nebetoli, o jūs turite galimybę sulaukti šios istorinės šlovės.

*Labiausiai
valdžią norėčiau
perspėti nespręsti
krizės iššūkių
atsakingų, darbščių,
naudingų piliečių
ir organizacijų
sąskaita. Taip jūs
tik papjausite žąsį,
dedančią jums
auksinius kiaušinius.*

P. S. Neseniai žiniasklaida pranešė, kad pastaruoju metu Alytaus vicemeras, nusišpjojęs į situaciją šalyje, nusprendė įsigyti sau prabangų automobilį. Jis nori, kad automo-

bilis būtų 4 m ilgio, 3,5 l darbinio tūrio, ne mažiau kaip 250 AG. Taip pat – su odinėmis šildomomis automobilio sėdynėmis! Tai parodo šio vicemero žmogiškąsias savybes. Matome apsišvietusią šiurkščią sielą, kuri tikrai neatneš naudos kitiems! Manau, alytiškiai turėtų susiburti ir surengti mitingą bei parodyti, ką mano apie tokį vicemerą. Pasakyti savo tvirtą nuomonę, kad tokio dvasinio lygio žmogus turi ne valdžioje sėdėti, bet valyti kitiems batus! Jei mitingą parodytų nacionalinė televizija, tai būtų gera pradžia sėkmingos tautos idėjai. Visi padorūs žmonės turi kuo greičiau nuo tokio nachalo dvasiškai atsiriboti ir padaryti viską, kad jis kuo greičiau būtų išstumtas iš padorių žmonių rato! Jau anksčiau esu minėjęs, kad atsa-kingas pilietis neturi laukti, kol nebegalės kentėti. Tuomet kova jau iš esmės pralaimėta.

Pirkti kaip žmogus

Sunkių metu, atrodytų, turėtų rūpėti pirkti tik kuo pigiau ir kuo racionaliau. Suprantama – juk ištekliai labai riboti. Tačiau būtent toks vidutinio pirkėjo mąstymas ir privedė mus prie ekonominės krizės.

Visa ekonomika buvo verčiama praktiškai bet kokia kaina gaminti kuo pigiau. Parduoti taip pat kuo pigiau, tačiau pelną gauti kuo didesnę! Kai į šį žaidimą įsijungė visa visuomenė, prasidėjo ekonominiai nukrypimai, kurių pasekmes jaučiame šiandien. Žmogus pažemintas iki *homo economicus*. Jis tapo gamybos ir vartojimo robotu. Iš ekonominių santykių pasitraukė padorumas ir žmogiškumas. Gaminama visai nebegalvojant, ar prekės padarys vartotojus laimingus, ar praturtins jų gyvenimą. Viskas – tik pelno tikslams pasiekti. Iš čia – vienadienė kiniška prekė, pesticidų prigrūsti vaisiai, hormonais prišertos kiaulės, sveikatai kenksmingos statybinės medžiagos. Švelniai tariant, ekonominiai santykiai „nužmogėjo“ – nebeliko jokios sielos, jokių vertybių. Rinkodaros specialistai ieško klientų silpnybių, kad galėtų jomis pasinaudoti ir iškišti savo prekes. Dalyvaudamas rinkodarininkų konferencijoje, galėjau iš arti pamatyti, kokie tai įsitempę ir dvasiškai nesveiki žmonės. Kodėl šie žmonės tokie ligoti? Ar ne dėl to, kad dideliais plačiais skleidžia melą ir

Visuomenė yra vientisas kūnas. Jei atskiros jos dalys pradeda elgtis egoistiškai, yra medicininė diagnozė tokiai padėčiai apibūdinti – vėžys.

žlugdo milijonų žmonių vertybes? Ar tik jiems netenka atsiimti už savo darbus?

Žmogus tapo melžiama karve, su kuriuo kartais apsieinama net šiurkščiau nei su tvarte stoviniu gyvūnėliu. Juk klientas – tai ne mano nuosavybė, todėl man nuspėjau, kas jam nutiks. Nenuostabu, kad tokioje visuomenėje žmonės susitelkę į vartojimą, tačiau viduje stingsta nuo

vienatvės ir yra be galo neramūs dėl ateities. Vartojimas kaip beausmis kontaktas – kone vienintelis garantas, kad, patekęs į bėdą, nenugarmėsi bedugnėn. Kol turi už ką nusipirkti – tol dar kažkaip plauki. Baigėsi pinigai – esi kaip nuvarytas kuinas. Tavo vieta – kapinyne, nes tu niekam nebereikalingas. Deja, dauguma ten ir baigia savo „linksmas dieneles“.

Nenuostabu, kad *homo economicus* santykiai pamažu veda į nuskurdimą ir ligas. Iš pradžių kautynės dėl prestižo, kas daugiau suvartoja. Reikia skolintis, nes svarbiausias tavo vertės matas – priėjimas prie išteklių. Žmogus prasiskolina, todėl tampa savotišku vergu. Jis nebetenka laisvės spręsti, kada ir kiek dirbti, nes turi kautis dėl teisės gyventi savo name. Pamažu žmogų užvaldo neviltingas ir siaubas. *Homo economicus* yra mus visus nužmoginantis vaidmuo.

Jei norite oraus, ramaus, pasiturinčio gyvenimo, atsisakykite elgtis kaip ekonominis gyvulys. Gaminkite ir pirkite kaip žmogus. Domėkitės ilgalaikėmis savo pirkimų pasekmėmis. Jei perkate kokį nors dulkių siurbį už 35 litus, ar pagalvojote, kad jį

kur nors Baltarusijoje gamina beteisiai kaliniai? Kokia energija sklinda nuo tokių daiktų? Kaip jaučiasi šio produkto pavogto dizaino kūrėjas? Kiek ilgai veiks šis daiktas? Kiek bus iššvaistyta žemės išteklių dėl to, kad jį po poros mėnesių teks išmesti? Kaip dėl padorių jūsų ar kaimyninės šalies gyventojų, kurie dėl jūsų egoizmo lieka be darbo?

Tačiau ne tai dar svarbiausia. Svarbiausia – ką šio daikto pardavėjas duoda visuomenei? Ar tik užsiima abejotina veikla, vengia mokėti mokesčius, naudojami sunkia savo darbuotojų padėtimi? O galbūt jūsų šalyje gaminanti siurbliu įmonė užsako mokslinius tyrimus? Gal ji prisideda prie socialinių visuomenės problemų sprendimų? Galbūt šios įmonės darbuotojai po darbo mokosi, kaip auklėti savo vaikus? Ar jums rūpi tokie dalykai? O jei nerūpi, ką gi tai pasako apie jus?

Visuomenė yra vientisas kūnas. Jei atskiros jos dalys pradeda elgtis egoistiškai, yra medicininė diagnozė tokiai padėčiai apibūdinti – vėžys. Tai piktybinės ląstelės, kurios griaua kūno pusiausvyrą. O mūsų ekonominiuose santykiuose jau seniai išnyko padorumas – liko tik besaikis noras prisiglemžti daugiau pinigų, išpūsti prekių ženklai, kreditingumas, vidinės tuštumos jausmas ir baimė dėl savo ateities.

Krizė mus verčia permąstyti savo prioritetus. Ateityje padoriais save laikantys žmonės nebegalės taip elgtis. Mes privalome jausti atsakomybę dėl to, kam atiduodame savo pinigus. Negalima pirkti iš verslo magnato, jei tikrai žinote, kad jis papirkinėja svarbius valstybės pareigūnus (tačiau privalote įsitikinti, kad jis netapo šmeižto auka). Pagalvokite, kam nukreipiate savo pinigų energiją. Kokiems tikslams tas žmogus (organizacija) panaudos jūsų pinigus? Neatiduokite savo (dabar tokių brančių) pinigų į abejotinių žmonių rankas.

Vienas svarbiausių kriterijų – ar šis žmogus, įmonė atlieka savo pareigą bendruomenei. Štai šią knygą jūs skaitote tik dėl to, kad kai kas perka „Magistrų“ vertimus. Mūsų klientai už kokybišką paslaugą sutinka sumokėti nemažą kainą (žinoma, mes turime pasirinkti, kad kaina būtų sąžininga). Jei perkate **aguoga.lt** informacinius produktus, tai kartu remiate naujų produktų atsiradimą. Bet kokių atveju kažkas (o gal ir jūs pats ar pati) uždirbo jums šią informaciją apie pirkimo etiką.

Sąmoningai išleisdami savo pinigus, matydami bendrą vaizdą, ką mūsų pinigai kuria, mes atliekame savo pareigą visuomenei. Tik taip žmogiškai elgdamiesi galime užsitarnauti sau nuoširdžią pagarbą ir asmeninį saugumą. Pinigai turi tapti priemone mums patiems tapti padoresniems ir daryti vis geresnius darbus. Žmogiškais darbais paverčiame pinigus žmogiškais. Jie įgauna visai kitokios energijos. Taip įdarbindami savo pinigus, jūs tikrai savęs nenusukriusite. Su kuo sutapsi – toks ir pats tapsi. Susidėję su padoriais, sąžiningais žmonėmis, jūs sulauksite ir jų dėmesio bei palaikymo. Kaip šauksi – taip atsišauks. Tik atsiribodami nuo *naglujų* ir užgniaužę savo egoizmą, mes įgysime teisę į pirmąsias eiles ateities visuomenėje.

Prasmė verslo šerdyje

Manau, kad mėginimai reguliuoti rinkas biurokratinėmis priemonėmis yra pasmerkti nesėkmei. Šios krizės priežastis buvo ne rinkų neveiksmingumas, o mūsų – žmonių – sąmonės nuopuolis. Godumas buvo visiškai paleistas nuo pavadžio – ne tik nesmerkiamas, bet dar ir skatinamas. Jau minėjau knygos įvade; kai žmonėms nelieka nieko šventa, jie vis labiau pradeda elgtis kaip kiaulės prie lovio. Tačiau ar ne godumas mus paguldė ant menčių ir sovietinėje sistemoje, kai viskas buvo tik valdiška?

Kaip pastebėjo mano kolega Vidas Jankauskas, dar nebuvo taip, kad įmonė, užsibrėžusi sau tam tikrus tikslus ir juos pasiekusi, susikrautų mantą ir išsiskirstytų. Kai žmogiškųjų ryšių kokybė degradoja, kai tėvai nebetiki, kad vaikai jais pasirūpins senatvėje, atsiranda neužgniaužiamas siekimas užsidirbti kuo daugiau. Turtingieji (ir ne tik jie) visiškai praranda saiką – uždirbto pelno niekada negana. Visuomenė susidomėjusi seka, kaip sekasi grumtis V. Bafetui – ar sugebės šiais metais ir vėl padidinti savo turtus 20 proc.?

Negalime toliau taip tęsti. Viskam yra ribos. Šie žmonės (ir visi kiti, kuriems niekada negana), jei ir toliau nepažabos (ar mes nepažabosime) savo godumo, prives pasaulį prie visiško išsekimo. Liksime persidirbę ir bankrutavę. Kas dar blogiau, prie išsekimo privesime ir visą planetą.

Pasirodo, kad valstybėje besisukiojantys ir jai brangiai kainuojantys intelektualai yra būtina sąlyga šaliai suklestėti.

Kas turi keistis versle? Pirmiausia – į verslo veiklos centrą reikia pastatyti prasmę. Tai, ko jis neteko „beribių galimybių amžiuje“. Kodėl verslas turi tik plėstis ir plėstis? Kokia to prasmė? Kokia nauda V. Bafetui iš papildomų 10 milijardų dolerių? Kas nutiks, jei Microsoft daugiau nebeplės savo verslo? Ar iš tiesų liksime skurdesni? Ar tikrai visi žmonės turi būti aprūpinti pramoninėmis prekėmis? Kodėl visi?

Esu liberalių pažiūrų ir norėčiau, kad veiklūs žmonės ir toliau galėtų kuo mažiau trukdomi įgyvendinti savo šaunias idėjas. Tačiau tai bus galima padaryti tik tuomet, kai verslai vystysis remdamiesi kažkokia prasminga logika, o ne vien *kuo daugiau – tuo geriau*. Kokią vidinę prasmę verslo savininkas mato savo veikloje? Kam verslininkui reikalingi papildomi milijonai? Nereikia naiviai pasakoti, kad tai dėl naujų darbo vietų. Dabar matome, kokia lengva ranka visi tas vietas naikina! Ta plėtra paprastai reikalinga tam, kad tai prestižiška, dar labiau sutvirtins verslininko padėtį visuomenėje. Kai žmogus užsidirba tiek, kad nebegali išleisti, jis toliau dirba dėl garbės. Jam norisi statuso, pagarbos. Papildomi milijonai – išimtinai tik dvasiniams poreikiams tenkinti.

Užsukti beprotišką gamybą visame pasaulyje, įkinkyti tūkstančius žmonių savigarbai tenkinti – vargu ar tai pats dvasingiausias užsiėmimas. Apie 2005 metus palikau patogų verslininko gyvenimą ir vis labiau atsidėjau naudingų idėjų propagavimui. Žinoma, neuždirbau daugybės papildomų pinigų, tačiau

naujasis mano darbas suteikė daugiau prasmės ir intelektualinio jaudulio. Būtų labai šaunu, jei ir daugiau atsirastų tokių, kurie, užsidirbę pakankamai, atsidėtų tarnavimui visuomenei. Na, o tie, kurie puikiai jaučiasi vadovaudami verslui, galėtų puikiai pasitarnauti paremdami šviesias iniciatyvas savo pertekliniais pinigais. Kabloje teigiama, kad kapitalo paskirtis – palengvinti vargšų dalią. Visuomenė turėtų domėtis, ką naudingo socialinėje veikloje nuveikia jų mėgstamų prekių tiekėjai, ir pirkti atitinkamai.

Verslininko patirtis man kužda, kad ilgalaikė ir tvirta sėkmė neįmanoma vien tik visiškai susitelkus į pragmatinius tikslus. Įvairių verslo šakų lyderiai skiria daug lėšų naujovėms, kurias „sutaupo“ iš paskos einantys kopijuotojai. Tačiau bendroji padėtis tokia, kad kopijuotojai vis vien nesugeba išstumti lyderio iš pirmaujančių pozicijų – tol, kol šis įgyvendina naujoves ir rizikuoja. Kaip tuomet paaiškinti tai, kad Lietuva, būdama praktiškai vien technologijų perėmėja, taip atsilieka nuo JAV ar Šveicarijos, kurios turi pasivarginti šias technologijas sukurti? Arba štai Danija pradėjo aktyviai diegti vėjo energijos technologijas dar tuo metu, kai jos visiškai neapsimokėjo. Dabar ji pirmauja pasaulyje pagal šalyje sukurtos žaliosios energijos dalį (2008 m. vėjo energetika generavo net 25 proc. visos šalies elektros poreikių, Lietuvoje – mažiau nei 1 proc.). Taigi nors Danija užsiiminėjo technologijomis, kurios ilgus metus neatsipirko, ši šalis nė iš tolo nenuskurdo. Kaip gali būti? Pasirodo, kad valstybėje besisukiojantys ir jai brangiai kainuojantys intelektualai yra būtina sąlyga šaliai suklestėti.

Taip pat ir versle. Verslo lyderių veikloje neišvengiamai daugiau brangiai kainuojančios vizijos ir idealizmo. Tik, ta noriu ypač pabrėžti, reikia atrasti tinkamą pusiausvyrą tarp rinkos

poreikių ir dvasinės kūrybos. Manau, kad verslas tik laimės, jei 10–20 proc. savo veiklos ir išteklių nukreips verslo savininkų vizijos linkme. Tai suteikia verslui daugiau dvasinės energijos, žmogiškumo. Žmonės tokioje aplinkoje jaučiasi gyvesni. Įsižiebia papildoma kibirkštėlė, kuri verčia žmones dirbti viską pamiršus ir neskaičiuojant viršvalandžių. Niekas kita, kaip giluminė prasmė, nesuteikia verslui tiek gyvybingumo.

Na, ir tegul tokiems verslams dar tepadeda pirkėjas. Jei rimtas verslas iš tiesų plėtoja ką išpūdingo, kas suteiks daug naudų visuomenei, padėkite jam balsuodami pinigais už jo prekes. Visi kurkime aplink save padorumą.

Taip pat ir ateities investavimas remsis ne godumu, o investuotojo vertybėmis ir vizija. Investuosime į ką nors ne dėl to, kad ten galima daugiausia nusiglemžti, o dėl to, kad tikime ta veikla, kurią paremiame savo pinigais. Tai visai nereiškia, kad pulsime į avantiūras vien todėl, kad jos mums yra artimos širdžiai.

Ateities investuotojas derins uždarbį su savo įsitikinimais ir morale. Tarkime, jei investuotojui rūpi klimato atšilimas ir gamtos išsaugojimas jis ieškos galimybių gerai uždirbti iš žaliąja energija užsiimančių verslų. Ir niekuomet neinvestuos į alkoholio pramonę - nesvarbu kokią gražą ši siūlytų. Jei tokia investavimo filosofija paplis (manau, kad tai tik laiko klausimas), tuomet ekonomika vystytųsi kur kas pozityvesne linkme, o mes išvengtume skaudžių nuosmukių.

Turtuoliai ir vargšai

Manau, kad santykiai tarp turtuolių ir vargšų ateities visuomenėje keisis staiga ir negrįžtamai. Kaip per nepriklausomybės aušros krizę staiga dingo makabriškos išvaizdos kostiumuoti plikagalviai banditai, taip dings ir pasimėgavimas savo turtais prieš jų neturinčius. Atsisveikinsime su įpročiu kurti prestižą brangiais daiktais, daryti panelėms išpūdį kuo ištaigingesniu automobiliu, stengtis atrodyti kuo turtingesniai. Iš mūsų kraštovaizdžio išnyks turtingo naujajietuvio ir kvailos blondinės įvaizdis. Mes tokioms kvailystėms paprasčiausiai daugiau nebeturėsime apetito ir pinigų.

Dvasinė tikrovė tokia, kad žmogui, nesvarbu kiek pasiekusiam ar prikaupusiam, vis tiek svarbu, ką apie jį mano aplinkiniai. Jei tai nebūtų svarbu, niekas prabanga nesididžiuotų ir išpūdžio padaryti nesistengtų. Todėl visuomenė turi stiprų ginklą pasiekti, kad turtingieji nukreiptų savo pinigus dvasingesne linkme. Tai, kad esi turtingas, savaime neturėtų būti svarbiausias prestižo veiksnys. Kas man iš to, kad tu turi prikaupęs daug pinigų? Kas mums iš to? Tačiau mums, visuomenei, tikrai rūpi, ką tavo pinigai duoda man ir kitiems visuomenės nariams. Jei dalis tavo turtų tarnauja visuomenės gerovei, tuomet, taip, tu vertas mano pagarbos. O jei esi tik savanaudis ir prabanga sieki mano palankumo, tuomet sulauksi priešingo poveikio. Maty-

*Iš mūsų
kraštovaizdžio
išnyks turtingo
naujajietuvio ir
kvailos blondinės
įvaizdis. Mes
tokioms kvailystėms
papasčiausiai
daugiau
nebeturėsime
apetito ir pinigų.*

damas tavo egoizmą, pasinaudo-
siu savo teise apie tai papasakoti
kitiems ir nieko iš tavęs niekada
nepirkti.

Prabanga su savo spindesiu turi
vieną didelį trūkumą. Tiksliau
pasakius – du. Pirma, prabangai
išlaikyti visuomet anksčiau ar
vėliau pristinga pinigų. Tuomet
nuskurdęs „aristokratas“ atsiduria
nepavydėtinoje padėtyje: praban-
gos netekimas pradeda jį žeminti.
Bent jau jis jaučiasi pažemintas dėl
to, kad jo prabanga prarado bliz-
gesį. Antra, prabanga tarp tavęs
ir kitų stato dvasines sienas. Visi

įprato jį matyti pasipuošusį ir iškilų, o čia – akivaizdūs nepri-
keliaus ženklai. Koks pažeminimas! Kiek dirvos apkalboms ir
piktdžiugai! Nėra ko stebėtis, kad prie prabangos ir aplinkinių
pavydo pratusiam žmogui ši padėtis kelia siaubą. Pradedą aiš-
kėti jo tikroji žmogiškoji vertė. Jis pagaliau supranta, kad, de-
monstruodamas savo puikybę, statė dvasinę sieną ir varė save į
kampą. Todėl neretai nuopuolis iš prabangos pasaulio baigiasi
net savižudybe.

Mūsų visuomenėje prabanga neretai būdavo iškreiptas būdas
savo dvasiniams poreikiams išreikšti. Neaiškiais būdais gauti
pinigai, neteikiama jokios dvasinės naudos visuomenei. Kai
žmogus tik kaupia ir vartoja, jo egzistencija dvasine prasme –
beprasme. Kai nėra jokio dvasinio pašaukimo, dvasinis kūnas
jaučiasi neramiai. Iš čia – poreikis mėgautis įvairiais malonu-

mais. Nuolatinis komforto ir malonumų siekimas nepalieka
vietos savigarbai. Ši stygių ir mėginama pridengti prabanga.
Taip tikimasi, kad kiti tavimi žavės. O žavesiui iš tiesų nėra
dvasinio pagrindo. Šio žmogaus padėtis trapi. Nereikia stebė-
tis, kad, užsižaidęs su prabanga, jis perlenkia lazda ir, nususukus
fortūnai, bankrutuoja.

Kertiniai kalbėjimo dėsniai

Manau, niekas nemėgins užginčyti, kad mūsų šalyje žmonių bendravimas galėtų būti ir malonesnis. Esame gan grubūs vieni kitiems. Nesame įsisąmoninę tokio elgesio pasekmių. Esame apkalbose mirkstanti visuomenė, kaip vienoje laidoje sakė Nomeda Marčėnaitė, ne krepšinis, o apkalbos yra mūsų nacionalinis sportas... Kalbėjimo dėsnių įsisąmoninimas mums padės įsisąmoninti savo kalbų pasekmes.

Skyriuje „Dvasinio kūno atradimas“ parodžiau, kad dvasinė tikrovė yra akivaizdžiai pirminė. Paėmėme dviejų panašių žmonių pavyzdį. Paskui pridėjome faktą, kad jų dvasinė tikrovė iš esmės skiriasi. Visi buvome priversti pripažinti, kad, iškilus prieštaravimui tarp fizinės ir dvasinės tikrovės, mes visuomet nevalingai renkamės pastarąją. Galbūt kai kuriems iš jūsų tai buvo pirmoji pažintis su nematomu, tačiau tikresniu už „tikrą“ išoriniu pasauliu. Kokį poveikį savo kalbomis mes darome kito žmogaus dvasiniam kūnui?

Mūsų kultūra, tradicija ir įstatymai yra pakankamai griežti dėl fizinio kūno sužeidimo. Pamėginkite pamojuoti peiliu, sužeiskite kitą žmogų ir pažiūrėkite, kas bus. Policija, teismas, dveji–treji metai nelaisvės. Tačiau pamėginkite sužeisti to paties žmogaus dvasinį kūną, ir veikiausiai išsisuksite be baus-

mės. Blogiausiu atveju – priteis 10 000 Lt už garbės ir orumo žeminimą.

Tai rodo, kiek menkai mes nusi-manome, kaip veikia šis pasaulis. Nesuvokiame, kad dvasinės žaizdos yra gerokai pavojingesnės, nes jos ne taip greitai gyja ir dažnai apskritai tinkamai neužgyja. Nusikaltimas dvasiniam kūnui

pas mus apskritai nelaikomas nusikaltimu, nebent tik smulkiu. Tuomet nėra ko stebėtis, kad tiek daug žmonių, beveik visi, yra dvasiškai sužeisti. Mūsų visuomenėje vidutinis žmogus yra patyręs pakankamai sunkių dvasinių traumų, kurios neleidžia jam atsitiesti ir pažvelgti į pasaulį be tamsių akinių. Visa tai dėl to, kad pas mus nežabotai sklinda paskalos ir apkalbos, kad nesuprantame, kokią griaunamąją galią turi piktas žodis. Esi atsakingas už tai, ką kuria tavo žodžiai. Turi nuolat sekti, kokį poveikį aplinkai daro tai, kas išsprūsta iš tavo burnos.

Mūsų žiniasklaida sistemingai piktnaudžiauja kalbos dovana. Kalba skirta tam, kad pakeltume vienas kito dvasią, orumą ir padėtume vienas kitam būti labiau žmogumi. Žiniasklaida skleidžia įvairius dvasinius nuodus žemindama ir griaudama žmogaus orumą. Tokios informacijos paveiktas žmogus iškreiptai supranta pasaulį ir savo santykį su juo. Piktos kalbos yra pykčio ir nevilties sėklos. Jos griauna mūsų tikėjimą savimi, savo artimaisiais ir visuomene. Kalbomis užteršiame savo sąmonę. Tuomet esame neramūs, prislėgti ir apimti nevilties.

Mano kolega T. Bagdonavičius sako pastebėjęs, kad žmonės, kurie per daug pasitiki žiniasklaida, negali pasigirti sėkme. Ži-

Esi atsakingas už tai, ką kuria tavo žodžiai. Turi nuolat sekti, kokį poveikį aplinkai daro tai, kas išsprūsta iš tavo burnos.

noma, ne tik žiniasklaida dėl to kalta ir ne visuomet ji tik naikina dvasinį kūną. Žiniasklaida parduoda tai, ką jūs perkate. Išlaikyti televiziją, radijo stotį ar laikraštį kainuoja nemažus pinigus. Jei jie nesiskaitys su rinkos poreikiais, jų paprasčiausiai neliks. Todėl taip svarbu išsiugdyti įprotį susimokėti už tau naudingą informaciją. Jei mes netausojame ir neginame svarbių dalykų vien todėl, kad jie neapčiuopiami, dvasinis kūnas pradeda apmirti, o fiziniėje tikrovėje prasideda vis didesni nemalonumai.

Tad kokie gi pagrindiniai kalbos dėsnių? Žydai išskiria 31, iš kurių svarbiausi yra šie:

1. Kalba turi būti naudojama pagal paskirtį. Ji turi pakylėti žmogų, prašviesinti jo dvasią, sutvirtinti ryšius.
2. Blogos kalbos, net jei jos ir teisingos, yra didelis nusižengimas. Tai pykčio sėkla. Todėl, prieš kalbėdamas ką nors bloga apie kitus, turi labai gerai pasverti savo kalbų poveikį ir pasekmes.
3. Tai, kad blogos apkalbos yra teisingos, nedaro jų nekaltomis. Savo „teisingomis“ kalbomis jūs uždėsite juodus akinius pašnekovui. O kai blogos kalbos pasieks apkalbėtąjį, užsitrauksite jo nemalonę. Nesvarbu, kiek kalbos teisingos, svarbu, kiek jos griaunančios.
4. Blogos kalbos leidžiamos tik vienu atveju, kai galutinis ketinimas yra geranoriškas. Pavyzdžiui, kartais vartojate tokį pasakymą kaip „nesilavinantys vaitotojai“ ar pan. Tai darau tam, kad jų mąstymo ir gyvensenos modelį padaryčiau kuo nepatrauklesniu jums.
5. Yra atvejų, kai blogos kalbos yra netgi privalomos. Kai girdite, kad kas nors daro destruktivų poveikį savo kalbomis, jūsų pareiga yra blogai atsiliiepti apie tokio žmogaus darbus ir įspėti

kitus. Tokiu atveju jūs elgiatės geranoriškai ir reikia nepristigti valios tai išsakyti.

6. Bendravimo kokybė svarbiau nei tiesa. Svarbiau yra ne pasakyti tiesą, o pakylėti žmogų, palaikyti su juo geranoriškus santykius. Todėl svarbu būti taktiškam ir nesakyti to, kas žmogui be naudos sujauks savijautą.

7. Jei pastebėjote save piktažodžiaujantį, tuoj pat liaukitės. Atsiprašykite pašnekovo ir to, kurį dėl neatidumo apkalbėjote.

8. Klausytis blogų apkalbų negalima. Jei kas nors pradėjo tai daryti, pakeiskite temą ar tiesiog apšvieskite šį žmogų apie griaunamąją žodžio galią.

9. Čia jau nuo savęs pridėdu: rasymas sveplai rodo asmens dvasinį sveplumą. Tokie žmogai retai kada moka taisyklingai rasiti. bet pridėda daug visokių juokelių :))) vietoj to, kad pasibaisetu savo rasineliais :((((

Taigi tikiuosi tai paskatins jus būti atidesniems tam, ką kuria jūsų žodžiai. Neturėtume žiūrėti tokių televizijos laidų kaip „Okna“, kuriose žeminamas žmogaus orumas, mėgaujamas kitų nelaimėmis. Tokios pramogos nesveiku ir kenksmingu būdu tenkina mūsų dvasinius poreikius. Pavyzdžiui, tokios laidos ar straipsniai leidžia mums be pastangų pakelti save – kol iš kito tyčiojiesi, jautiesi pranašesnis. Tai baisi nuodėmė – savigarba be pastangų. Paprastai tai daro žmonės, kurie vengia diskomforto ir siekia savo poreikius patenkinti greitais ir lengvais būdais. Tačiau tai visuomet turi skaudžių šalutinių pasekmių. Už sąmoningą kito žmogaus orumo žeminimą, patyčias sumokame aukščiausią kainą – savo ateitimi. Tai vartai į asmenybės nuopuolį. Šio kelio pradžia, kaip pamenate, visuomet labai linksma ir smagi. Labai. Nes tas juokas slepia klaidų siaubą, kai siela nujaučia, kad ją veda į mirtį.

Apilietiškas ir antipilietiškas

Santykiuose su valdančiais ir valdininkais mums reikėtų įsivesti dvi naujas sąvokas. *Apilietis* – tai toks pilietis, kuris neatlieka savo pareigos visuomenei. Tai abejingas žmogus, kuris kritikuoja šalies lyderius, tačiau pats neįsijaučia asmeninės atsakomybės už šalies problemas. Šis apibūdinimas turėtų moralinę prasmę. Niekas nenori jaustis antrarūšiu piliečiu. Atsiradus tokiai sąvokai, nemažai žmonių pasistengs, kad jų ši sąvoka nepalietų.

Antipilietis – tai biurokratas, kuris pilietiniais sumetimais buvo pastatytas valstybės tarnybon. Pats jo skyrimas į tas pareigas ir šių pareigų esmė reikalauja, kad jis tarnautų visuomenės geroi. Tačiau tikrovėje tokio valdininko veiksmai prasilenkia su visuomenės interesais. Jis tarnauja sau visuomenės sąskaita. Tai aukščiausia įžūlumo forma.

Kaip niekur kitur svarbu jį išstumti iš padorių žmonių rato už antipilietiškus veiksmus. Todėl svarbiausia, ką reikėtų keisti valstybėje, – tai padaryti valdininkų atleidimą iš valstybinės tarnybos lengvai įgyvendinamu. Valdininką turėtume sugebėti atleisti vien po paprasto tarnybinio patikrinimo, bent kiek rimčiau įtariant jį antipilietiška veikla. Atleidimui nebūtini įro-

dymai, panašiai kaip nebūtini kokie nors įrodymai atleidžiant privačiame sektoriuje. Atleidžiant valdininkus, jiems nereikėtų mokėti jokių kompensacijų ar garantijų. Tai būtų šios kategorijos darbuotojų sudėtinė darbo dalis – nuolatinė grėsmė, kad, pasirodžius įtarimams apie nepadorius veiksmus, tave galės be vargo atleisti. Panašiai kaip dabar politikus.

Gal pamenate keletą atvejų, kai atleisti valdininkai teisėsi dėl teisės grįžti į darbą? Man susidarė įspūdis, kad jie savo teises į tą tarnybą gina kaip šventą neatimamą teisę sėdėti toje vietoje tiek, kiek jiems norėsis. Paprastai tokias pretenzijas lydi dideli ieškiniai valstybei už priverstinį nušalinimą nuo darbo. Tai siaubinga, kad taip leidžiame jiems įsigalėti. Tai, be abejonės, svarbiausia mūsų valstybės bėda.

Žinoma, valdininkai pradės priešgyniauti, kad valstybė, švaistydama savo tarnautojais, liks nekompetentinga. Tačiau kaip verslininkas turiu pasakyti, kad dažnai net ir entuziastingi darbuotojai užsisėdi ir sugenda. Jų darbo veiksmingumas jau visai nebe toks, koks buvo pradžioje, o pretenzijos į atlygį ir nuopelnus vis auga. Mūsų patirtis rodo, kad, atleidus tokį darbuotoją ir priėmus naują, mes jau po dviejų savaičių džiaugiamės padidėjusiu produktyvumu. Žmogus turi norėti padėti kitiems, turi mylėti savo darbą. Kai yra toks vidinis noras, jis viską greitai išmoksta. Jei nėra, jokia kompetencija nepadės. Priešingai – tokie užsisėdėję darbuotojai savo kompetenciją panaudos visai ne pagal paskirtį. Jie gins savanaudišką interesą. Todėl valstybė visai neturėtų bijoti likti be tokių „specialistų“. Matome, kas gaunasi, kai ji tokius laiko.

Tai turėtų būti pirmas ir neatidėliotinas žingsnis kuriant sėkmingą valstybę. Verslas, kuris tingi ar gaili keisti darbuotojus, paprastai vėliau to nepaprastai gailisi.

Santykiai su Rusija

Niekas pas mus neginčija, kad mūsų ilgalaikis tikslas yra draugiški ir kaimyniški santykiai. Tačiau kaip to pasiekti? Esame pasidaliję į dvi stovyklas. Pragmatikai reikalauja neertzinti Rusijos, atsisakyti pretenzijų į kompensaciją už per okupaciją patirtą žalą. Kiti mano, kad reikalinga griežta moralinė pozicija, kai prieš mus eilinį kartą vykdomos provokacijos.

Mano įsitikinimu, svarbiausia – nebijoti Rusijos. V.Putinas sąmoningai vykdo politiką, kurios neišvengiama pasekmė – santykių su kaimyninėmis šalimis blogėjimas. Sustiprėjusi Rusija visuomet spaudžia kaimynus „ją gerbti“. Pasiklausius šios šalies lyderių, susidaro įspūdis, tarsi Rusija dėl savo dydžio turi teisę į dalį kaimyninių šalių suvereniteto.

Ilgalaikiai neintensyvūs konfliktai turi savybę virsti vertybių kova. Šaltasis karas – geriausias to pavyzdys. Todėl baimė yra blogiausias patarėjas, koks tik gali būti. Ji iš karto verstų mus pripažinti Rusijos vertybių pranašumą. Antra, susidūrus dviem vertybių sistemoms, laimėtoją lemia ne šalies dydis ar ekonominis pajėgumas, bet pačių vertybių kokybė. Pavyzdžiui, Rusija dabar ėmėsi eksperimentuoti su valstybiniu kapitalizmu. Jei šis jų pasirinkimas pasirodys teisingesnis ir jų sistema įveiks mūsų privataus kapitalo pagrindu besiremiančią ekonomiką, tuomet jie įgis pranašumą nepaisant to, kad yra nepalyginti už mus di-

desni. Bet, jei nebūsi prispaustas jėga, tai ilgainiui mažiukas gali nugalėti daug didesnę varžovą savo vertybiniu pranašumu.

Kadangi esame NATO ir ES nariai, turime visas sąlygas konkuruoti su Rusija savo vertybių pranašumu. Esu įsitikinęs: kuo būsime vakarietiškesni ir labiau susitvarkę savo kieme, tuo Rusija mus labiau gerbs. Todėl konfrontaciją su Rusija siūlau laikyti vertybiniu iššūkiu ir išoriniu spaudimu stiprinti savo vertybinių pranašumą. Rusai kur kas palankiau nusiteikę subrendusių, aukštą civilizacinį lygį pasiekusių tautų atžvilgiu. Ekonominio pakilimo 2004–2007 m. laikotarpiu turtingiausi rusai mielai pirkto nekilnojamąjį turtą, prabangos prekes, ilsėjosi tokiose šalyse kaip Britanija, Šveicarija, ar Vokietija. Rusai savo perteklinius pinigus išleisdavo tikrai ne vadovaudamiesi žmonių pakantumo Rusijai kriterijumi. Priešingai, tokie „draugai“ kaip Baltarusija ar Turkmėnija nuolat susilaukdavo nedraugiškų akibrokštų. Matėme, kad su „draugais“ Rusija nesiskaito ir jų negerbia. Kazachstano ar Armėnijos kurortai nebuvo puošiami auksu dėl to, kad ten masiškai plūstų turtingiausi rusai. Priešingai. Tų šalių kurortai apleisti ir sunykę. O kuo naujesiems rusams taip įtiko Anglija, kad jie susipirko kone pusę Londono Sičio?

Apžvelgiant pastarųjų laikų Rusijos santykių su kaimynais istoriją, peršasi viena paradoksali išvada – kuo šalis turi daugiau bendrų vertybinių, kultūrinių ir socialinių panašumų, tuo šiurkščiau su ja elgiasi Rusija.

Bet kaip ta išgirtoji suomių draugystės su Rusija istorija? Ji nutyli, kad prieš tai rusai smarkiai nukentėjo kare ir buvo priversti skaitytis su savo mažuoju kaimynu. Dar ši istorija nutyli, kad sovietiniu laikotarpiu, kai Suomijos ūkis buvo nukreiptas eksportui į Rytus, ši Skandinavijos šalis buvo atsilikusi kitų savo kaimynių atžvilgiu. Garsioji Suomijos „Nokia“ tuomet gamino padangas automobiliams. Kai „draugystė“ su Sovietų Sąjunga baigėsi, nes ši bankrutavo, Suomija perorientavo savo ūkį į Vakarų ir likvidavo atsilikimą nuo kaimynų. Tada „Nokia“ pradėjo gaminti mobiliuosius telefonus, kurie pradėjo simbolizuoti Suomijos lyderystę globalioje ekonomikoje. Suomia pasivijo ir net aplenkė savo skandinaviškus kaimynus ir dabar yra viena labiausiai klestinčių tautų pasaulyje. Tad Suomijos pavyzdys veikia simbolizuoja tai, kad šalis kur kas geriau gyvens nepasikliaudama Rusija ir neieškodama su ja artimos draugystės.

Verslininkams, kurie ragina atsižvelgti į mūsų ekonominius interesus Rusijos platybėse, noriu priminti, kad paprastai Rusija turi įprotį bankrutuoti maždaug kas 25 metus. Mėgstame girtis, kad turime pranašumą prieš vakariečius, kad geriau suprantame rusišką mentalitetą. Geriau nesuprastume. Tų šalių verslininkai, kurie „nesupranta“ rusiško mentaliteto, kur kas geriau įsitvirtino rusiškoje rinkoje. Rusai gerbia ir skaitosi su civilizuotomis tautomis.

Apžvelgiant pastarųjų laikų Rusijos santykių su kaimynais istoriją, peršasi viena paradoksali išvada – kuo šalis turi daugiau bendrų vertybinių, kultūrinių ir socialinių panašumų, tuo šiurkščiau su ja elgiasi Rusija. Ką tai pasako apie šią šalį? Kad ji jaučia gilią neapykantą savo pačios gyvenimo būdai ir vertybėms. Plėsdama savo įtaką užsienyje, ši šalis bėga nuo savęs – mėgina atsikratyti savo kompleksų. Ji nori užsimiršti

priversdama kaimynus rusus gerbti ir jiems paklusti. Tačiau šalims, kurios labiausiai priima šias žaidimo taisykles, Rusija būna žiauri. Panašu, kad rusai tiesiog negali pakęsti visų tų pusiau rusų. O jei tai netiesa, kodėl jie, nutrūkus santykiams su Gruzija, diplomatinio tarpininkavimo prašo Šveicarijos, o ne, tarkim, Tadžikistano?

Santykiai su Rusija yra tokia tema, kurioje kiekvienas įsivaizduoja viską išmanantis. Tačiau čia ir slypi didžiausias pavojus. Diskutuodamas su nuolankumą propaguojančiais pragmatikais, kaskart rodau pirštu į akivaizdžias jų išsilavinimo spragas. Jie neišmano savo krašto istorijos ir tik fragmentiškai išmano apie Rusiją. Kai žmogus nežino savo tautos istorijos ir neišmano kultūros, jis tampa pavojingas patarėjas. Šiems žmonėms labai praverstų skirti laiko savo išsilavinimo spragoms pašalinti.

Alkoholis ir kiti „džiaugsmi“

Viena didžiausių problemų Lietuvoje ir pasaulyje yra alkoholis. Bernardinai.lt svetainėje skelbė, kad pagal alkoholio suvartojimą esame pirmoje vietoje ES. Ir tos epidemijos mastai vis auga. 2003 metais vienam suaugusiam žmogui teko 10,2 litro gryno alkoholio, o 2007-aisiais – jau 14. Tad ir pažiūrėkime, ką galėtume padaryti, kad suvaldytume šį baisų nuopuolį.

Aptariant kalbėjimo dėsnius, atradome, kad tyčiotis iš kito žmogaus iš pradžių gali būti labai malonu ir juokinga. Nesveiku būdu patenkini savo savigarbos poreikius. O tikrovę dėl to, kad žudai kito dvasinį kūną, paslepi nuo savęs po beprotiško juoko užsklanda. Kitas sielos degradacijos etapas yra tuomet, kai žmogus pradeda tyčiotis iš savęs paties. Ir, tikėsite tuo ar ne, patiria nemažą pasitenkinimą.

Psichologams ši idėja neturėtų pasirodyti visiškai svetima. Jie seniai pastebėjo, kad kuo labiau žmogus savęs nemylti, tuo labiau jam būdingas destruktivus elgesys. Jonas Henrikas Rapalis išleido puikią knygutę apie alkoholinimo kultūrą. Ją man ir padovanojo vieno televizijos filmavimo metu. Deja, šios knygelės neišsaugojau, o ir internete jos pavadinimo nepavyko rasti. Tačiau ši svarbi knygelė man atvėrė akis, kad tautos alkoholinimasis nevyksta šiaip sau, nedarniai, o yra sudėtinė mūsų bendrosios kultūros dalis. Jis aptaria mūsų švenčių tradicijas,

vyriškumo sampratą ir parodo, kaip alkoholi kultūra įsismelkia į mūsų kolektyvinę sąmonę. Pavyzdžiui, iš pradžių žalias jaunimas turi būti „prirašytas“ vyresnių darbuotojų kolektyve. Autorius pasakoja, kad sovietiniais laikais statybose naujas vaikinai pirmąjį atlyginimą turėdavo skirti pragėrimui. Būdavo norma „pavaišinti“ savo vyresnius „draugus“. Manau, nereikia net sakyti, kad išgeriantis vyras sulaukia daugiau panelių dėmesio. Jo gyvenimas pašėlęs, todėl įdomus ir iš pirmo žvilgsnio patrauklus.

Taip pat J. H. Rapalis atkreipia dėmesį, kad kelias į alkoholizmo liūną iš pradžių visuomet veda per patyčias iš jau tame kelyje pražuvusių girtuoklių. Jauniems vaikigaliams labai smagu gerti ir vaidinti prasigėrusius. Jei tik kas tokioje kompanijoje pradeda kalbėti ar ką nors daryti kaip alkoholikas, tuoj pat sulaukia draugužių juoko ir smagaus dėmesio. Girdime tą patį velnišką juoką, kuris blaiviam žmogui praneštų apie artėjančią pražūtį.

O įsilinksminusiems bepročiams tuomet kaip niekad smagu. Visi rėkia, bliauna ir staugia. Visi sau leidžia vis labiau pulti, o kiti skatina juokais ir ragina dar labiau palinksminti. Taip pamažu lūžta dar viena dvasinės gynybos siena – žmogui pradeda patikti, kai iš jo tyčiojasi. Tuoj pat prišoka „draugas“, atkiša išgerti ir beria tau komplimentus dėl labai juokingų išdaigų. Protas vis labiau lydosi. Tau susidaro įspūdis, kad, tai darydamas, būsi visų mėgstamas.

Pamažu žmogus įpranta, kad save žeminti – lygu kitus prajuokinti ir gauti dėmesio. Kurį laiką tai veikia. Tačiau tam ateina galas. Pamažu „draugų“ veidai surimtėja ir jiems tampa nebejuokingos tavo kvailystės. Tačiau yra ratas tų, kurie vis dar tave „gerbia“ ir „supranta“; ir ten linksmybes galima tęsti. Tik jau nebėra gražių panelių, šėliojimo vietos tampa purvinos ir

*J. H. Rapalis
atkreipia dėmesį,
kad kelias į
alkoholizmo
liūną iš pradžių
visuomet veda per
patyčias iš jau tame
kelyje pražuvusių
girtuoklių. Jauniems
vaikigaliams
labai smagu
gerti ir vaidinti
prasigėrusius.*

apšiurusios, o ir draugų veidai nebe tokie gyvybingi. Tačiau pasistengus – vis dar linksma. Po linksmybių – jau liūdniau, tačiau pasistengus ir vėl gali panirti į kvailystes.

Palengva vis labiau nyksta žmogaus gebėjimas elgtis oriai, blaivai mąstyti. Nebesugebama spręsti problemų. Protas įjunka į tą kvailumo būseną, ir dabar jau įvyksta negrįžtami procesai. Kaip lošėjo protas yra pririštas prie laimėjimo euforijos, taip ir alkoholio protas yra pririštas prie kvailumo, baubimo, pasityčiojimo iš savęs ir kitų būsenos.

Girdėjote, kaip kalba degradavęs

girtuoklis? Atpažįstate tą guvų jaunuolį, kuris prieš daugelį metų leidosi į alkoholines linksmybes? Dabar ši beprotiška proto būseną tampa vyraujančia, o laikinas proto prablaivėjimas yra nukrypimas nuo psichologinės pusiausvyros. Žmogus nebegali oriai elgtis, nes jam reikia kvailumo teikiamo adrenalino. Todėl jis greitai išsisuka nuo bet kokių rimtų kalbų ir pradeda blevyzgoti. Kuo skausmingesnė tema – tuo greičiau jis puola kvailioti ir iš savęs tyčiotis.

Knygos pabaigoje aptarsime bendrą asmenybės degradacijos procesą. Tačiau, jei jau taip toli nuėjome kalbėdami apie alkoholizmą, pateiksiu dėl alkoholio ar kitų žalingų įpročių patirto nuopuolio etapus:

0.

Nulinis lygis – tai nulis alkoholio. Išgeriantys iš tavęs šaiposi ir visaip stengiasi, kad nejaukiai pasijaustum. Tačiau organizmas negauna jokių nuodų.

1.

Čia yra „visuomenės pažiba“, visų gerbiamas žmogus ir sektinas pavyzdys. Jis geria tik labai saikingai ir tik geriausius gėrimus. Jį pateikia kaip pavyzdį, kaip reikia „kultūringai“ gerti. Susivaldantis, nepadauginantis, tik per šventes. Reklaminis paveikslukas alkoholio gamintojams.

2.

Tai inteligentiškas ir padorus žmogus, kuris, deja, retkarčiais kiek praranda saiką. Būna, išgeria per šventes per daug, pradeda kabinėtis prie blaivesnių svečių, prišneka ar pridaro ką nors kvailo. Vėliau dėl to nepatogiai jaučiasi.

3.

Nuolat išgeriantis. Jau leidžia sau ir vienas „atsipalaidavimui“ vakarais. Šiam visos šventės, progos ir linksmybės neatsiejamos nuo alkoholio. Jam atrodo normalu, vos atsiradus progai, „rauti protą“. Visi žino: jei jis pradės gerti – tai gers iš peties. Kai išsiblaivo – juokiasi iš savo paties juokelių.

4.

Priklausomybė. Žmogus įprato save kvaišinti ir nebemoka kitaip susigrąžinti geros savijautos. Negerti – diskomfortas, išgėrus – kvailumo būseną. Pradeda byrėti išorinis gyvenimas, sunku išlaikyti darbą ir šeimą.

5.

Dvasios supuvimas. Kvailumo sąmonė tapo vyraujanti, žmogus nebegali nors kiek ilgiau išbūti rimtas. Vienintelis noras – kaip kuo greičiau ir giliau panirti į būseną, kai tyčiojiesi iš savęs. Prieš galutinai nugarmėdamas į bedugnę, jis daro viską, kad kuo daugiau kitų ten nusitemptų.

Aš tikiuosi, kad dvasinio nuopuolio proceso atskleidimas privers susimąstyti kur kas labiau nei moralizavimas apie sveikatą. Kaip žinote, vos tik susiduria fizinė ir dvasinė tikrovė, fizinė privalo iš karto trauktis. Pateikime alkoholio vartojimą kaip dvasinio nuopuolio procesą, kurio metu vis labiau tyčiojamosi iš savęs (ir kitų). Piktybiškas ar kvailysčių sujauktas protas nebeturės ką pastatyti priešpriešiais, nes tai tiesa.

Savitarpio pagalba

Tikriausiai niekas nepuls labai ginčytis, jei pasakysiu tai, ką ir taip visi žino: valstybinė paramos sistema konservuoja socialines problemas ir ugdo veltėdžius. Teorijoje biurokratinė parama turėtų padėti žmogui laikinai, kai šis susiduria su netikėtais sunkumais. Tokia yra, pavyzdžiui, bedarbio pašalpos esmė. O kaip yra iš tiesų?

Vienoje televizijos laidoje žurnalistas A. Čekuolis pamini pritrenkiantį skaičių – iš įvairių bedarbio ir panašių sveikam žmogui suteikiamų pašalpų Vakarų Europoje gyvena... 50 mln. žmonių! Tai visa Prancūzija! Ir kalbama ne apie invalidus ar senelius, o apie darbingus žmones. Susidaro didžiulės veltėdžių armijos, kurios gyvena iš valstybinio „gailėsčio“. Valstybinės pašalpos pamažu skatina žmogų degraduoti – nusilpsta jo gebėjimas pasirūpinti savimi. Jis tampa „gerovės narkomanu“, o jo priklausomybė – neuždirbti pinigai. Savo gyvenimo būdą tokie perduoda iš kartos į kartą. Jei jūsų tėvai gyveno iš valstybės paramos, tai didelė tikimybė, kad ir jūs pakliūsite į veltėdžių gretas.

Kodėl atsirado ši dykaduonių armija? Kokias klaidas darė valstybė? Deja, tačiau tai nėra tokia labdara, kokią išrado jos atradėjai – žydai. Jie taiko labdarą savo bendruomenėje jau daugiau nei tris tūkstančius metų. Hebrajų kalboje žodis lab-

Žmogus negali būti laimės kūdikis visose srityse. Jis negali visko išmanyti ir visko pasiekti pats. Tai suvokdami greitai suprasime, jog savo prigimtiniais lobiais reikia dosniai dalintis su kitais - tik taip visi gali pasiekti gyvenimo pilnatvę.

Krikščioniški instinktai mus ragina pirmiausia duoti tam, kuris labiausiai nusukęs ir kurio veide didžiausia kančia. Tuomet jaučiamės kilnūs ir dvasingi. Tačiau tokia labdara pažeidžia teisingumo principą - kiekvienas turi gauti pagal savo nuopelnus. Dėl kokios priežasties tas žmogus atsidūrė tokioje apgailėtinoje padėtyje. Krikščionybė vėl pradės pasakoti apie Dievo ranką ir kad kiekvienas galime atsidurti tokioje padėtyje. Tačiau išprusę ir racionaliai gyvenantys žmonės praktiškai niekuomet tokioje padėtyje neatsiduria. O jei atsiduria - tai greitai pakyla.

O jei duosite ne tam žmogui? Neužtarnauti pinigai gadina jo gavėją. Neuždirbtų pinigų gavėjas tampa vis įžulesnis ir įžulesnis reikalaujamas savo eilinio „davinio“. Greitai jis ima

dara – *cadaka* – taip pat reiškia ir teisingumą. Kitaip sakant, labdara yra priemonė teisingumui įgyvendinti.

Toks labdaros apibūdinimas labai skiriasi nuo to, kaip ją suprantame krikščioniškajame pasaulyje. O krikščionybė iš dalies perėmė labdaros sampratą iš romėnų. Romos aristokratams buvo smagu ir miela, net ir politiškai korektiška pamėtyti miniai duonos ir žaidimų. Žarstydami auksines monetas į gatvės minią, aristokratai užsitikrindavo masių palankumą, jiems atsirišdavo rankos tvarkytis valstybėje kaip tinkamiems.

nekęsti savo šeimnininko. Parazituojančios žmonės išgalvoja vis absurdiškesnių pasiteisinimų, kodėl geradaris jiems duoda per mažai ir kodėl turi teisę „paspartinti“, padidinti savo davinį. Jei „parama“ nutrūksta, jie retai kada prisiruošia dirbti ką nors naudingo – ši padorių žmonių savybė yra pakankamai lepi – nevystoma greitai apmiršta. Taigi labdara turėtų vadovautis teisingumo principu, o ne įtvirtinti valdančiųjų padėtį jautresniems socialiniams sluoksniams atėmus paskatą išlikti padoriams. Teisinga yra duoti tik to nusipelnusiems. Tik tuomet, kai į bėdą patekęs žmogus stengiasi pats. Tuomet paramą jis supranta kaip moralinį palaikymą ir greičiau susiranda išeitį iš sunkios padėties. Padoriam žmogui atrodo labai nepadoru gyventi iš svetimo kišenės.

Taip pat turėtume persvarstyti ir duodančiojo vaidmenį labdaros procese. B.Franklinas yra šmaikščiai pasakęs: „šiame pasaulyje yra tik du dalykai, dėl kurių gali būti tikras - tai mirtis ir mokesčiai“. Manau, kad prie šių dviejų drąsiai galime priskirti ir trečiąjį - tai žmonių priklausymas vienas nuo kito. Vienas iš prigimties labiau linkęs į išmintį, kitas – į kūrybą, trečias – natūraliai visų mylimas. Žmogus negali būti laimės kūdikis visose srityse. Jis negali visko išmanyti ir visko pasiekti pats. Tai suvokdami greitai suprasime, jog savo prigimtiniais lobiais reikia dosniai dalintis su kitais - tik taip visi gali pasiekti gyvenimo pilnatvę.

Kai šios knygos pradžioje minėjau, kad svarbiausia šios krizės pamoka yra išmokti pasirūpinti ir savo artimu, turėjau omenyje tai, kad mums būtina įsisąmoninti šią tarpusavio priklausomybę. Nesvarbu, kuo esate apdovanoti - be kitų dosnumo vis tiek liksime nepritekliuje. Menininkas gali sukurti neįtikėtinų ir jaudinančių kūrinių, žmona - išauginti nuostabių vaikų, vyras -

suteikti stabilumo. Vaikai tėvus praturtina vienaip, tėvai vaikus - kitaip. Tačiau visiškai atsiskleisti mes galime tik tuomet, kai kas nors dalinasi savo lobiais ir su mumis.

Viena svarbiausių sričių, kurioje mums būtina dalintis - tai savo pinigais. Turtuoliui pinigai ateina lengviau nei gabiam menininkui. Teisingumas reikalauja, kad jis savo prigimtiniiais lobiais - šiuo atveju žemiškais turtais - dalintųsi su tais, kuriems likimas siuntė kitokio pobūdžio turtą. O šių pareiga - savo ruožtu dalintis savo prigimtiniiais lobiais su turtuoliu - suteikti jam tai, ko už pinigus nenusipirksi. Tai ir yra *cadakos* - teisingumo - esmė. Žmonės, vykdančys *cadaką*, vadinami teisuoliais. *Cadaką* priimti taip pat yra normalu ir garbinga. Jis turėtų pasistengti nesugadinti duodančiam davimo džiaugsmo. Gaunančiajam pinigų - tai ženklas grąžinti skolą visuomenei savo turtu.

Krikščioniškame pasaulyje augančią materialią gerovę lydėjo ir vis didesnis susvetimėjimas ir nesaugumas dėl ateities. Taip atsitiko dėl to, kad mūsų krikščioniška visuomenė įsisąmonino pinigų ir rinkos naudą, tačiau neįsisąmonino *cadakos* principo. Todėl, iškilus sunkumams, mūsų krikščioniški instinktai siekia panaikinti rinką, nes krikščioniškai pasaulėžiūrai ji yra svetimkūnis. Rinkos idėja nėra suderinama su visų žmonių brolybės idėja. Krikščioniškoje sampratoje žmogus turi dėl kitų stengtis dėl to, kad jie tavo tikėjimo broliai ir seserys, Dievo vaikai. Visi turi gyventi kaip viena graži šeima. Tokia ideologija, gyvuojanti šalia rinkos ekonomikos, yra ideali terpė biurokratinei labdarai atsirasti.

Skirtingai nei krikščionybė, žydų tradicinė mintis priima rinkos sampratą, konkurenciją laiko dvasingu dalyku. Tačiau rinkos ekonomika gali tinkamai veikti tik tuomet, kai veikia ir cada-

ka - tarpusavio priklausomybės įsisąmoninimas ir entuziastinga savanoriška labdara tiems padoriems žmonėms, kuriuos likimas apdovanojo kitose srityse.

Cadacos principas pabrėžia, kad teikti labdarą yra BŪTINA. Šis šventas veiksmas yra būtinas pirmiausia pačiam donorui. Talmude yra teigiama, kad Dievas žmogui suteikia papildomą dešimtinę – tam, kad šis savo pertekliumi pasidalytų su kitais. Taip Dievas kviečia žmones tapti partneriais kuriant šį pasaulį. Mes kiekvienas gauname dešimtadaliu daugiau negu mums reikia. Mūsų pareiga yra nepiktnaudžiauti šiuo gėriu, bet panaudoti jį pagal paskirtį. Jei tampame per daug godūs, šiuos pinigus pasiliegame sau, tuomet šis turtas virsta antiturtu ir pradeda mums gadinti gyvenimą. Todėl taip dažnai turtuoliai yra persikreipę nuo rūpesčių, neranda savo gyvenimui prasmės, jų nemėgsta, o aplink besisukinėjantys žmonės jiems pavydi. Taip nutinka dėl to, kad žmogui vis negana. Antiturtas yra ta dalis, kurios turime atsisakyti mūsų pačių labui. Jo paskirtis yra dvasinga, todėl ir turėtume šiuos pinigus išleisti atitinkamai. Žinau, kad sunku atiduoti, tačiau laikykime tai sau nepriklausančia dalimi. Todėl labdara iš tiesų nėra malonės parodymas. Tai dvasinio apsivalymo procesas, prasminga auka bendruomenei, tai partnerystė su Dievu kuriant šį pasaulį. Turi

Mūsų krikščioniška visuomenė įsisąmonino pinigų ir rinkos naudą, tačiau neįsisąmonino cadakos principo. Todėl, iškilus sunkumams, mūsų krikščioniški instinktai siekia panaikinti rinką, nes krikščioniškai pasaulėžiūrai ji yra svetimkūnis.

būti atidus ir nuolat sekti, kad tavo labdara kurtų kuo daugiau gėrio ir kuo mažiau kenktų.

Labdara privaloma visiems, net ir didžiausiems vargšams. Net ir bendriesiems gavėjams. Jei negali atiduoti dešimtinės, tuomet atiduok tiek, kiek gali. Tačiau duoti yra privalu visiems, kurie nors kiek gauna patys. Gavėjas savo nuožiūra nusprendžia, kaip išleisti tą dešimtinę. Niekas neturi teisės jam nurodinti, kur šiuos pinigus panaudoti vertingiau ar prasmingiau (suprantama, geranoriškai patarti galima).

Svarbu pabrėžti, kad teisingai paskirstyta labdara – tai ne visiems po lygiai. Įsivaizduokime, vienas iš stambių pramoninkų bankrutavo. Jį slegia milijoninės skolos. Menkniekis jo buvusios veiklos mastais, tačiau nesuvokiamai didelės eilinio žmogaus akimis. Taikydami visuomeninio teisingumo principą, turime atsižvelgti į šio žmogaus įdirbį ir buvusius nuopelnus savo bendruomenei. Todėl ir milijoninė labdara gali būti visiškai pateisinama ir suprantama. O ar nepamiršome, kad šis žmogus turi vidinį potencialą ir vėl tapti pramonininku? Mūsų labdara bus pati veiksmingiausia ir greičiausiai atsipirks, jei bus pakankama šio žmogaus mastais.

Taigi aš siūlyčiau neišradinėti dviračio ir perkelti cadakos principus į mūsų visuomenę. Taip žmonės apsivalys nuo godumo ir abejingumo. Taps svarbu pasidomėti, kaip gyvena kiti, nes turėsi pareigą efektyviai išleisti savo dešimtinę (čia, beje, po mokesčių). Veiksminga bendruomenės savitarpio pagalba mažintų biurokratinės pagalbos poreikį, tad pamažu vis daugiau socialinių problemų žmonės galėtų išspręsti savo pačių jėgomis. O kadangi į šią pagalbą būtų įdėta širdies, ji būtų nepalyginti veiksmingesnė.

Tiesa, ne vien pinigų reikia mūsų artimam. Kaip rodo pastarųjų

laikų patirtis, širdies ir proto pagalba būna gerokai reikalingesnė ir nepalyginti veiksmingesnė net už nuoširdžią piniginę paramą. Todėl dar labiau nei piniginę labdarą mums reikėtų skatinti donorų bendradarbiavimą su nepriteklių jaučiančiais gavėjais. Pavyzdžiui, vaikų namuose našlaičiams kur kas labiau reikia nuoširdaus bendravimo, o ne žaisliukų.

Auka žmogiškąja forma yra pati veiksmingiausia. Niekas net lygintis negali su jos poveikiu. Neretai tokia parama aukštyne kojomis apverčia likimus. Vien pinigais tokio poveikio nepasieksi. Apskritai didelių abejonių kelia visi tie paramos projektai, kuriuose dalyvauja vien pinigai. Matyt, kad jiems trūksta kai ko esminio.

Geriausią pagalbą teikia nelaimės draugai. Pačios veiksmingiausios paramos programos yra tos, kuriose pagalbą kitiems teikia tų pačių bėdų turintys ar anksčiau su jomis susidūrę žmonės. Pavyzdžiui, niekas nesugalvojo nieko geresnio alkoholiui atsispirti už anoniminių alkoholikų grupes. Tose grupėse nelaimės ištikti žmonės jaučiasi jaučiausiai, jiems lengviausia atsiverti. Jie sako, kad niekas kitas iš tiesų negali suprasti alkoholiko, tik kitas, tai praėjęs. Todėl anoniminiai alkoholikai lieka bene vienintele išties veiksminga pagalba šios nelaimės ištiktiesiems.

Mes esame girdėję, kad mokiniams kur kas didesnę įspūdį daro pokalbiai su buvusiais narkomanais nei su mokytojais ar gydytojais. Teko matyti filmą, kad savitarpio pagalbos principu puikiai tvarkosi benamiai. Jie susiburia ir kartu statosi sau namus. Valstybė padeda lėšomis. Bendraminčių būryje jie geriausiai jaučiasi, o ir piktnaudžiautojus jie lengvai sutvarko. Tai pigi, paprasta, tačiau pagal veiksmingumą neprilygstama labdaros forma. Svarbiausia – piliečių noras aukotis dėl kitų. Todėl vi-

suomenė tokius žmones, kurie savo pasiaukojimu paskatina kitus, turėtų laikyti aukščiausiu luomu. Jie atneša daugiausia naudos kitiems, todėl padorūs žmonės turi apdovanoti juos švelnumu ir rūpestingu dėmesiu, jų poreikius stengtis kuo labiau patenkinti. Gera naujiena ta, kad žmonės, kurie daug duoda kitiems, paprastai neturi labai jau didelių asmeninių poreikių. Tegul jie padeda kitiems, o mes kiek galėdami sieksime padėti jiems. Tai pats greičiausias ir patikimiausias kelias į taip trokštamą socialinį saugumą ir stabilumą.

Tad žmones, kurie teikia labdarą savo buvimu, dalydamiesi savo patirtimi ar širdimi, turėtume atleisti nuo prievolės teikti labdarą pinigais. Tačiau būtų tiesiog idealu, jei šios dvi paramos formos eitų greta. Pavyzdžiui, jei turtingi žmonės remtų nevyriausybinės organizacijas IR patys dalyvautų jų veikloje. Tegul kiekvienas, kuris dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali aukoti dešimtinės, atlieka savo pareigą aukodami savo laiką bendruomenės reikmėms. O jei jis atsisako teikti ir vienos, ir kitos rūšies labdarą, tuomet padorūs žmonės turėtų jį aplenkti dideliu lanku.

Klasės ateities visuomenėje

Anksčiau šioje knygoje jums parodžiau, kad dvasinė tikrovė yra pirminė. Taigi ir idėja – taip pat. Mes nieko negalime daryti be idėjos. Nieko, nebent tik nesąmoningus judesius. Kad žmogus norėtų dirbti, jis pirmiausia turi patikėti, jog dirbti šiuo metu jam – pats tinkamiausias užsiėmimas. Jei galvos, kad geriau nedirbti, tai, kol nepersigalvos, nedirbs. Kiekvienam sąmoningam veiksmui mums iš pradžių reikia tikėjimo tuo, ką darome.

Tai galioja kiekvienam žmogui, organizacijai ar kitokiam išvestiniam protui. Kad ir kokio neteisingo veiksmo būtume sumanę imtis, pirmiausia mums reikia idėjinio pateisinimo savo veiklai. Pavyzdžiui, kad įvestų sovietinėje Lietuvoje „proletariato diktatūrą“, kai kam buvo visai pateisinama vežti žmones į Sibiro lagerius. Taip, kartais šios idėjos būna visiškai neteisingos, ne taip jau retai – tiesiog beprotiškos. Tačiau tai nekeičia principo: be idėjos – niekur nė iš vietos.

XX amžiuje žmonija patyrė neįsivaizduojamų kančių. Pasaulį drebino neįtikėtino masto ir siaubo karai, daugumą žmonių kankino diktatūros priespauda. Visa tai nebūtų įmanoma, jei ne vienas nedidelis, tačiau esminis nukrypimas. XX a. KAIP NIEKADA ANKSČIAU VALDANTIEJI PAJUNGĖ INTELEKTUALUS SAVO INTERESAMS TENKINTI. Intelektualas tapo įrankiu turtingesniųjų ir galingesniųjų interesams tenkinti. Jis

su savo gabumais pradėjo tarnauti šeiminkui, o ne tiesai ir sąžinei. Iš čia – tiesa tapo „pastumiamą“. XX amžiaus antroje pusėje ji tapo kapitalistų ir kitokio plauko turtuolių privilegija.

Manau, turime kuo skubiau sutarti dėl kitokio intelektualo apibūdinimo. Būti protingu reiškia ne būti apsiskaičiusiam, tačiau gyventi vadovaujantis savo įsitikinimais. Turėti vidinės valios ir prisiversti daryti tai, kuo tiki. Tikras intelektualas savo įsitikinimus laikys svarbiausia savo asmenybės dalimi. Jis dėl pinigų ar pripažinimo nedarys to, kuo netiki. Tik toks žmogus, kuris dėl savo įsitikinimų yra pasirengęs paaukoti net gyvybę, turi teisę vadintis intelektualu.

Likusiuosius „intelektualus“ siūlau vadinti *degradalais*. Jie užima visai ne tą vietą, kuri jiems priklausytų. Šie žmonės vaizduoja, kad tarnauja idėjai, tačiau atlieka panašų darbą kaip batsiuviai ar melžėjos. Jie yra aptarnaujantys savo visuomenės nariai, todėl niekaip neturi teisės siekti aukšto statuso visuomenėje.

Šiuo metu visuomenės klasės yra apibūdinamos atsižvelgiant į sukauptą turtą. Toks suskirstymas sujaukė pasaulio tvarką. Pirmoje eilėje atsidūrė tie, kurie turi daugiausia valdžios ir pinigų. Toliau, laikoma savaime suprantama, eina intelektualai ir proto darbininkai (pavadinti viduriniąja klase). Jie vykdo turtingųjų užsakymus ir dėl to gauna savo kąsnį nuo jų stalo. Apačioje – iš savo rankų darbo pragyvenantys amatininkai. Pavadinkime juos aptarnautojais. Rūmuose daug virėjų, siuvėjų ir kambarinių. Visi jie ten tam, kad aptarnautų aukščiau esančiuosius.

Ilgą laiką buvo savaime suprantama, kad aptarnaujantieji yra žemiausioje padėtyje. Mokslo žmogus buvo visa galva aukštesnis. Tačiau pastaruoju metu, kai darbininkai savo pajamomis pradėjo net lenkti biuro darbuotojus, šis intelektualų pranašu-

mas tapo nebe toks akivaizdus (jei jis apskritai yra). Per visą XX amžių ir XXI pradžioje matėme intelektualo svarbos ir įtakos mažėjimą. Intelektualas buvo sutapatintas su tuo pačiu aptarnaujančiu personalu, kuris vykdo jam duotą užsakymą. XX amžiaus antroji pusė – tai rinkos fundamentalizmo amžius. Žmonija kone vieningai patikėjo, kad rinka yra mūsų gelbėtojas ir ateitis. Pamiršę net ir elementarias krikščioniškąsias vertybes, intelektualai puolė garbinti tų, kurie laisvoje rinkoje užsidirbo milijardus. Šio laikotarpio herojais tapo tokie veikėjai kaip B. Gatesas ar V. Bafetas. Visuomenė entuziastingai stebėjo, kuris iš jų kurį pralenks pagal sukauptų milijardų skaičių.

Didžiausia vertybe tapo turėti daugiau nei kiti. Visuomenė, kaip apibūdino filosofas A.Šliogeris, apsirijo. Masiškai naikinami gamtos išteklių, gamyba neįtikėtinais veiksmingais. Tačiau visiems visko vis tiek maža. Keista, kad oficialūs intelektualai puolė tarnauti šiai doktrinai. Praktiškai visi save intelektualais laikantys žmonės ėmė tarnauti turtuoliams, o savo svarbiausiu tikslu laikė asmeninę gerovę. O tam, kaip suprantate, reikėjo pasilaikyti savo įsitikinimus sau ir uoliai tarnauti turtingajam elitui. Nesvarbu, ką apie juos manai – svarbu, kiek tau nuo jų nubyra. Pamažu tokių „intelektualų“ svarba vis mažėjo, juos buvo galima nupirkti vis paprasčiau ir už vis mažesnius pinigus. Pamažu mūsų „intelektualai“ visiškai susitapatino su aptarnaujančiaisiais amatininkais, ką liudija ir santykinis jų atlyginimo ar prestižo mažėjimas. Šiandien eilinis intelektualas – tai piniguočių užsakymus vykdančias *degradalas*, kuris pagal jūsų užsakymą greitai suskaičiuos, kiek bus du kart du.

Jei šiandien Lietuvoje dauguma intelektualų iš tiesų būtų pajėgūs apginti savo vertybes, nereikėtų man, verslininkui, turinčiam bakalauro išsilavinimą, rašyti knygos apie sėkmingos

*gyvenimas viską
sustato į vietas –
didžiausi egoistai,
tie, kurie labiausiai
lenkia pirštus į
save, lieka tais,
kuriais labiausiai
naudojasi.*

tautos idėją. Tačiau aš turiu kai ką nepalyginti intelektualesnį nei mokslo daktaro laipsnis ar pripažintų profesorių dėmesys. Aš darau tai, kuo tikiu. Darau tai nuosekliai ir nuolat. Tikiu sėkmingos idėjos galia žmogaus ar net visos tautos likimui, tad kone kasdien pateikiu vis po naują, Lietuvoje dar negirdėtą sėkmės idėją. Prieš kelerius metus visi skundėsi, kad Lietuvoje labai trūksta nors kiek

gyvybingesnių idėjų. Šiuo metu jau niekas apie tai seniai nebekalba. Tačiau kaip šiandien mums yra su valia apginti tai, kuo tiki?

Taigi ateities visuomenėje turėtume permąstyti klasių sampratą ir būtinai pakeisti jų prestižą. Štai kaip turėtų išsidėlioti teisingai sutvarkyta visuomenė:

1. Intelektualai (dvasiškai išprusę žmonės).
2. Turtingieji.
3. Aptarnaujantieji.

Aukščiausioje pakopoje turi stovėti tikrieji intelektualai – idėjų ir vertybių žmonės, kurių nenupirksi ir neįbaugini. Skirtingai nei anksčiau, kai jie dirbo tam, kad sukurtų turtingiesiems naudingą ideologiją, šie žmonės kalba ir daro tik tai, kas atitinka jų vidinius įsitikinimus.

Žemiau jų – turtingieji, kurie atlieka savo pareigą visuomenei. Jie rūpinasi, kad svarbiausioms idėjoms įgyvendinti netrūktų pinigų ir dėmesio. Jie tarnauja intelektualų idėjoms ir tokiu

būdu įneša pozityviausią vaidmenį į bendruomenės ateitį. Šiuos žmones gerbia ne dėl to, kiek jie turtų sukaupe, o dėl jų pastangų prisidėti prie bendruomenės gerovės (tai nereiškia, kad jie turės dirbti negaudami pelno, apie ekonomiką – toliau). Juk kodėl jūs turėtumėte gerbti žmogų tik dėl to, kad jis sau prikaupe daug turtų? O kas, jei didžiosios dalies šių turtų jis taip niekada ir nesuvartos? Kokia tuomet prasmė kaupti, investuoti ir naikinti gamtą, jei to tau pačiam realiai nebereikia? Ar ne geriau savo antpečius, kuriuos nori paskirti rūmams arba nesibaigiančiai plėtrai, nukreipti pageidaujamiems pokyčiams visuomenėje?

Nereikia tos plėtros vardan plėtros. Kur kas svarbiau, kad turtingųjų veikla turėtų bendrą žmogiškąją prasmę. Jei jie patys nerastų, kokią idėją geriausia paremti, intelektualai sugalvos, į ką visuomenei tuo metu naudingiausia nukreipti išteklius. Turtuoliai turėtų prisidėti savo pinigais kuriant geresnę visuomenę. Antraip visuomenė turėtų nustoti jais domėtis, o reikalingas prekes už kelis centus brangiau nusipirkti iš jautresnės sielos konkurento.

Na, o aptarnaujantieji ir toliau lieka tie žmonės, kurie labiausiai rūpinasi vien savimi. Tokiais aukštesnieji naudojasi, pasirūpina, kad šie galėtų save išlaikyti ir nestokotų pinigų esminiams poreikiams. Tačiau visuomenės prioritetų sąrašė šie žmonės yra pabaigoje. Jų darbo rankos ir jėga nukreipiami aukštesnių klasių atstovų idėjoms įgyvendinti. Šiais žmonėmis pasirūpinama, tačiau niekas su jais nediskutuoja svarbiausiais valstybės klausimais. Jų pareiga – aptarnauti, vykdyti užsakymus ir gauti už tai atlyginimą. Beje, aptarnaujantieji visose šiuolaikinėse valstybėse yra pagrindinis stuburas, kuris išlaiko valstybę. Ne verslininkai, ne investuotojai, o aptarnaujantieji. Taip yra todėl, kad

verslininkai didžiąją dalį savo lėšų atiduoda naudotis kitiems, o aptarnaujantieji rūpinasi tik savimi. Pagaliau gyvenimas viską sustato į vietas – didžiausi egoistai, tie, kurie labiausiai lenkia pirštus į save, lieka tais, kuriais labiausiai naudojasi. O jei manote, kad tai neteisinga, pažvelkite į tuos neretus atvejus, kai valstybė nusprendavo labiau apmokestinti verslininkus. Viskas greitai baigdavosi tuo, jog mokesčius jiems ir vėl tekdavo mažinti – kad tik jie ką nors padarytų su grėsmingai išaugusiomis bedarbių masėmis. Ir vėl tekdavo grįžti prie senos tvarkos – biudžetą sunėša tie, kuriems ir be to su pinigais striuka.

Taigi klasių prestižą turi lemti ne turtas, o bendroji nauda bendruomenei. Kuo esi naudingesnis kitiems, tuo esi labiau gerbiamas ir tuo labiau ir greičiau tavo poreikius tenkina bendruomenė. Tada į valdžią ateis tikri altruistai, kurie darys viską, kas įmanoma, kad kuo labiau pasitarnautų savo šaliai.

Kaip turėtų keistis žmogaus dienotvarkė ateities visuomenėje?

Anksčiau vidutinio žmogaus laiko ir finansų išteklių pasiskirstymas atrodė maždaug taip:

1. Sau, savo šeimai, investicijoms, pramogoms, mokesčiams, švietimui – 100 proc.
2. Bendruomenės reikalams, labdarai – 0 proc.

Perskaitytę iki šios vietos, jau veikiausiai supratote, kad toks asmens elgesys yra *antivisuomeniškas*. Žmonės yra visuomeniniai padarai, be kitų pagalbos mes galime pasiekti tik fiziologinių savo tikslų. Tačiau šiuolaikinėje visuomenėje tik kvėpuoti gali pats sau vienas. Tad kuo didesni mūsų poreikiai, tuo labiau didėja mūsų priklausomybė nuo kitų žmonių. Kai pasiekiame dvasinius žmogaus poreikius, matome, kad jie netgi neturi nieko bendro su mūsų individualumu. Esminius dvasinius

poreikius galime patenkinti vien tik su kitų žmonių pagalba. Tik tokiu būdu galime tapti brandžiomis asmenybėmis, tik būdami naudingi kitiems galime subrandinti sveiką savigarbą. Vienas giliausių dvasinių poreikių – jausti, kad tavo gyvenimas prasmingas. Jei susimąstome apie tai, tai neišvengiamai pagalvojame ir apie tai, ką po savęs paliksime, kai mūsų čia neliks.

Tik patenkindami dvasinius poreikius galime pasiekti ilgalaikės psichologinės pusiausvyros. Kai susitelkiame tik į materialius ir savanaudiškus poreikius, mes jų prarandame. Žmogus, kurio dvasiniai poreikiai nepatenkinti ir kuris net nebando jų patenkinti teisingais būdais, leidžiasi į malonumų ir greito pasitenkinimo paieškas. Taip prasideda asmenybės nuopuolis. Vėliau pasitenkinimui prireikia vis šiurkštesnių, vis vulgaresnių pasitenkinimo formų. Net ir ta pati turtuolių prabanga atsiduoda vulgariu prieskoniu.

Nereikia net sakyti, kad toks elgesys yra tiesiog pražūtingas visuomenei. Jei nėra kam pasirūpinti visuotiniu interesu, tai kaip galime sukurti stabilią ir piliečių poreikius atitinkančią visuomenę? Tačiau noriu pabrėžti, kad toks savanaudiškas elgesys nėra naudingas ir pačiai asmenybei.

Todėl žmogus, kuriam sekasi, turi rimčiau pažvelgti į savo pareigą visuomenei. Tai reikia jo dvasiniam kūnui, jo psichologinei pusiausvyrai palaikyti. Štai kaip turėtų atrodyti normalaus, save gerbiančio žmogaus darbotvarkė:

1. Sau, savo šeimai, investicijoms, pramogoms, mokesčiams – 75–85 proc.
2. Savišvietai – 5 proc.
3. Bendruomenės reikalams, labdarai – 10–20 proc.

Didžiąją dienos dalį žmogus, kaip ir anksčiau, turėtų ir toliau sunkiai dirbti sau. Pasaulis nieko geresnio nesugalvojo už rinkos ekonomiką, kuri visiems paskirsto pagal nuopelnus. Žmonės ir toliau turėtų stengtis įtikti savo klientams, kurti, ieškoti, kaip įgyti konkurencinį pranašumą, išradinėti naujus dalykus. Visa tai puiku ir atnešė nepaprastai daug naudos žmonijai. Nenusigręžkime nuo to, kas mūsųose puikiai pasiteisino. Ir toliau didžiąją laiko dalį turėtumėte praleisti elgdami savanaudiškai ir galvodami apie save. Laikyčiau tai esminiu idėjos iškraipymu, jei kas nors perlenktų lazda ir bendruomenės reikalams skirtų, tarkime, 50 proc. savo gyvenimo.

Tačiau neturime teisės elgtis vien tik savanaudiškai. Rinkos santykiai pradėjo buksuoti dėl to, kad pristigome žmogiškumo. Esame priversti išmokti elgtis socialiai, pagalvoti, kaip mūsų veiksmai paveiks kitus, kokios ilgalaikės mano veiksmų pasekmės. Mums reikia savo gyvenimui suteikti daugiau dvasinės prasmės. Be šito mes negalime veikti kaip visavertės žmogiškosios būtybės. Niekur nuo to nepabėgsi, tad visi turime poreikį nuveikti kai ką naudingo kitiems. Judaizme sakoma: turi žinoti, dėl ko gyveni. Antraip esi vaikščiojantis zombis. Tavimi neišvengiamai naudosis. Ar ne tai ir vyksta? Žmonių gyvenimas neturi gilios prasmės, o kartu jais vis labiau manipuliuoja politikai, žiniasklaida ar rinkodarininkai.

Kaip to išvengti? Kas turėtų pasikeisti? Atlikite savo pareigą bendruomenei. Įsijunkite į prasmingą veiklą. Praktiškai tai reikštų, kad iki 20 proc. savo darbingo laiko turėtume dirbti be atlygio (arba kai atlygis nėra svarbiausias motyvas) bendruomenės labui. Padirbėkite su žmonėmis (organizacijomis), kurių veikla sutampa su jūsų svajonėmis.

Nesišalinkite konfliktų, kai reikia apginti visuomeninį interesą.

Pavyzdžiui, užkurkite pirtį valdininkams, kai šie piktnaudžiauja savo padėtimi. Kai piktnaudžiautojai sulaukia staigaus ir griežto atsako, tas juos labiausiai stabdo. Nevenkite pasiskusti. Parašykite laišką politikui, kurį laikote nedoru. Jei tai darytų visi, įsivaizduojate, kaip atrodytų tokio piliečio pašto dėžutė?

Dar viena svarbi bendruomeninio gyvenimo dalis – gausiau tarpusavyje dalykimes savo išmintimi ir patirtimi. Dauguma žmonių bijo pamokyti, sukritikuoti kitą. Tačiau savalaikis jūsų žodis gali padėti išvengti žmogui daugelio metų klaidų. Ar įsivaizduojate, kokia jūsų susilaikymo padėti žmogiškoji kaina? To žmogaus gyvenimas galėtų pakrypti kur kas šviesesne tėkme, jei pasivargintumėte su juo pasikalbėti ir surizikuotumėte pasirodyti pamokslautojas? Suprantu, kad sunku prisiversti save tai padaryti, tačiau ar nenorėtumėte, kad protingi žmonės jums nurodytų jūsų trūkumus? Mažų mažiausiai bent jau parodytumėte tam nelaimėliui dėmesio...

Pasidalykite asmeniniais finansais. 10 proc. skirkite labdarai. Nesiteisinkite, kad neturite. Seniai pastebėta, kad tie, kurie „neturi“ labdarai, paprastai neturi pakankamai ir sau patiems.

Pasaulis nieko geresnio nesugalvojo už rinkos ekonomiką, kuri visiems paskirsto pagal nuopelnus. Žmonės ir toliau turėtų stengtis įtikti savo klientams, kurti, ieškoti, kaip įgyti konkurencinį pranašumą, išradinėti naujus dalykus. Visa tai puiku ir atnešė nepaprastai daug naudos žmonijai.

*Seniai pastebėta,
kad tie, kurie
„neturi“ labdarai,
paprastai neturi
pakankamai
ir sau patiems.
Pripažinkite, kad
labai sunku atiduoti.
Bet tie žmonės,
kurie nepagaili šiek
tiek lėšų labdarai,
paprastai neturi
finansinių sunkumų.*

Pripažinkite, kad labai sunku atiduoti. Bet tie žmonės, kurie nepagaili šiek tiek lėšų labdarai, paprastai neturi finansinių sunkumų. Pasijusite patenkintas savo padėtimi, o tai, pasak žydų, ir yra turtas. Aš laikausi cadakos principų treji metai. Pastebėjau, kad, atgniauzus delną, jis kažkokiu stebuklingu būdu per trumpą laiką dar gausiau prisipildo.

Kaip rasti papildomo laiko bendruomeninei pareigai? Jei skaitote mano žinutes pakankamai seniai, galbūt prisimenate pastebėjimą apie tai, kad didžiausi vargšai paprastai būna užsivertę įvairiausiu beverčiu šlamštu.

Ypač skurdžiai gyvenantys seneliai rankioja iš pakampių įvairiausias šiukšles ir paverčia savo namus (kiemus) tikrais sąvartynais. Štai ir dabar, rašydamas šį tekstą, trumpam atsitraukiau ir pasitikrinau el. paštą. Ten prašymas parduoti informacinius produktus su didesne nuolaida, nes šiuo metu tas kreipėsis žmogus neturi pinigų. Tačiau atsakymas jo nepasiekė, nes... pašto dėžutė perpildyta. Vargšai yra vargšai visai ne dėl to, kad jie nieko neturi. Tiesiog jų aktyvai (priemonės, kurios padeda užsidirbti) yra apgailėtinos kokybės.

Tad negaliu įsivaizduoti, kad motyvuotas žmogus tikrai prasmingiems dalykams niekaip nerastų papildomos valandėlės ar dešimtadalio savo pinigų. Ar tik neginame savo skurdaus gy-

venimo būdo, kai laiką ir pinigus švaistome neveiksmingiems dalykams? Juk, jei norime svarių pokyčių į gera, turime būti pasirengę prieš tai investuoti. Turtuoliai iš anksto pasirūpina, kad turėtų kitiems naudingų ir patrauklių prekių. Nieko nėra apmaudžiau, kaip noras gauti kažką gero nieko neatsisakant. Tai – įžūlumas. O už jį, kaip žinome, baudžiama. Tad valandėlė per dieną, skirta visuomeniniams reikalams, bus puiki investicija į jūsų dvasinę sveikatą. Netrukus veikiausiai atsitiks taip, kad ši altruistinė veikla jums atneš visai nenumatytos naudos. Jus gali pastebėti ir pasiūlyti naują darbą, galite susirasti bendraminčių kokiam nors įdomiam verslui ar pan. Tačiau svarbiausia priežastis pasiaukoti dėl kitų telieka ta pati – to reikia jūsų pačių dvasinei sveikatai. Skirti 10 proc. pinigų ir (ar) 20 proc. laiko turime dėl vidinių priežasčių. Visų pirma dėl to, kad taip elgtis žmogiška ir teisinga. Net jei taip nesiels niekas aplinkui, vis vien matyčiau prasmę laikytis žmogiškumo.

Prasminga labdara visuomenės labui

Laikas ir pinigai – svarbūs išteklių. Negalime jų švaistyti, jei norime sukurti klestinčią visuomenę. Deja, mūsų biurokratinė paskirstymo mašina pernelyg nesirūpina, ar žmogus turi teisę į paramą. Remiamas tas, kurio poreikiai didžiausi, per daug nesigilinant į teisingumo principus. Natūralu, kad didžioji paramos dalis atitenka ne aukščiausios moralės asmenims. Už jūsų veiklos turi stovėti prasmė, tik tokiu atveju liksite patenkintas užgniaužęs savyje egoizmo pradą.

Taigi norėčiau aiškiai pabrėžti: sėkminga tautos idėja nėra socialistinė utopija, kurioje visų poreikiai yra aprūpinti. Ne – visų PADORIŲ, ALTRUISTIŠKŲ, VISUOMENIŠKŲ žmonių poreikiai turi būti patenkinti. Šviesios iniciatyvos neturi pristigti dėmesio ir išteklių! O akiplėšos turi būti palikti už durų. Norite to ar ne, jie patys kuria tokias sąlygas, kad jais naudotumėtės. Tad ir naudokitės, ir pasimelskite už juos, kad vieną dieną jiems prašviesėtų protas!

Norime to ar ne, tačiau atidirbti visuomenės labui vis tiek būsiame priversti. Jei nenorime to daryti savanoriškai, mūsų pareigą už mus atliks šalta biurokrato ranka. Ji, kaip rodo daugiametė įvairių šalių praktika, niekada nebūna žmogiška, todėl niekada

nebūna veiksminga. Kadangi ši parama nepasieks savo tikslų, po kurio laiko nemaloni biurokrato ranka ir vėl jus pasieks. Sumokėsite dar daugiau mokesčių, kurie ir vėl bus neveiksmingai panaudoti. Tokią nemaloniją, o kas dar svarbiau – vis didesnę kainą mokame už savo teisę būti egoistu. Galiausiai atiduosite kur kas daugiau, o didžioji jūsų indėlio dalis negrįžtamai pražus.

Ir dar štai kas. Jei dar iki šiol neįtikinai jūsų aukotis bendruomenės labui, pažvelkite į mūsų senelius. Dauguma jų nei garbūs, nei orūs. Tai suvargę, iškankinti žmonės, kurių egzistencija neretai susiaurėja iki susirūpinimo išgyventi. Taip senelių karta atrodė ir prieš 20 metų, ir jau tikrai, jei niekas nepasikeis, ne geriau atrodys ir kita jų karta. Kai matau jaunus žmones, nerūpestingai kvatojančius ar baubiančius prisisiurbus alkoholio, nejučiomis pagalvoju, kaip jie atrodys senatvėje? Juk šiaip savaime niekas nepasikeis. Kodėl turėtų pasikeisti? Ir toliau, kokie būsimė, taip ir gyvensime. Be žmogiškumo gyvensime suvargę, iškankinti, o skausmas širdies niekada ilgam nepaliks. Aš nenoriu būti tas, kuris bus atsakingas už tokią ateitį. O jūs?

O jei bent 10 proc. Lietuvos žmonių atliktų savo pareigą žmogiškumui? Tarkime, visi jie 10 proc. savo pajamų skirtų labdarai. 300 000 žmonių, jei kasdien vidutiniškai uždirba po 80 litų, kasdien skirtų po 8 Lt. $300\,000 \times 8 = 2\,400\,000$ kiekvieną dieną būtų skirta tam, kas mūsų žmonėms atrodo svarbiausia! Maždaug tiek visagalės televizijos pagalba surenka N. Marčėnaitė vaikams kartą per metus, valandų valandas apeliuodama į žmonių orumą. Čia tokios sumos būtų surenkamos kasdien ir be didelių prašinėjimų.

O jei dar 10 proc. visuomenės po vieną valandą skirtų socialinei veiklai? 300 000 gabių žmonių darbo valandų kiekvieną dieną!

Ir dar nepamirškite įvertinti, kad savanoriška, žmogiška veikla yra nepalyginti veiksmingesnė už biurokratinę... Ar galite įsivaizduoti, kaip 300 000 nuoširdžios pagalbos valandų kiekvieną dieną pakeistų mūsų bendruomenės veidą?

Atsinaujinusi prekyba žmonėmis

Mano žmona Diana kartą manęs paklausė: „O kodėl pas mus vėl atsirado prekyba žmonėmis?“ Atrodytų, juk jau kurį laiką Europoje nieko panašaus nebuvo. Manau, kad taip yra dėl to, jog mūsų sąmonė dekadanso epochoje pakankamai degradavo, tad nubloškė mus kokį šimtmetį atgal. Mano dideliame nuste-bimui, judaizmas, pasiūlęs pasauliui daugelį šviesių idėjų, nėra kategoriškai nusistatęs prieš vergovę. Nesupraskite manęs ne-teisingai: jis to neskatina, tačiau ir atvirai nesmerkia.

Vergo sąmonė: kas tai yra? Vergiškumą galima apibūdinti labai paprastai – kūno poreikiai aukščiau už dvasinius. Todėl kariai imdavo į nelaisvę savo priešus ir versdavo juos sunkiai dirbti. Buvo kone savaime suprantama, kad karys mūšyje gali žūti. Tačiau jei jis nugalėtų, mėgautųsi šeiminingo gyvenimu ir jam patarnautų jo pralaimėjusieji priešai.

Šiais laikais tokių sudėtingų problemų mums spręsti netenka, tačiau žmonės paverčia save vergais kitais būdais. Pavyzdžiui, vartodami daugiau nei gali sau tai leisti. Įklimpę į skolas, jie dirba visai ne tai, ką jiems norėtųsi, o tai, už ką galėtų apmokėti skolas. Tačiau labiausiai vergiškumo sąmonė plinta su gražaus ir lengvo gyvenimo be pastangų „svajone“. Tiek daug mergaičių svajoja ištekėti už turtingo vyro ir mėgautis sau gyvenimu nieko už tai neduodamos kitiems. Šis žalingas įsitikinimas verčia

jas ne šviestis, o skolintis papuošalams, keliauti į barus ir ieškoti ten būsimąjo globėjo. Deja, visiems mums priklauso ne daugiau nei patys duodame. Visa, kas viršaus, įžvalgiam žmogui praneša apie artėjančią krizę. Nereikia stebėtis, kad malonumų išsiilgusios įžūliosios gražuolės atsiduria kaip tik priešingoje stovykloje – tai jomis be skrupulų mėgaujasi ir jų kūnai teikia kitiems malonumų.

Mums reikia vaikų

Žinau, kad pritarėte net nemirktelėję. Banali, atsibodusi frazė. Tačiau aš ne apie tai. Ne, iš tiesų MUMS reikia vaikų. Kaip reikia duonos ir oro. To nepaprastai reikia mūsų dvasinei sveikatai. Kaip dvasinės būtybės esame gimę atiduoti save, pasiaukoti. Mūsų dvasiai reikia tų iššūkių, kuriuos suteikia bendravimas su mažyliais. Be vaikų esame tušti, mūsų gyvenimą ėda nuobodulys, jis tampa tuščias ir beprasmis.

Dabar dažnai girdime, kad gimdyti vaikus tarsi kokia prabanga. Esame tiek nusivažiavę, kad net vaikelio negalime užauginti! Tačiau iš tiesų daugelis žmonių bėga nuo dvasinių iššūkių, ieško užuovėjos jaukiame patogaus gyvenimo užutėkyje. Visuomenėje, kurioje įsigali malonumo kultas, vaikas tampa didele prabanga. Tai ženklas, kad reikalingas dvasinis iššūkis. Vaikas pažadina iš patogaus dvasinio snaudulio ir atgręžia į tikrą gyvenimą. Jo buvimas moko mus būti labiau žmogumi. Mylėti, globoti, ugdyti. Su vaiko pagalba pradodate dvasiškai augti, jūsų gyvenimas prisipildo prasmės. Atsiradus vaikams ir su tuo susijusiems sunkumams, atgyja jūsų geriausios žmogiškosios savybės.

Todėl, manau, joks save gerbiantis žmogus neturi teisės vengti turėti vaikų. Švedijoje liuteronai propaguoja pareigą po savęs palikti bent du vaikus. Vienas nuo vyro, vienas – nuo moters.

Vaikas pažadina iš patogaus dvasinio snaudulio ir atgręžia į tikrą gyvenimą. Jo buvimas moko mus būti labiau žmogumi.

Taip grąžiname skolą tėvams už tai, kad jie savu laiku pasiaukoję dėl mūsų. Jūs atliekate savo dvasinę pareigą vaikams, o jie, keldami jums naujus dvasinius iššūkius, priverčia jus dvasiškai augti. Ten, kur vaikai, žmonės dar daugiau įgyja žmogiškųjų savybių. Tikriausiai dabar jau kitomis akimis perskaitysite tą patį sakinį: mums reikia vaikų.

O tie, kurie jų neturi, turi jausti pareigą visokeriopai padėti turintiesiems vaikų. Jei ši pagalba nebus savanoriška, turi įsijungti biurokratinis aparatas. Kai įprasime savanaudžiais be skrupulų naudotis, jiems sumažės apetitas tokiems būti.

Gyvybinis švietimo poreikis

Vieną kartą nedidelio miestelio maisto parduotuvėje buvo sučiuptas vaikinukas, mėginęs pavogti keletą prekių. Jį, žinoma, nugabeno į policijos nuovadą ir paskyrė teismo dieną. Tos pačios dienos vakare jo būsimasis teisėjas susitiko su grupe garbių miestelio gyventojų. Jis papasakojo apie vargšą vaikinuką, kuriam, matyt, teks sėsti į kalėjimą. Vienas iš susirinkusių ponų pasiūlė: jei šis vaikinukas turėtų, kas jį pamoko, kaip tvarkytis su savo gyvenimu, jis būtų visai kitur. Galiausiai susirinkusieji sutarė, kad teisėjas paleis šį vaikinuką lygtinai, o vienas iš kompanijoje esančių ponų imsis jį globoti ir prižiūrėti.

Po keliolikos metų šis vaikinukas tapo koncerno, iš kurio parduotuvės anuomet bandė pavogti keletą smulkių prekių, prezidentu.

Šią istoriją papasakojo Arūnas Šikšta, buvęs UAB „Teo LT“ generalinis direktorius, konferencijoje apie savanorystę Lietuvoje. Man šis pasakojimas labiausiai įsiminė tuo, kad jis kai ką puikiai iliustruoja. Gyvenime, norint gerai jame orientuotis, mums reikia nuorodų. Mums reikia nuorodų, kaip elgtis ir ką daryti, kad plauktume į reikiamą pusę ir išvengtume kokių nors povandeninių rifų. Šiandien dar ne visai paplitęs suvokimas, kad į savo gyvenimą kiekvienas turėtume žiūrėti kaip į sudėtingą mašiną, kurią reikia išmokti ir įgusti valdyti.

Deja, paprastai mes nenorime skaityti prie gaminių pridėdamų instrukcijų, nes jos nuobodžios ir reikalauja susikaupti. Todėl naudojamės įmantriais prietaisais tik paviršutiniškai, išnaudojame tik pagrindines funkcijas. Tad ar reikia stebėtis, kad tiek daug žmonių visai nesižavi pačiu gyvenimu? Kodėl tiek daug Lietuvos žmonių gyvena nuobodžiai, yra tokie nelaimingi ir nesėkmingi? Jie juk nesidomi pačiu gyvenimu! Jei mums kas nors įdomu, mes stengiamės apie tai kuo daugiau sužinoti. Kaip tas daiktas veikia? Išėjo nauja versija!? Kaip čia reikia prie to prijungti tą ar aną? Tie, kad domisi elektronika, skaito atitinkamus žurnalus, diskutuoja su kolegomis, išsiardo prietaisus. Toks „darbas“ juos užkuria, suteikia energijos ir malonumo. Juk jei mums įdomu pats gyvenimas, turėtume daryti tą patį! Jei nesidomime, kaip gyventi geriau, vadinasi, mums neįdomus pats gyvenimas!

Gyvenimas yra kur kas sudėtingesnis už sudėtingiausių prietaisą, o naudotis tik pagrindinėmis funkcijomis akivaizdžiai nepakanka, kad būtume juo patenkinti. Taigi telieka vienintelė išeitis – masiškai skaityti instrukcijas apie tai, kaip geriau ir įdomiau gyventi. Garso programoje „Nematoma sėkmės pusė“ pirmoji rekomendacija buvo viena svarbiausių – susikurkite universitetą ant ratų ir niekada jo nepalikite. Klausykitės garso įrašų, kuriuose protingi žmonės dalijasi savo patirtimi, kaip gyventi ir klestėti. Turiu prisipažinti, kad universitetą ant ratų kiek apleidau. Šiuo metu man tenka mažiau važinėti. Tačiau perėjau į universitetą parke. Gyvenu šalia gražaus pušyno. Įsigijau mobilųjį telefoną, kuris yra geriausiai pritaikytas muzikai klausyti. Įsirašau ten paskaitas. Tuomet – pasivaikščioti po miškelį ir kartu pasimokyti. Ir malonu, ir sveika. Niekaip nesuprantu tų, kurie eina tik į „gyvus“ seminarus. Pasitelkę garso programas, gali paprastai ir pigiai išklausyti pačių šviesiausių

žmonijos protų mintis. Ir ne kur nors patalpoje, o gryname ore, gamtoje.

Tačiau ši knyga ne apie asmeninę sėkmę. Turime įsisąmoninti, kad išsilavinimo stoka lemia didžiuoles socialines problemas, tokias kaip nedarbas, alkoholizmas, prostitucija ir panašiai. Be kelių įvairių išimčių, bedarbiais žmonės dėsningai tampa dėl dviejų priežasčių: 1. neturi kompetencinio pranašumo arba 2. atsilieka emocinio intelekto atžvilgiu. Kitaip sakant, arba žmonės neišmano, kaip atlikti sudėtingą darbą, kuris kuria didelę pridėtinę vertę, yra paklausus, todėl gerai mokamas, arba tingi, netiki savimi, nori kuo greičiau papramogauti, todėl neatlieka savo darbo pakankamai atsakingai. Alkoholizmo atveju – taip pat išsilavinimas yra vienintelė ilgalaikė patikima išeitis. Jei žmonės gyventų dvasingiau, t. y. prasmingesnę gyvenimą, apetitas alkoholiui (taip pat ir maistui) iš karto gerokai sumažėtų. Taip pat, kaip jau rašiau šioje knygoje, mes neįsisąmoniname, kad svaigindamiesi iš tiesų nesąmoningai tyčiojamės iš savęs. Prostituciją labiau nei kas kitas paveiktų moterų išprusimas, žinojimas, kaip būti patraukliai ir mylimai, kaip neprarasti vyro susidomėjimo ir kaip auginti šaunius bei laimingus vaikučius.

Tačiau pas mus beveik niekas to nemoko, o valstybiniu lygiu – tai jau tikrai ne! Štai ir turime situaciją, kai vyrai ir moterys

Kodėl tiek daug Lietuvos žmonių gyvena nuobodžiai, yra tokie nelaimingi ir nesėkmingi? Jie juk nesidomi pačiu gyvenimu! Jei mums kas nors įdomu, mes stengiamės apie tai kuo daugiau sužinoti.

nemoka mylėti, globoti, kurti harmoningus tvirtus santykius. Ar reikia dar aiškinti, kaip tai veikia tautos sveikatą?

Mes turime daugybę informacijos priemonių, tačiau jos skleidžia tik apkalbas, patyčias, siaubą ir piktdžiugą. Kaip sako N. Veinbergas, tokie žmonės nesupranta, kad už tai jie degs pragare per amžių amžius. Kaip jau žinome, tai yra baisiau nei fizinio kūno sužalojimas. Kertiniai kalbėjimo dėsniai tiesiog draudžia tokią informaciją skaityti ir žiūrėti – mūsų pareiga yra tuoj pat nusukti akis, kai tik ji pradeda sklisti.

Tačiau kiek mes turime žiniasklaidos, kuri pakylėja dvasiškai? Deja, neturime valios tinkamai puoselėti dvasinę kūną. Vienas svarbiausių Kabalos autoritetų pasaulyje rabinas Michaelis Laitmanas mato tik vienintelę išeitį iš pasaulinės krizės: pasaulis turi skirti 10 proc. BVP kokybiškam švietimui. Mums nebeužtenka gerai išmanyti chemiją ar informatiką – reikia žinių apie harmoningus tarpusavio santykius, kaip pasiekti, kad gyvenimas įgautų daugiau prasmės, kaip taikiai sugyventi su gamta. Jei televizija tiek eterio skirtų kokybiškam išsilavinimui propaguoti kiek dabar skiria gangsteriams ir ištvirkėliams, tai per keletą mėnesių negrįžtamai pasikeistų visuomenės kultūra, kuri tiesiog būtų nepakanti nusikalstamumui ar įžūliam savanaudiškumui. O tuomet šie reiškiniai išnyktų, nes žmogus negali gyventi, kai nėra kam jį moraliai palaikyti. Štai nusikaltėliai turi savo draugų ratą, kuriame jų veiksmai pateisinami ir netgi padrąsinami. Jei tokios palaikymo grupės išnyktų, linkusiems nusikalsti teliktų viena išeitis – pakoreguoti savo pažiūras, kad bent kas nors tave palaikytų.

Tačiau geriausiai unikalią švietimo vietą sprendžiant svarbiausias visuomenės problemas atskleidžia abortų problema. Viešoje erdvėje vis daugiau ar mažiau vyksta ginčas – leisti

daryti abortus ar ne. Šalininkai sako, kad tai asmeninis moterų reikalas, ir jos su savo kūnu turi teisę daryti tai, ką nori. Tačiau ar tai tikrai tik jų kūno dalis? Panašiai kaip ausis? Tuomet kodėl neleidžiame moteriai nužudyti jau gimusio vaiko? A, tai kas kita, tai jau savarankiška gyvybė? Tačiau negi mes turime teisę žudyti gyvybę dėl to, kad ji nesavarankiška? Niekas, joks sveiko proto žmogus nesutiks, kad tėvams ar kitiems būtų leista nužudyti vaiką iki kol jis tampa savarankiškesnis. Tuomet, norint išsiaiškinti dėl abortų įteisavimo, mums reikia atsakyti į esminį klausimą: ar vaisius yra gyvybė, ar tai tiesiog organizmo gyvybės tąsai neesminis ląstelių rinkinys? Kaip jūs manote? Ar moteriai turi būti suteikta teisė elgtis su užsimezgusiu vaisiumi kaip su ausies speneliu?

Matote, kai pradėdame gilintis, ima aiškėti, kad abortai nėra toks jau nekaltas reikalas, kaip riebalų nusiurbimo operacija. Tik dekadanso sąlygomis, kai žmogui aukščiau visko yra poreikis gyventi maloniai ir patogiai, gali atsirasti tolerancija negimusios gyvybės žudymui.

Tačiau į šiuos ginčus įsijungia Malkolmas Gladvelas, kuris aiškina, kad abortų uždraudimas – tai tiesus kelias į nusikaltamumą. Knygoje „Virsmo taškas“ jis brėžia aiškią paralelę tarp abortų uždraudimo ir nusikalstamumo suvešėjimo po 18 metų. Kai abortai buvo legalizuoti, po tų pačių 18 metų nusikalstamumo banga atslūgo. Vadinasi, reikėtų vadovautis praktiniais sumetimais ir nevaidinti šventeivų? Tuo labiau kad, uždraudę abortus, mes tik paskatinsime nelegalius, dėl ko moterys miršta nekompetentingų tetulių rankose?

Visų pirma, abortų uždraudimas gerokai sumažintų jų kiekį. Moterys taptų kur kas atsakingesnės ir labiau žiūrėtų, ką daro. Antra, šeimose gimtų daugiau kūdikių, o tai gyvybiškai reika-

linga dvasinei šeimos sveikatai. Tačiau štai ką norėčiau atsakyti M. Gladvelui: jei prieš dvejus–trejus metus iki abortų legalizavimo visuomenė būtų supažindinta su intensyvia šeimos, vyrų ir moterų santykių, vaikų auginimo programa, jei visuomenėje įsigalėtų norma padėti vienas kitam moraliai ir materialiai, jei vyrai nebūtų nuslinkę į dekadansą, tuomet tie kūdikiai būtų užaugę psichologiškai sveiki ir mokėtų į visuomenę įsijungti pozityvesniais būdais. O jaunai vienišai mamai kaip niekas kitas padėtų tai, kad visuomenėje įsivyratų kultūrinė norma gerbti ir vertinti tuos, kurie aukojasi dėl kitų. Tuomet moteris, pasirinkusi viena auginti vaiką, būtų laikoma švelniąja siela, ir su ja kaip lygus su lygiu bendratų iškiliasi visuomenės nariai.

Taigi, pasitelkę žiniasklaidą visuomenei šviesti, mes galėtume tikėtis pakankamai greitų jos moralės pokyčių. Žmonės iš prigimties siekia būti panašūs į kitus. Jei masinė žiniasklaida propaguos aukštesnes vertybes, atsiras visuomeninis spaudimas pateikti ir laikyti save moralesniu, altruistiškesniu ir intelektualiesniu. Žinoma, leiskime į eterį tikrus intelektualus, o ne korumpuotos ideologijos skleidėjus.

Mes negalime reikalauti, kad vien tik žiniasklaida, be visuomenės paramos, išvalytų savo turinį ir transliuotų visuomenei pakankamai naudingos informacijos. Tai, kaip ir visi geri dalykai, kainuoja. Jeį neturėsime valios už gerus dalykus susimokėti, tuomet mūsų smegenys bus prastos kokybės aktyvas ir mes būsime priversti su tuo gyventi. Tad sėkmingos tautos atstovas turi išsiugdyti vidinę pareigą susimokėti už jam (jai) naudingą informaciją. Tegul stambūs reklamos užsakovai skiria lėšų tik tiems žiniasklaidos kanalams, kuriuose mažiausiai patyčių, sekso ir smurto. Toks principas galėtų tapti rimtų verslų socialinės

atsakomybės politikos dalimi, o pirkėjai turėtų kaipmat reaguoti į tokių kompanijos poelgi.

Tačiau svarbiausia – įdiegti bendrąją kultūrinę normą, kad kiekvienas išsilavinusiu save laikantis žmogus kasdien bent po pusę valandos skirtų saviugdai. Kad tai būtų taip pat svarbu, kaip nusiprausti ar susišukuoti prieš išeinant iš namų (o man šukuotis ne visada būtina, nes pakanka tik perbraukti plaukus ranka ☺).

Skirtingai nei mus mėgina įtikinti biurokratai, švietimui visai nereikia tokių jau didelių pinigų. Yra daugybė būdų mokytis pigiau, tik reikia apie juos žinoti. Svarbiausia vertė, kurią suteikia tradicinės mokyklos, – tai, kad jos priverčia mus mokytis. Antraip dauguma žmonių įsitaisytų į tinginystės guolį ir mestų mokslus. Ar ne geriau įsisąmoninti, kad tai ypač brangus įprotis, ir kad tokios kainos už komfortą negalime sau leisti. Žinoma, neagituoju, kad visi mokytųsi tik savarankiškai. Turėtume baigti tradicines mokyklas, universitetus IR TUOMET DAR MOKYTIS PATIEMS SAVARANKIŠKAI.

Sutinku daugybę nuolat save ugdančių žmonių. Ir dar nė karto neteko girdėti, kad kuris nors to gailėtųsi ar būtų nusivylęs. Tad

*Pasitelkę
žiniasklaidą
visuomenei šviesti,
mes galėtume
tikėtis pakankamai
greitų jos moralės
pokyčių. Žmonės iš
prigimties siekia būti
panašūs į kitus. Jei
masinė žiniasklaida
propaguos
aukštesnes vertybes,
atsiras visuomeninis
spaudimas
pateikti ir laikyti
save moralesniu,
altruistiškesniu ir
intelektualesniu.*

štai, jei „nukirptume“ kokį pusvalandį, tarkime, nuo pramogų ar neįdomaus darbo ir kasdien pareigingai jį skirtume švietimui, tai apverstų pasaulį aukštyn kojomis. Toks įprotis per kelerius metus padarytų mus viena protingiausių tautų pasaulyje.

Nereikia pamiršti, kad geros, tinkamos žinios ne tik reikalauja laiko, bet ir jį taupo. Jei žinome, tarkime, kaip tvarkytis darbe ar kaip sutarti su vaikais, tuomet sutaupysime neįtikėtinai daug laiko. Jei to nežinotume, tai turėtume skirti labai daug laiko to nežinojimo pasekmėms šalinti. Pavyzdžiui, kai mūsų šeimoje atsirado vaikai, mes pirmiausia perskaitėme kelias geras knygas apie vaikų auklėjimą. To rezultatas – kur kas mažiau įtampos ir neigiamų santykių su vaikais. Todėl mes su Diana negalime atsistebėti, kodėl tiek mažai tėvų, prieš pradėdami auklėti vaikus, įgyja minimalų išsilavinimą. Kai mūsų vaikai ruošis į mokyklą, mes skaitysime apie pedagogiką. Todėl galiu praktiškai šimtu procentų garantuoti, kad mokykloje mūsų vaikams mokslai seksis neblogai.

Štai 2002 metais į mano rankas pateko pirmoji saviugdų knygelė – P. Kumerio „Niekas nėra neįmanoma“. Skysta knygelė, jei vertinčiau dabartinais standartais. Tačiau nuo to laiko aš po 1–2 valandas per dieną – dabar jau šešerius metus – klausausi, skaitau įžymiausių pasaulio konsultantų, iškiliausių verslininkų, dvasininkų, politikų, holistų, psichologų ir t. t. minčių. Jau kelerius metus diktuoju intelektualias madas ir kryptis sėkmingo gyvenimo būdo entuziastų auditorijai. Ir ši knyga – taip pat mėginimas parodyti išeitį tuo metu, kai retas kuris gali pasigirti, kad aiškiai supranta, ką ir kaip dabar reikėtų daryti.

Intelektualumas ar geraširdiškumas?

Kai žydai kuriasi kokioje nors naujoje vietoje, pirmiausia iškelia rabinas. Rabino darbas yra ne tiek atlikinėti apeigas, kiek būti žinių ir kompetencijos šaltiniu savo bendruomenei. Tai koučeris ir sėkmingo gyvenimo būdo konsultantas viename asmenyje. Jų bendruomenėje paplitęs įprotis prieš darant ką nors svarbesnio pasitarti su rabinu. O šis turi gerai išmanyti gyvenimo išmintį ir žydų tautos praeities pamokas. Todėl į naująją vietą keliantis bendruomenei pirmiausia turi atkelti žinios ir kompetencija.

XVIII a. antroje pusėje–XIX amžiaus pradžioje tarp Vidurio Europos žydų išplieskė ūmus religinis ginčas. Vieni tvirtino, kad Dievą gali pažinti tik plėsdamas savo religinį išprusimą. Turi būti puikiai susipažinęs su Tora ir Talmudu (beje, žodis „talmud“ reiškia studija, mokslas). Turi gerai žinoti autoritetinę mokslininkų nuomonę, gerai išmanyti ne tik tradicijas, bet ir jų atsiradimo istoriją bei jų prasmę. Turi sugebėti pagrįsti savo nuomonę aiškiais intelektualiais argumentais. Galima sakyti, kad į religiją ši grupuotė pažiūrėjo kaip į griežtą filosofiją – kuo tiksliau, tuo geriau.

Kita stovykla prieštaravo, kad svarbiausia yra tikėjimo dvasia.

*Kad iš tiesų
būtum geras
žmogus, turi
visų pirmiausia
būti išmintingas.*

Šį požiūrį taip pat galima suprasti, jei turėsime omenyje, kad ortodoksinis judaizmas – tai nesibaigiančios taisyklės, kurias kartais labai sunku sau paaiškinti. Todėl visai suprantamas noras laikytis tikėjimo esmės. Jei širdyje nuoširdi meilė, nebūtina labai daug išmanyti teorijos. Reikia vadovautis sveiku protu ir taip toli

nenukrypsi nuo tikėjimo dvasios. Jie teigė, kad nuolatinis sėdėjimas prie knygų padaro tave sausu, dėl to tikėjimo dvasios kaip tik ir nelieta. Todėl mažiau knygų – daugiau gerų darbų ir nuoširdaus gyvenimo.

Norėdami suprasti šio ginčo esmę, įdėkime į jo turinį klausimą apie tai, kaip reikia mylėti mylimą žmogų. Intelektualioji stovykla teigtų, kad turi apversti save knygomis ir viską sužinoti apie meilės santykius, partnerio poreikius. Tuomet galėsi juos be vargo patenkinti ir lauks gražus stabilus gyvenimas. Priešininkai sako: palaukite, kokia gi čia meilė? Žmogus tampa kaip mašina, jis atlieka darbus, santykiai netikri. Per tas nelemtas knygas dings spontaniškumas, santykiai taps sausi, nebus aistros. Tos knygos tik džiovina protą. Reikia panirti į patį gyvenimą. Meilė – tai buvimas, o ne žinių taikymas.

Kaip manote jūs? Instinktyvus atsakymas – tiesiog būti. O pažvelgus intelektualiau? Pirmuoju atveju būsi visiškai tikras, kad viską darai teisingai, tačiau, sako priešininkai, čia ir bėda. Kas nutinka, kai vadovaujamės „gerojo“ (neišsilavinusio, sveiku protu besivadovaujančio) žmogaus principais? Tokiu atveju neskaitome knygų, bet kaupiame gyvenimišką patirtį. Abiem atvejais – savotiškai protinga. Kaip manote, kurioje stovykloje

daugiau skyrybų? Kurioje daugiau sėkmės? Klausimą galėčiau pateikti taip: ar laimingesni pirmūnai ar paprasti mokiniai?

Aš vis dėlto manau, kad daugiau teisybės intelektualųjų pusėje. Geraširdiškumas gražus tik iš pirmo žvilgsnio. Ilgainiui jis gimdo savimi patenkintas vidutinybes. Šie gyvena improvizuodami – tikėdami, kad tai, ką jie daro, yra geriausia. Toks vien vidine nuojauta grįstas pasitikėjimas duoda vis didesnę paklaidą. Neišvengiamai laikui bėgant toks žmogus pridaro vis daugiau ir didesnių klaidų. Dėl to įklimpsta į problemų liūną. Problemos verčia juos elgtis nebe taip geraširdiškai. Gelbėdami savo kailį, jie pamina anksčiau puoselėtas gerojo žmogaus vertybes. Štai po ilgėsnio laiko tas mūsų geranoriškas ir moralus žmogus tapo piktas ir savanaudiškas. Na, pasakykite atvirai, ar ne taip gyvena įtikinama dauguma Lietuvos žmonių? Visi mano, kad jie geri ir jų įsitikinimai teisingi, tačiau tik vienetai iš tiesų kontroliuoja savo gyvenimą ir moka išspręsti savo svarbiausias asmenines problemas. Likusieji skendi alkoholio liūne.

Kad iš tiesų būtum geras žmogus, turi visų pirmiausia būti išmintingas. Turi turėti pakankamai smegenų, lemiamoms situacijoms suvaldyti ir savo gyvenimui kontroliuoti. Todėl, teigiama judaizme, pagrindinis dalykas gyvenime yra išmintis. Ji yra viso gėrio šaltinis.. Tik nepaprastai protingas žmogus bus nepaprastai geras žmogus, nes tai yra išmintingiausia. Šis žmogus savo intelekto dėka prieš priėmimo išvados, kad protingiausia yra galvotai vadovautis dvasinėmis vertybėmis.

Taigi šis ginčas, su viena išlyga, baigėsi intelektualųjų pergale. Intelektualai yra geriau, jei jie dvasiškai nesupuvę ir nepraradę širdies. Bet jei taip yra, vadinasi, jie dar neįvaldė išminties. Šiandien intelektualusis požiūris vyrauja tiek Izraelio valstybėje, tiek emigrantų bendruomenėse. Po sąžiningų ginčų ši tauta

priėjo prie išvados, kad, prieš ką nors darant, pirmiausia turi pasikaustyti žiniomis. „Gerasis žmogus“ iš gatvės jokių būdu negali prilygti intelektualams savo žinojimo jėga. Ilgainiui jis tampa iškankintas, piktas ir agresyvus. Dar nepamėnėjau vieno svarbaus dalyko: „geruoju žmogumi“ anksčiau ar vėliau pradeda kai kas naudotis. Dėl savo nežinojimo jis tampa lengvu taikiniu tiems, kurie žino daugiau. Panašiai kaip mes susirgę paprastai aklai vykdome gydytojo nurodymus, toks žmogus anksčiau ar vėliau pateks kokių nors piktavalių įtakon. Tad mūsų geraširdžio prasčioko laukia gyvenimas šiurkščių žmonių aplinkoje, nesibai giančios skriaudos ir grumtynės su vis didesnėmis problemomis. Dauguma žmonių bus palaužti ir kentės skurdą senatvėje.

Toks yra žmonių, kurie renkasi gyventi be išminties, likimas.

Žinote, kur vyko šie istoriniai ginčai? Dievobaimingumą ir tikėjimo dvasią pabrėžė hasidai (hebr. dievobaimingieji), o jų centras buvo Galicijoje (regionas tarp Lenkijos ir Ukrainos). Intelektualumą akcentavo *litvakai*, jų centras buvo Vilniuje. Tai mažai mums žinomas faktas, kad Vilnius 200 metų, nuo maždaug 1750 iki Antrojo pasaulinio karo pradžios, buvo pasaulinė Toros studijų sostinė. *Litvakai*, iš Lietuvos kilę žydai, ir šiandien žydų pasaulyje gerbiami už jų intelektualinį išprusimą ir ypatingą indėlį į šios tautos raidą. Taigi Lietuva dar visai neseniai buvo vieta, kur tyliai buvo kuriama giliausia išmintis. Deja, daug kas pas mus to nežino. Ar tai ne apmaudu?

Ir ar mums aktualūs šie ginčai? Manau, kad taip, ir net labai.

Krikščionybė iš esmės ir yra ta geraširdžių prasčiokų ideologija. Net labiau nei hasidistinė doktrina. Mūsų kasdienis gyvenimas tai patvirtina. Krikščionybė niekuomet nesureikšmindavo išminties svarbos, tačiau pabrėždavo meilės ir gilaus tikėjimo į Dievą svarbą. Skatinama mylėti savo artimą, tačiau pernelyg

nesigilinama į tai, kokių geriausių būdų tai įgyvendinti. Krikščionybėje intelektualūs ginčai niekada nebuvo nei skatinami, nei palaikomi. Priešingai – juos nuolat siekė užgniaužti. Visi puikiai žinome, kad dvasininkai šiurkščiausiais būdais manipuliavo pasekėjais. Mano įsitikinimu, taip ir toliau lieka. Tad neišsilavinimas, kaip matyti, baudžiamas net bažnyčioje.

Gera pamenu, kada tarp manęs ir katalikybės atsirado pirmasis plyšys. Tuo metu man buvo gal 12 metų. Kaime, kaip ir dera, visus miesčionis anūkus sekmadienį ryte rikiavo į bažnyčią. Labai nenorėjau ten eiti, nes pamaldose man buvo neįdomu, nieko ten nesupratau. Besispyriodamas paklausiau tėčio: „O kodėl turiu ten eiti?“ Atsakymas paprastas: „Reikia!“

– O kodėl?

– Kaip kodėl!? Močiutė supyks!..

– O kodėl turiu eiti vien dėl to, kad to nori močiutė?..

– Na, sūnau, taip reikia. Kai esi kaime, reikia...

Šis seniai įvykęs pokalbis pakeitė mano gyvenimą. Tapau atsargus tam, ką sako kunigai. Nuo to laiko manęs nepaliko mintis, kad ten kažkas ne taip. Juk visi puikiai žinome, kad tradiciškai krikščionybė su eretikais nediskutuoja, o smerkia, išvaro, net ant laužų juos... Todėl mes turime ilgą tradiciją, kurioje pabrėžiamas dievobaimingumas, paprastos dorybės, o intelektualumas net laikomas nepageidaujamu. Tapome davatkų kraštu, kur niekas per daug nesusimąsto, kuo ir kodėl tikime ir kokios kokybės įsitikinimai bus valdo.

Štai šį teiginį visai nesunku patikrinti. Paklauskite kieno nors, laikančio save kataliku, paprastų dalykų, ir jis greitai pereis prie visai neintelektualių argumentų. Pavyzdžiui, vieno artimo žmogaus lyg tarp kitko paklausiau, kodėl reikia gerbti

gimines. Jis tik stebėjosi ir gūžčiojo pečiais, kaip čia aš nesuprantu tokių paprastų dalykų...

Katalikų doktrinos tapo kaip koks komunizmas: iš esmės teisingas, tik pastoviais intervalais nuolat vis taiso klystančių vadų tiesas. Leninas ir Marksas visuomet geri ir teisūs, o visi vėlesnieji stabai nuolat griūva, juos pakeičia vis teisingesnių vadų stabai. Nuolat teisinga paskutinė versija, tačiau po tam tikro laiko ją keičia vis teisingesnė. Ar ne tas pat vyksta ir su katalikiškąja ideologija?

Nežinojimo ir nesigilinimo tradiciją, katalikybės ribose ar už jų, mums būtina sugriauti. Radikaliai permąstyti mūsų pasaulėžiūros pamatus. Mums tragiškai stinga gyvenimo išminties. Bijau, kad viena svarbiausių to priežasčių – mūsų tradicinė religija ir jos suformuota pasaulėžiūra. Krikščionybė niekuomet neakcentavo blaivaus intelektualaus mąstymo svarbos. Visur kur turėjai pasikliauti Dievu ir bažnyčia. Be išminties susidaro užburtas ratas - žmonės daro šiurkščių klaidų ir prisidaro sau bėdų. Su savo bėdomis jie bėga išpažinties, o ten juos dar labiau skatina dar labiau tikėti ir melstis. Krikščionybė savo esme, kaip ir islamas, yra fundamentalistinė ideologija. Puikiai žinome, kad anksčiau, kai ši religija turėjo daugiau galių, visuomenėje vyko panašūs procesai, kaip dabar islamo pasaulyje. Ar tikrai turėtume pamiršti, kaip siūlo kunigai, bažnyčios praeities klaidas ir tikėti naujausia tikėjimo versija? O gal geriau jas nuosekliai išnagrinėti ir susigaudyti, kaip galėjome tiek amžių būti kvailinami?

Todėl, kai O.Milašius Šiaurės Atėnų pranašystėje skelbė, kad pasaulio dvasinio atgimimo procesui vadovaus ne Romos popiežius (žr. 3 priedą), iškart pagalvojau, kad už savo drąsą objektyviai įvertinti savo tradicinę pasaulėžiūrą galime sulaukti tarptautinio pripažinimo.

Heroizmas ir romantika

Ar norėtumėte būti didesniu herojumi? Ar trokštate tokios aistringos meilės, kad lydytųsi protas? Kiekvienas vyras slapčia trokšta būti šiek tiek herojišku – nieko nebijoti, pastatyti priešus į vietą, padaryti įspūdį nuostabiai merginai. Tokios fantazijos kaitina kraują. Merginos taip pat trokšta, kad jos vyras būtų didvyris, o dar labiau ji nori begalinės meilės, netikėtų posūkių ir kad vyro dėmesys ir švelnumas niekad nesibaigtų. Dažnai mūsų moterys pasiskundžia, kad joms taip trūksta romantikos. Na, tai pasirenkite, tuoj papasakosiu, kaip pripildyti savo gyvenimą nesibaigiančia aistra ir begaliniu heroizmu.

.....

.....

O dabar trumpam stabtelėkite ir įsiklausykite į save. Pajuskite šias vertybes. Atpažinkite jų skonį ir kvapą.

Šios dvi vertybės yra netikros. Iliuzinės. Tai spąstai. Tai geraširdžių prasčiokų vertybės, kurios griauna milijonų žmonių gyvenimus. Kaip gali būti?

Heroizmas tik filmuose išpildo visus herojaus troškimus. Gyvenime jis veda į pažeminimą. Tikrasis herojus veikia impulsyviai, svarbiausiu metu būna valdomas ūmių emocijų. Kiek nustebinsiu jus atkreipdamas dėmesį į tai, kad heroizmas pakeičia pro-

*Jau nuo mažų dienų,
dėdami vertybinius
pagrindus vaikams,
programuojame
būsimas jo sėkmes
ar nesėkmes meilės
srityje. O mūsų
visuomenėje tiek
daug kas dar tiki,
kad meilė yra
kažkokia dangaus
dovana, kurios
reikia sulaukti!*

priveržusi užtvanka. Visi baubia, kaukia, rodo išskirtinį dėmesį damoms. O iš ryto? Kaip jautiesi sumušęs draugą, atradusį save svetimo vyro lovoje? Kas augins vaikutį, likusį po begalinių linksmybių? Kažkodėl išsiblaivius heroizmo ir romantikos apmažėja.

Na, gerai. Su heroizmu aišku. Tačiau kas negerai su aistringa, viską šluojančia meile? Nejaugi vyrai ir moterys turi jos atsisakyti? Kokia gi tuomet tikroji meilė? Kaip heroizmas yra netinkamas inteligencijos, protingumo pakaitalas, taip be galo aistringa meilė yra netikras meilės pakaitalas. Tai paprastai vadiname *susižavėjimu*. Štai kaip „myli“ dauguma žmonių: vienas kur kas labiau už kitą. Vienas skęsta aistrose, kitas –

tą. Kuo esi šaltakraujiškesnis, tuo mažiau tavyje heroizmo. Tačiau koks tas heroizmas seksualus! Kaip žavi! Tačiau ši vertybė veda jus į kvailybę. Galbūt impulsyvus herojus kartais ir laimi (nors paprastai tik filmuose), tačiau dar dažniau lieka pažemintas. Ir bent jau ilguoju laikotarpiu nenustygstantys herojai tai jau tikrai lieka pažeminti. Arba jie buvo pakankamai protingi ir heroizmą naudojo pamatuotai.

Pastebėjote, kad išgėrę iš karto tampame labiau herojiški ir romantiški. Visi tokie šaunūs, tokie puikūs, tokie nerealūs!.. Be galo gera, emocijos liejasi kaip pr-

arogantiškai mėgaujasi savo valdžia partneriui. Kai valdžia merginos rankose, vyras atlieka gerojo berniuko vaidmenį ir visai stengiasi savo mylimajai įsiteikti. Vėliau, kai šie santykiai abu pernelyg išvargina, jie išsiskiria ir susiranda kitus partnerius. Dabar jau vyras susirado ne tokią patrauklią, bet visiškai į jį „įsisiurbusią“ merginą. Tai jis supranta kaip pažangą, kad dabar išmoko apsukti panas apie pirštą. O pana susiranda arogantišką žaliūką, kuris be galo seksualus, tačiau ir įžūlus iki pažaliavimo. Ir vėl tos pačios aistros, tik su minuso ženklu! Tokių asimetriškų santykių visuomet laukia tas pat galas. O kadangi tokie žmonės kitaip ir nemoka mylėti, tai kaskart arba pakiaša partnerį „po padu“, arba patys ten patenka.

Priešingai, nei jus mokė, meilėje turi likti protas. Ji gimsta tuomet, kai mus žavi dvasinės kito žmogaus vertybės. Tai jų, o ne atsitiktinai užplaukusių emocijų dėka mes kitą suaugusį žmogų sugebame mylėti taip, kaip mylime savo vaikus. Kantriai, pakančiai, palaikančiai, su humoru tuomet, kai sunkiausia. Kad žmogus mokėtų brandžiai mylėti, jis pirmiausia pats turi būti brandi asmenybė. Taip pat jis turi įgyti specifinių įgūdžių, tokių kaip išmokti sugundyti ar daryti stebuklus lovoje.

Jau nuo mažų dienų, dėdami vertybinius pagrindus vaikams, programuojame būsimas jo sėkmes ar nesėkmes meilės srityje. O mūsų visuomenėje tiek daug kas dar tiki, kad meilė yra kažkokia dangaus dovana, kurios reikia sulaukti! Kai jaunuoliai apie tai neišmano, jie gyvena ir tikisi, kad juos galbūt aplankys atsitiktinė sėkmė. Pradedą mylėti improvizuodami ties pagrindais. Tada savo dvasinius trūkumus ir išprusimo stoką bando kompensuoti perdėtu kūniškumu. Kai pradeda vyrauti astringumas, tuomet ateina „meilė“, kurioje nelieta vietos protui. Iš pradžių, kaip masalas – didelių malonumų laikotarpis, o pas-

kui – skausminga griūtis. Kaltų nėra, meilė išgaravo. Moteris lieka auginti vaikelio, vyras ir toliau ieško „jam skirtos moters“. Štai tokią kainą mokame už tai, kad nežinome ir nesivarginame sužinoti. Meilės reikaluose, jei jie jums rūpi, neturite sau leisti likti geraširdžiu prasčioku.

Ir heroizmas, ir aistringa meilė yra proto pakaitalas. Tai – beprotybė. O beprotybė, kitaip nei mano ja užsižaidusieji, nėra graži. Beprotybė siaubinga. Ji žmogų pamažu paverčia gyvuliu.

4 žmogiškumo lygiai

Mokykloje per istorijos pamokas mums buvo dėstomas marksistinis požiūris apie nenuilstamą žmonijos pažangą. Anot jo, primityvi visuomenė vis save civilizavo, kol pasiekė kone aukščiausią savo evoliucijos pakopą – tapo darbininkų valdžia. Marksizmo žavesys išbluko, ir mes pabaigėme didįjį XX amžiaus eksperimentą nuskurdę, susvetimėję ir su pavydu žvelgėme į sočius Vakarus. Tuose pačiuose Vakaruose vyravo Č. Darvino evoliucijos teorija, kuri taip pat žadėjo nesibaigiančią žmonijos pažangą. Didieji XX a. mokslo ir technikos atradimai, visuotinio gyvenimo lygio pakilimas iki neregėtų aukštumų sudarė išpūdį, kad žmonijos laukia vis geresni ir geresni laikai.

Ar tikrai mūsų ateitis būtinai taps tik geresnė? O jei nebūsime verti geresnės ateities? 2008 m. pasaulinė ekonomikos krizė gerokai išklibino šį mano tikėjimą tik geresne ateitimi. Knygos pradžioje rašiau, kaip žmogiškumo kokybės degradacija sukėlė krizę. Ar mes galime tikėtis ir toliau rūpintis vien savimi, be saiko skolintis, naudoti, vartoti vis daugiau svaigalų, narkotikų ir antidepresantų ir nesulaukti to pasekmių? Ar vis dar tikime, kad mūsų 1,3 vaiko moteriai gimstamumo rodiklis užtikrins mums puikią ateitį? Ar, nekreipdami dėmesio į klimato atšilimo ženklus, mes ir toliau mėgausimės nepaliaujamai kylančia ekonomika? Ar nesulauksime atpildo už tai, kad įmonių rin-

kodariniškai naudoja amoralius triukus parduoti žmonėms tai, ko jiems nereikia? Ar begalinis turtų kaupimas yra vienas iš nepalaujamos pažangos ženklų? Ar tai, kad biurokratai su visuomene kalbasi kaip susipykę šeimos nariai – taip pat nepaprasto pasiekimo ženklas? Iš kur tas visuotinis nesaugumo, susvetimėjimo jausmas, jei mūsų visuomenė tik linksmai juda į priekį?

Panašu, kad ši „pažanga“ veda į visuotinį išprotėjimą. Todėl mane iškart sudomino Vilniaus rabino Ch. Buršteino teiginys, kad žmonijos sąmonė vis praranda kokybę nuo pat dieviškumo apsireiškimo ties Sinajaus kalnu prieš 3300 metų. Anot žydų teologijos, žmonija ne progresuoja, tačiau vis labiau praranda dieviškumą.

Viena iš svarbiausių Senojo Rašto pranašysčių – Izijo pranašystė – kalba apie tai, kad, kaip prieš aušrą būna juodžiausia tamsa, taip ir pasaulyje įsivyras juodžiausia tamsa prieš pat Mesijo atėjimą. Tad pamėginasi išdėstyti savo supratimą į skirtingus žmogiškumo lygius, kurie galbūt kaip žemėlapis paaiškins, kokioje sąmonės būsenoje šiuo metu esame.

1. DVASINGUMAS

Šiuo etapu vyrauja vertybės. Žmogus nedaro nieko, kas amoralu ir šlykštu Dievo akyse. Visuomenė tiki, kad yra tik viena tiesa, ir jos nepalaujamai ieško. Tiesa – aukščiausia siekiamybė. Už tiesą ir vertybes žmonės yra pasirengę paaukoti bet ką, įskaitant ir gyvybę. Žinoma, šiais laikais labai nepopuliaru ką nors aiškinti prisidengiant Dievo samprata, tačiau vis dėlto teisingas santykis su Absoliutu yra aukščiausia sąmonės būseną. Tai, kad krikščionybė po Romos imperijos žlugimo paskandino Europos visuomenę į intelektualiąją tamsą, įvedė kai ką panašaus į talibų tvarką, nekeičia reikalo esmės. Pažvelkime į tikrai religija

gyvenančių vienuolių veidus. Nuo šių žmonių sklinda šviesa ir niekas negali paneigti, kad tai taurūs žmonės. Tokie žmonės yra geraširdiški savo artimam, išsilavinę, o bendravimas su jais pakylėja ir tavo dvasią.

Kai žmonės tikėjimu gyvena, daro tai, kuo tiki, o ne juo prisi-dengia įvairiems savanaudiškiems tikslams, žmogiškoji sąmonė tampa šviesi. Žmogaus protas, vertybės ir darbai tarpusavyje susiję. Protas kuria patrauklias vizijas, o sąmonė priverčia kūną joms tarnauti. Veidai prašviesėja, viduje – ramybė ir charakterio tvirtumas. Tai visai nepriklauso nuo religijos pavadinimo. Lan-kydamasis Jeruzalėje, galėjau stebėti įvairiausių maldininkus. Ar jie būtų žydai ar krikščionys, nuo jų sklido tokia pat šviesa ir gerumas. Šiame etape žmogaus protas siekia intelektualiai pažinti nematomą dvasinę tikrovę. Įdomiausia tai, kas slypi už materijos. Jis mato Dievo ranką ir tvirtai siekia vadovaudamasis moralinėmis nuostatomis. Kiekvienas, kuris labiausiai mė-gaujasi tuo, kas paviršiuje ir akivaizdu, laikomas silpnapročiu. Politikoje tikriausiai nei tikra – moralinės vertybės. Politikai skuba tartis su geriausiai tikrovę išmanančiais žmonėmis, kad jokių būdu jų sprendimai neprasilentų su dvasine tikrove. Lietuva tokią periodą trumpam buvo pasiekusi Sąjūdžio laikais.

2. KULTŪRA IR MOKSLAS

Dievo ir religingumo samprata sukompromituojama. Filosofijoje paplinta subjektyvumas. Absoliučios tiesos, teigiama, nėra. Tiksliau pasakius, yra tik ši viena absoliuti tiesa. Tikima, kad yra tiek tiesų, kiek nuomonių. Visi savotiškai vertingi, visi savotiškai teisūs. Labiau nei absoliučios tiesos paieškos vertinama pakantumas, taikus sugyvenimas su kitaip manančiaisiais.

Tokia pasaulėžiūra buvo būdinga antikos graikams. Jie labai didžiavosi savo subjektyvistine pasaulėžiūra ir laikė tai aukš-

čiausiu civilizaciniu pasiekimu. Ar nemanote, kad yra šiokių tokių panašumų ir su vakarietišku mąstymu?

Šiuo etapu žmogus meta į šalį visokius religinius „prietarus“ ir tariasi esąs aukščiausias protas. Prasideda kultūros amžius. Šios sąmonės žmogus iš šalies žiūri į religijų pasekėjus, nes jie jį domina kaip kultūros apraiška. Jam labai įdomu, kada ir kodėl žmonės pastatė tokią ar anokią šventyklą, kokius naudojo papuošimo elementus, koks meistras ant sienų išgraviravo vienokį ar kitokį tekstą ir kokią prasmę tai turėjo maldininkams. Jis mėgaujasi ankstesnių civilizacijų pasiekimais kaip intelektualine vertybe. Toks žmogus įsivaizduoja esąs objektyvus tyrėjas, todėl atseit, viską supranta geriau nei tie religiniai tamsuoliai. Mokslininkai nebesitenkina religiniais paaiškinimais ir imasi tirti tikrovę „objektyviai“ (dar kartą pabrėžiu, kad krikščionybėje mokslo pakilimas yra laikomas civilizacijos pažanga, o judaizme – nuosmukiu).

Kodėl šio etapo nevadina pažanga? Pažvelkime kad ir į mediciną. Medicinos mokslas kruopščiai gilinasi į žmogaus kūno sandarą, tačiau šio mokslo pažanga anaiptol nereiškia, kad tapome sveikesni. Priešingai. Gal ir ilgiau gyvename, tačiau esame fiziškai kur kas silpnesni. Religiją pakeitėme psichologija, tačiau šiuo metu esame kur kas psichologiškai nestabilesni nei mūsų tėvai ar ypač – seneliai. Galima sakyti, tradicinę religiją pakeitė tikėjimas į mokslą, tačiau, kaip greitai paaiškėjo, ir ta religija ne visuomet tik pateisina lūkesčius. Negana to – kuo toliau, tuo vis dažniau nuvilia.

Tačiau labiausiai nuosmukis matyti ten, kur viešieji ryšiai pakeitė tiesos skleidimą. Dr. Erikas Bernė (Bernais), tranzakcinės psichologijos pradininkas, konsultavo įvairias Amerikos korporacijas, siūlydamas įmantrių bendravimo būdų. Štai,

pavyzdžiui, tabako pramonininkai į jį kreipėsi su klausimu, kaip jiems pasiekti, kad JAV moterys pradėtų rūkyti. E. Bernė susidūrė su kultūriniu stabdžiu – rūkyti buvo laikoma vyriška (kaip lūpų dažymas – moteriška). Gudrusis mokslininkas rado elegantišką išeitį – patarė susieti rūkymą su emancipacija. Tegul moterys rodo savo nepriklausomybę. Prašau – moterys pradėjo rūkyti! Mokslininkui nubyrėjo daug gražaus pinigėlio, dar daugiau – tabako kompanijoms. Nuo to laiko vis daugiau ir vis įnirtingiau moterų rūko.

Kol tabako gamintojai trynė rankas, į mūsų daktarą kreipėsi pusgaminių gamintojas. Moterys nepirko jų iš anksto paruošto maisto, nes egzistavo kultūrinis barjeras: jos neįsivaizduoja, jei pačios negamindavo savo vyrui maisto.

Gudragalvis E. Bernė vėl pasiūlė išeitį – tegul namų šeimininkė pati įmuša kiaušinį! Ir (voila!), pusfabrikačiai tapo mūsų kasdienybe. Dabar moterys jau neberuošia maisto, nes joms tai nepatinka. O tai, kad negauna pakankamai meilės – jau nebe daktaro Bernė ar maistinio šlamšto gamintojo problema.

Šiame amžiuje žmogų nešioja ant rankų dėl jo proto ir ypatingų sugebėjimų. Suklesti mokslas ir kultūra. Žmonija pažeria vis daugiau laimėjimų, žmonės mėgaujasi patogesniu gyvenimu.

Tokia pasaulėžiūra buvo būdinga antikos graikams. Jie labai didžiavosi savo subjektyvistine pasaulėžiūra ir laikė tai aukščiausiu civilizaciniu pasiekimu. Ar nemanote, kad yra šiokių tokių panašumų ir su vakarietišku mąstymu?

Moraliniai varžtai pralaisvėjo, žmogus sėdi ne bažnyčioje, o skaito garsaus literatūros klasiko romaną lovoje. Skirtumas nuo ankstesnio etapo tas, kad populiariu būti ne moraliai principingu, o protingu. Fizikas, medikas, chemikas – prestižiniai užsiėmimai. Išradinėjame ir kuriame šviesią ir vis šviesesnę ateitį. Politikoje idealas – apsiskaitęs intelektualas, kurio apsiskaitymas ir išsilavinimas vertinami kaip didelis indėlis į šalies gerovę.

3. DEKADANSAS

Pamažu visuomenė savo naujai įgytas laisves pradeda naudoti ne intelektualiniams pasiekimams, o maloniam gyvenimui užsitikrinti. Atrasti, sukurti kokį nors įdomų prietaisą dabar įdomu tik tiek, kiek tai padeda užsidirbti. Savęs realizavimas – priėti prie malonumų ir prabangos. Intelektualumas praranda savo žavesį, nes galvoti nėra gera ir malonu. Išskyla verslininkas – madinga greitai užsidirbti tiek pinigų, kad neišleistum per kelis gyvenimus. Dekadanso laikotarpiu dirbama ir siekiama visko tam, kad galima būtų kuo skaniau pavalgyti, maloniau papramogauti, pasismaginti vakarėliuose. Herojus yra tas, kuris prieina prie įmantrių kūniškų malonumų. Į gatves rieda didingieji „Hummer“ ar visureigiai, o gražuolės modeliai taiko atsisėsti greta raumeningo žaliūko.

Žiniasklaida „linksmina“ visuomenę pasakodama apie tai, kaip degraduoja jų žvaigždės ar tautiečiai. Visi slapta mėgaujasi artimojo nesėkmėmis. Nyksta socialiniai ryšiai, visuomenė susvetimėja. Niekas nebejaučia pareigos visuomenei. Vyrams garbė ne apginti šalį, aprūpinti savo šeimas ir užauginti gerus vaikus, o kuo daugiau „padaryti mergų“. Moterys iš paskutiniųjų stengiasi viešai rodyti viską, ką turi geriausio. Jos siekia ištekėti už kuo turtingesnio, o paskui, kad savęs nenuskriaustų, įsitaisyti

kuo gražesnę ir meilesnę meilužį. Vyrai, savaime suprantama, taip pat neatsilieka. Žmonės paskutinius savo išteklius nukreipia į išorę – vyksta lenktynės, kas gražiau apsirengs, įsės į gražesnę automobilį ir pan. Dekadanso sąlygomis vyrai palieka šeimas. Jie tampa asocialūs, visus rūpesčius palikdami savo žmonai. Vaikai jiems – „nepakeliama“ našta, dauguma jaučiasi neišgalintys jų išlaikyti. Politikoje į valdžią veržiamasi norint gauti sau kokios nors asmeninės naudos, kiekvienas mano turįs teisę pabūti prie valdžios lovio. Filosofijoje – hedonizmas. Teisinga tai, kas malonu ir leidžia uždirbti.

Suprantama, malonumų paklausa sukuria iki šiol nebūtą ekonomiką, kuri vos spėja malšinti nepaliaujamai didėjančius vartojimo apetitus. „Nesėkmingieji“ aria tam, kad „sėkmingieji“ galėtų „realizuoti save“ šauniai pasimėgauti gyvenimu. Įsivyrąja socialinis susiskaldymas ir neteisybė. Tačiau viršūnėlės to kaip ir nepastebi, nes malonumai atbukino pojūčius, jiems rūpi tik tęsti malonumų injekcijas.

4. NUŽMOGĖJIMAS

Šio etapo pranašas – ir moterys „atiduoda galus“. Joms neįdomi šeima, nebežiūri vaikų, pradeda girtauti ir ištvirkauti. Žmogiškumas prarandamas galutinai. Jokių moralinių stabdžių nebe-

Dekadanso sąlygomis vyrai palieka šeimas. Jie tampa asocialūs, visus rūpesčius palikdami savo žmonai. Vaikai jiems – „nepakeliama“ našta, dauguma jaučiasi neišgalintys jų išlaikyti.

liko, įsigalėjo kūno kultas, gėjų kultūra. Visiška, begalinė laisvė tenkintis. Joks malonumas nėra per daug iškraipytas. Žmonės myli nebe vaikus, o šunis ir kates. Vienas kitu jie šlykštisi ir bjaurisi.

Bendraudami tarp savęs, stengiasi pasirodyti sąmojingi baubdami beprotišku juoku. Šiurkštūs pasityčiojimai – būdas pralinksminti save ir kitus. Gyvybė nebetenka kokios nors vertės, nebent man iš jos kokia nors nauda. Palieka mirštantįjį voliotis gatvėje, nes už pagalbą niekas nemoka. Laidosiu tik tuo atveju, jei kas nors už tai atlygins. Bet koks seksas su bet kuo. Kuo viskas „įdomiau“ – tuo linksmiau. Viskas tinka, viskas gražu ir tauru. Prievartavimu nesibodima, nes smagu paklaudyti, kaip auka dejuoja ir maldauja. Už trukdymą patirti kūnišką malonumą gali net nužudyti. Žmogus žemai puola – gali žudyti, kad patirtų malonumą, mėgautis seksu su gyvūnais, palikti likimo valiai savo vaikus ir pan. Politikoje – diktatūra. Nužmogėjusios masės tampa politinio elito vergais.

Atkreipkite dėmesį, kad, nors ir pasireiškia sąmonės nuopuolis, dar kurį laiką sugebama naudotis ankstesniais civilizacijos pasiekimais. Kultūros laikotarpiu, nors tai nebėra šio laikotarpio bruožas, dar išlieka moralumas. Žmonėms dar rūpi padaryti kai ką naudingo kitiems, įnešti savo indėlį į visuomenės gerovę. Tačiau priemonės jau nebe tos. Kultūros nykimo laikotarpiu dar naudojamosi proto ir pasiekimais. „Hummer“ nebūtų išriėdęs į gatvę, jei ne kultūros ir mokslo laimėjimai. Na, o sugyvuojimo laikotarpiu žmonės pribagainėja savo sielą ne miške, o pirtyse ir naktiniuose klubuose.

Dar pastebėjau, kad šios 4 sielos stadijos ne visuomet tarpusavyje randa bendrą kalbą. Gyvenimas man buvo dosnus, nes

skirtingais gyvenimo laikotarpiais buvau visuose keturiuose sąmonės lygmenyse. Tad galiu iš savo patirties ir stebėdamas aplinką ši bei tą įdomaus pastebėti. Susišneka tik tie, kurie yra šalia arba visiškai nutolę vienas nuo kito. Taip, pavyzdžiui, dvasingas žmogus gali susišnekėti su kultūros atstovu arba su nužmogėjusia siela. Juk ne be reikalo liepto galą priėję žmonės atsigręžia į Dievą ir kreipiasi į kunigą. Kai žmogaus siela galutinai nužmogėja, kai jis visiškai supūna iš vidaus, jam atsiveria tam tikra sielos dalis, kuri nėra pavaldi jam pačiam. Tai dieviškoji sąmonė, kuri atsiveria giliai puolusiam nusidėjėliui. Tuomet jis be pastangų pamato Dievo apvaizdą ir staigiai bei iš esmės pakeičia gyvenimo būdą.

Tačiau dvasingoji siela neranda jokios kalbos su dekadanso sąmone. Ir atvirkščiai – dekadantas niekina dvasingojo vertybes, nes jos išoriškai nespindi. Jis mato tik skurdžiai ir liūdnei gyvenantį nelaimėlį, kuriam likimas pagailėjo sėkmės. Gal tas paaiškina, kodėl dekadanso epochoje taip „neskaniai“ skamba Dievo vardas? Arba kodėl kalbos apie moralines vertybes nepasiekia kūniškųjų malonumų siekiančiųjų ausis?

Kultūros atstovas gali susišnekėti su dvasinguoju ir su dekadantu. Jis gauna intelektualinį įkvėpimą iš aukštesniojo sąmonės lygmens. Pavyzdžiui, jam labai įdomu studijuoti dvasingumo epochos istoriją, nes tuomet žmonės buvo pasirengę neįtikėtiems žygdarbiams. Jis taip pat, kaip ir dvasingieji, siekia realizuoti save nuveikdamas kai ką prasmingo. Kartu kultūrininkas randa kalbą ir su dekadanso atstovais – jį žavi vidinė laisvė, norisi praplėsti savo žinias, patirti naujų pojūčių. Jis pamažu ima bendrauti ir su dekadantiškomis vertybėmis pasižyminčiais žmonėmis.

Tačiau kultūros atstovas visiškai neranda kalbos su nužmogė-

jusia siela. Šie žmonės jam atrodo atstumiantys savo protiniu silpnumu ir beviltišku vulgarumu. Jis negali atsibjaurėti, kad šie tiek geria ir kad jų humoras toks šiurkštus. Ir atvirkščiai – paskutinės stadijos žmogus jaučiasi svetimas ir nepriimtinas kultūringų žmonių visuomenėje. Jis stato sieną tarp savęs ir kultūros žmonių humoru ir patyčiomis iš pastarųjų gyvenimo būdo. Tai leidžia jam jausti netikrą pranašumą prieš aukštesnės sąmonės, tačiau beviltiškai svetimus žmones.

Sugrįžimas į žmogiškumą

„Aš ne tikiu. Aš žinau. Esu patyręs, kaip kažkas už mane stipresnis sugriebia mane. Kažkas, ką žmonės vadina Dievu.“ / Karlas Jungas/

Mums labai tinka žmogaus sielos evoliuciją palyginti su dienos ir nakties kaita. Kai nusileidžia saulė, dangus dar kurį laiką lieka šviesus. Sumažėja karštis – malonios vakaro gaivos laikotarpis. Tad, praradę šviesos šaltinį, dar kurį laiką šviesa mėgaujamės (kultūros laikotarpis). Kai šviesa pagaliau pradingsta, įsivyrąja maloni ramybė, nors oras kiek per šaltas. Bet restoranams ir šokiams – pats tas (dekadansas). Na, o kai tamsa ir šaltis pasiglemžia Žemę, mūsų herojai girti šlitinėja pakampėmis, baubia juokelius, užkabinėja praeivius ir vemia pakelėse.

Tamsiausia būna prieš aušrą.

Trumpai pažvelkime ir į atvirkščią procesą – sielos evoliuciją. 4-ame etape, jei siela dar turi galimybių prisikelti, einama dirbti sunkių darbų, kad būtų galima gyventi nors kiek maloniau. Pavyzdys gali būti iš kalėjimo išėjęs kalinys, kuris nori sugrįžti į dorą gyvenimą. Tenka atsisakyti vulgarių įpročių plėsti ir šlykščiai linksmintis tam, kad galėtum ir vėl gyventi kaip žmogus – turėti šiltus namus, maisto, padoriau apsirengti. Tenka

dirbti sunkiai ir už nedaug, kad įgytum teisę patirti pamatinius „malonumus“ gyvenime.

Kai į viršų kyla dekadanso sąmonės žmogus (iš 3 į 2 stadiją), jam tenka atsisakyti kūniškų pramogų ir užsiimti protine veikla. Sakome *ate* naktiniams klubams, mergužėlėms, šokiams per naktis, bulvarinei spaudai, skurdžios sielos draugams ir pan. Pradedame orientuotis į tai, kas intelektualu. Ieškoma, kaip protingiau gyventi. Visai gali būti, kad, sumažėja pajamos – juk metame verslininko kelią ir einame į mokslo keliu.

Na, o paskutiniu etapu – kai kylame iš kultūros žmogaus – turime atsisakyti teisės laikyti save savo gyvenimo šeimininku ir leisti gyvenimą vairuoti sąžinei bei nuojautai. Protas vis dar dirba taip pat puikai kaip ir anksčiau, tik dabar dar įsijungia milžiniška valia. Skirtingai nei mes tradiciškai galvojame, iš tiesų dvasingas žmogus yra ne mažiau išsilavinęs ir kompetentingas. Tiesiog jis savo aštrų protą ir sugebėjimus kreipia į tikslus, esančius aukščiau jo paties. Žmogus tapo kuklus, išoriškai gal ir ne tiek patrauklus, tačiau jis pagaliau laimingas ir nuo jo sklinda vidinė šviesa. Svarbiausia – jis nustoja blaškytis, nes rado savo vietą. Jis išmoksta nuolankiai, tačiau tvirtai priimti likimo dovanas. Prašau atkreipti dėmesį, kad dvasingumas niekaip nesuderinamas su kvailumu, davatkiškumu. Protas mums tam ir duotas, kad tinkamai juo pasinaudotume. Aštraus proto šaltinis – dvasingumas, aukšta vertybinė orientacija. Dvasingas žmogus yra labai išmintingas ir sugebantis kontroliuoti savo gyvenimą. Todėl į šį etapą negalima įžengti prieš tai neapsiildžius 2 etape.

Žmogiškumas atmerkia vidinę akį

Čia pirmą kartą šioje knygoje paprašysiu jūsų šiek tiek grynojo tikėjimo. Nors didžiąją dalį pasistengsiu intelektualiai įrodyti. Kaip manote, kas geriau gali nuspėti orus – meteorologas ar į dangų akių nepakeliantis biuro tarnautojas? Kas greičiau pastebės besiartinančią ligą – gydytojas ir savo sveikata nesirūpinantis žaliūkas? O kas geriau mato ateitį – protingas žmogus ar tas, kuriam rūpi tik juokeliai?

Kylant žmogiškumo laipteliais, mums vis geriau sekasi matyti ateitį. Jei sugyvuļėjusios sąmonės žmogus pradės dirbti tam, kad galėtų pasismaginti, jis suras įvairių būdų, kaip užsidirbti pinigų. Išmoks kokio nors amato, galės apskaičiuoti ir pamatuoti. Toks žmogus aiškiau mato, kaip jam atlikti vienokį ar kitokį darbą, kaip užsidirbti pinigų.

Jei dekadanso žmogus pereis į aukštesnę žmogiškumo fazę, tai jam norėsis lavinti savo protą, perskaityti literatūros klasikų kūrinius, jis domėsis technikos atradimais. Šis žmogus sužinos apie praeitį ir kaip mokslininkas galės kur kas geriau įvertinti ateitį. Taigi, plečiantis akiračiui, plečiasi ir gebėjimas pamatyti ateitį.

Tačiau geriausiai ateitį mato ir toliausiai išvelgia intelektualus

Dievo tarnas. Šiuo etapu žmogus atranda jėgą, kuri judina materiją. Jis gali pagydyti savo ir kitų dvasią. Jis nujaučia ateitį. Dievas pradeda su juo kalbėtis. Iki tol jis buvo auklėjamas tik vėzdu ir rimbu, o dabar atsiranda galimybė kalbėtis su pačiu Kūrėju. Dievas kalbasi tik su tais, su kuriais Jam yra apie ką kalbėtis. Žmogus įgyja vidinę akį, kai pradeda vadovautis Kūrėjo tikrove, kai jo keliai ir įpročiai tampa mieli Aukščiausiam. Kuo daugiau žmogus padaro gerų ir dvasingų darbų, tuo daugiau jis mato ir vidinių pančių, kurie kausto jo gyvenimą.

Pažįstate tokį žmogų, kuris kankinasi, o jūs aiškiai matote, ką jis daro ne taip? Jūs su juo pasišnekate, tačiau jis – ir vėl savo!? Aišku, kad pažįstate. Jei pakaktų tik pasakyti, jau seniai visi būtų tiesiog tobuli. Tad štai – geri darbai blaivina žmogaus protą. Dabar jam nebereikia net pasakyti, staiga jis pats viską pamato.

Su jam mielais žmonėmis Dievas kalbasi ir pamažu nuiminėja jiems nuo akių juodus raiščius. Toks žmogus pradeda matyti save objektyviai ir be pastangų pasikeičia. Jis išsiugdo gebėjimą įžvelgti ateitį, pradeda kiaurai matyti žmones ir netgi jų likimus. Ar kada nors girdėjote apie užkietėjusį ateistą mokslininką, kuris turėtų aiškiaregystės dovaną? Deja, jis per daug arogantiškas, kad turėtų tam teisę. Tačiau taip jau mums įprasta, kad, kai susvyruoja mūsų pasaulėjauta ir patys nebematome išeities, kai mūsų ar mūsų mylimųjų gyvybėms iškyla pavojus, instinktyviai pamirštame savo „protą“ ir kreipiamės malonės į Dievą.

Jei garbus mokslininkas netiki Dievu, tai pasiūlykite jam nueiti į bažnyčią ir už 1000 Lt nusišlapinti ant altoriaus. Pareikalauti, kad Aukščiausiasis kaip savo buvimo įrodymą atsiųstų mirtiną ligą jo mamai? Manote, sutiks? Manau, kad tam pasiryžtų tik sugyvučiusios sielos žmogus.

Per istoriją žmonija ne kartą atsiskyrė nuo Dievo ir ėmė savarankiškai kurti laimingą ateitį. Rezultatas – visuomet tas pats. Liūdnas, jei ne labai liūdnas. Istorija mus aiškiai moko, kad mūsų pačių protas yra nepakankamas, kad galėtume nors vien tik išgyventi. Proletariato vėliavnešys, žmonijos progreso šauklys K. Marsas mus mokė, kad religija – tai opiumas liaudžiai. Ši ideologija atnešė pasauliui iki tol dar nematyto masto kančių. Jis klydo. Iš tiesų tai pasaulietiškas, malonumų kultūra yra opiumas liaudžiai.

Aukščiausios sąmonės žmogus nuolat bendrauja su Kūrėju. Tokios sąmonės žmonės gauna signalus, ką jie turi padaryti, ko reikia vengti. Jų gyvenimuose nebelieka netikėtų nelaimių, o jei kas negero ir įvyksta, tai jie tiksliai žino, dėl ko ir už ką. Tikrai dvasingi žmonės mato netgi tai, kaip žmonės Aukščiausiasis baudžia iš kartos į kartą – kaip tėvų nuodėmės persiduoda vaikams (daugiau apie tai būtų naudinga paskaityti S. Lazarevo „Karmos diagnostika“). Tarp jų ir Dievo vyksta dialogas. Jie gali Kūrėjo ko nors paprašyti – į jų prašymus pagal galimybes atsižvelgiama. Šie žmonės niekad nevargsta ir nebaudžia, nebent tam yra kokia nors aukštesnė dvasinė prasmė.

Štai šio bendravimo negaliu jums įrodyti, ir čia paprašysiu ne-

*Su jam mielais
žmonėmis Dievas
kalbasi ir pamažu
nuiminėja jiems nuo
akių juodus raiščius.
Toks žmogus
pradeda matyti save
objektyviai ir be
pastangų pasikeičia.
Jis išsiugdo gebėjimą
įžvelgti ateitį,
pradeda kiaurai
matyti žmones ir
netgi jų likimus.*

didelio tikėjimo. Kaip kad iš tėvų namų išvarytam vaikui reikia šiek tiek tikėjimo, kad tėvai yra pasirengę jam atleisti ankstesnes piktadarystes. Manau, kad vienintelis būdas tuo įsitikinti – tai pamėginti pasiekti šį sąmonės lygį pačiam.

Kelerius metus nuosekliai vadovavausi moralinėmis vertybėmis ir dariau tik tai, kas man atrodė teisinga. Tai dėl šios priežasties, kelerius metus jus stebinęs progresyviomis ir negirdėtomis idėjomis, netikėtai sušnekau apie pranašystes ir Dievo ranką. Deja, tačiau Jis pasirodo tik tiems, kurie nori Jį matyti ir kurie to užsitarnauja gerais darbais ir dvasingu protu. Kaip teigia rabinas N. Veinbergas, šis visavertis ryšys su Dievu yra didžiausias malonumas, kokį tik žmogus šioje žemėje gali patirti. Aš sutinku. Visa nublanksta prieš kruopelytę tikro kontakto su Aukščiausiuoju Kūrėju. Iš tiesų dvasingas žmogus nustoja domėtis kultūriniais pasiekimais, menais ar poezija, nes visa tai prieš ryšį su Kūrėju netenka prasmės.

Pabaiga

Man niekaip ramybės neduoda vienas klausimas. Žmonija iš žydų išmoko gydyti kūną, auksakalystės meno, perėmė geriausias pirklių ir bankininkystės tradicijas. Žmogaus orumas, žmogaus teisės, labdara – taip pat žydų atradimai. Jie pirmieji pradėjo diegti masinę švietimą, ir mus, kad ir labai po ilgo laiko, sugundė ši idėja. Iš jų perėmėme vieno Dievo, taigi ir vienos tiesos egzistavimo principą. Tai iš jų sužinojome, kad dėl savo idėjos kartais verta net numirti (tačiau dar neišmokome, kad dar vertingiau ją pernešti per sunkmetį ir išsaugoti ateičiai). Tačiau žinote ką? Mes juk puikiai žinome, kad Dievas juos padarė išrinktąja tauta. Ir, kitaip nei nori mums įteigti krikščionybės pasekėjai, ten aiškiai parašyta, kad ši valia – per amžių amžius. Na, kad jie yra išrinktoji tauta, tas matyti plika akimi. Kaip sako M. Tvenas: „Jūs tik pažvelkite, ko jie sugebėjo pasiekti!.. ir dar užrištomis už nugaros rankomis...“

Tai ko norėjau paklausti? Taip, žinoma. Jei mokomės iš judėjų buities ir amatų ir kartu žinome, kad jų galios šaltinis yra jų religija (jie ne be reikalo vadinami Knygos tauta...), tai kodėl mums neatėjo į galvą pasidomėti, kas parašyta toje jų Knygoje?.. Kodėl tiek mažai domimės jų pasaulėžiūra? Gal tuomet išpūdingieji reformacijos pasiekimai nublanktų prieš tai, ką galėtume išspausti iš šios išminties?..

Vienas svarbiausių dalykų, ko iš jų išmokau – tai, kad žinios yra atsakomybė. Jei žinotumėte, kaip įveikti vėžį, ar būtumėte atsakingas už tuos, kurie miršta nuo šios ligos? Ar jus negrauztų sąžinė, kad nieko nedarote? O jei žinotumėte, ką reikia padaryti, kad kita senelių karta nesikankintų skurde ir nesijaustų šiukšlėmis? Padarytumėte, kas nuo jūsų priklauso?

Dabar jūs žinote. Todėl esate atsakingas. Nuo jūsų priklauso, kokia bus Lietuva. Elkitės taip, lyg galėtumėte nusverti svarstykles mūsų šalies labui.

1 priedas. Kaip pamatyti žmogaus dvasinį kūną

Jei pamenate, knygos pradžioje teigiau, kad išmoksime kiaurai matyti žmones. Kai pradėjau publikuoti šios knygos pradžią pasitelkęs naujienų laišką, pažadėjau žinučių prenumeratoriams, kad pasidalysiu savo įžvalgomis šioje srityje.

Kad galėtume pradėti jausti kitą žmogų, mes pirmiausia turime atpažinti blogio prieskonį savyje. Lucato blogį apibūdina kaip priešą, apsimesusį tavo geriausiu draugu. Blogis mums pakiaša idėjas, kurios, jei jomis vadovaujamės, mus žlugdo. Pastebėjau, kad mintys, kurios kyla iš blogojo prado, turi tam tikrą prėsą prieskonį. Kai išmokstame šį prieskonį atpažinti, mes galime būti beveik visiškai tikri, kad tai blogojo prado pastanga mus žlugdyti.

Jūs galite mokytis tai atpažinti skirdami savo idėjoms daugiau sąmoningumo. Įsijauskite į jausmus, kuriuos jums kelia vienos ar kitokios mintys, ir pasistenkite pastebėti tuos subtilius jausmų pokyčius, kurie kyla keičiantis mintims. Pradėkite nuo minčių, dėl kurių esate tikras, kad jos yra teigiamos ir jums naudingos. Pavyzdžiui, nieko negaliu sugalvoti pozityvesnio už Dievo sąvoką. Tai grynasis gėris. Pajauskite, kaip jus veikia

mintys apie globą, meilę, pagalbą, draugystę. Prisiminkite, kaip jus veikia entuziazmo ir laimėjimo akimirų prisiminimai. Galvodami apie šiuos dalykus, pastebėkite, kokie jausmų niuansai būdingi visoms teigiamoms idėjoms.

Paskui tą patį atlikite su negatyviomis mintimis. Kaip jus veikia velnio samprata? Kokie pojūčiai kyla mąstant apie neviltį, skurdą, pažeminimą, kančią. Prisiminkite savo praeities klaidas. Dar kartą sugrįžkite prie idėjų, kurios, kaip vėliau patyrėte, buvo jums pražūtingos. Gerai pajauskite jas ir atpažinkite, kas bendra šioms iš blogojo prado kylančioms emocijoms.

Štai jūs ir turite priemonę, kaip iškart atpažinti, kurios idėjos jums naudingos, o kurios tik priemonė jus sugundyti ir pražudyti. Netrukus šis įprotis tampa nesąmoningas, ir kiekvieną idėją neišvengiamai įvertini šiuo požiūriu. Pastebėjau, kad iš blogo prado kylančios idėjos, bent jau man, yra prėskos, turi heroizmo prieskonį, yra sunkios. Man jos labiausiai asocijuojasi su asocialaus asmens būstu – netvarkingas, priplėkęs nuo rūkalų, tačiau slapčia žavinti nežabotos laisvės galimybe. Gali būti, kad jūsų pojūčiai bus kitokie. Tačiau dėl vieno esu visiškai tikras – blogos idėjos neišvengiamai atrodo sunkesnės už pozityvias.

Kai gerai išmoksite tai atpažinti savyje, tuomet tą patį padarykite su kitu žmogumi. Įsijauskite. Atpažinkite, ar šie žmonės jums kelia daugiau su gėrio, ar su blogio idėjomis susijusių pojūčių. Visuomet įvertinkite, ar išpūdis šviesus, ar slogus. Ar jūsų pojūtis lengvas, ar šviesus ir žaismingas. O gal sunkus, priplėkęs ir kvepia heroizmo pojūčiu? (Čia su sąlyga, jei mūsų kinestetiniai pojūčių aspektai sutampa.) Tuomet turėsite priemonę iš toli atpažinti, kuo jums baigsis santykiai su tuo asmeniu.

Praktikuodamasis įžvelgti kito asmens dvasinį kūną, suskirs-

čiau žmones į tris grupes: sunkieji, blausiomis akimis ir lengvieji. Piktąjį pradą, žinoma, išduoda sunkumas, kurį lydi ir kiti blogi lydintys aspektai. Atitinkamai su lengvaisiais. Na, o blausios žmogaus akys žymi pabudusią, bet dar neprisikėlusią sielą. Šie žmonės uoliai tobulėja, sparčiai keičiasi jų interesai, tampa intelektualnesni. Tačiau jie vis dar užstrigę ieškojimų fazėje. Jiems dar daug kas neišeina, jie dar nesugeba valdyti savo likimo. Šie žmonės labiausiai kenčia. Jiems reikia paramos ir švelnumo.

2 priedas. Kaip propaguoti savo idėjas

Per savo sėkmingo gyvenimo būdo propagavimo karjerą sutikau nemažai šviesių žmonių, kurie norėtų daryti tą patį. Pastebėjau, kad kiekviename žmoguje yra snaudžiantis troškimas pasidalyti savimi, skleisti šviesias idėjas. Kai paprašome žmogaus pasvajoti, koks jis būtų ir ką darytų, jei neliktų jokių kliūčių, atsiskleidžia angeliška žmogaus prigimtis. Po storu baimės, nusivylimo ir kančios sluoksniu kiekviename iš mūsų miega troškimas veržtis iš savęs ir pasidalyti savo gerumu su kitais. Kadangi, esu įsitikinęs, tokių žmonių sparčiai daugės, šį paskutinį žodį skirsiu jiems.

Svarbiausia, dėl ko tai darote. Aiškiai išsianalizuokite sau priežastis. Ar skleidžiate šviesą dėl to, kad pats esate šviesi siela, ar dėl to, kad siekiate pakeisti kitus žmones? Atrodytų, kad čia kalbama apie vieną ir tą patį, tačiau ne visai. Skirtumas bus matomas tada, kai susidursite su sunkumais. Jei darote tai, nes norite, kad kiti pasikeistų, tuomet nepasisekus teks nusivilti. Jei darote tai dėl to, nes esate šviesi siela, tuomet nesėkmės jūsų nepakeis. Nesvarbu, kaip jums seksis, jūs vis tiek būsite savimi. Tokiems ir labiau sekasi. Tačiau svarbiausia yra tai, kad, būdamas savimi, gyvensite visavertį ir laimingą gyvenimą.

Antra. Visais laikais pranašams kapodavo galvas ir sodindavo juos į kalėjimus. Tad žinokite, kur lendate, ir būkite pasirengę įvairiausiems sunkumams.

Trečia. Susitelkite į tuos žmones, kurie jūsų klauso ir jūsų pastangas vertina. Dekadentiškos sąmonės asmenys jus erotinį malonumą jūsų idėjas atmesti ir iš jūsų subtiliai pasityčioti. Supraskite: tai puikus būdas pasigėrėti kito pralaimėjimu, pajusti pranašumą. Kuo greičiau atpažinkite, kai žmogui jūsų idėjos nelimpa, ir nesikankinkite. Norėdami paveikti žmones dvasiškai pasikeisti, turite būti už juos nepalyginti dvasiškai pranašesnis. Puikiai žinome, kad ginčai nieko neįtikina. Tik išvargina ir sukelia nusivylimą. Neikite šiuo keliu. Norint įtikinti kitą, reikia atrasti ploną siūlelį ir jį lengvai patraukti. Visa paslaptis yra žinoti, kada, kokiam žmogui kokį siūlelį truktelėti. Todėl tobulinti įtikinėjimo įgūdžius reikia dirbant su savimi. Ar nepamiršote, kad geriausia įtikinti tinkamu pavyzdžiu?

Ketvirta. Aš visuomet pirmenybę teikiau ne asmeniniam bendravimui, bet žiniasklaidos priemonėms. Jei skleisite šviesias idėjas pasitelkę televiziją, radiją ar spaudą, jūsų darbas bus gerokai rezultatyvesnis. Taip dirbant, kur kas paprasčiau pasiekti, kad jūsų veikla atsipirktų finansiškai. Galbūt jums pavyks pasiekti, kad tokios žinios taptų mūsų žiniasklaidos kasdienybe? Tikiu, kad toks laikas ne už kalnų.

Penkta. Bendradarbiaukite. Jei turėsite bendraminčių komandą, pasieksite nepalyginti daugiau. Sistemingai diegiama žinia gerokai pranašesnė už savaiminę vieno entuziasto veiklą. Sukurkite formalią ar neformalią organizaciją ir veikite drauge.

Šešta. Žmonės jaučia pareigą sumokėti už daiktus ir prekes, reikalingus jų kūnui. Tačiau jie mano, kad pakanka pasakyti „ačiū“, kai padedi jų dvasiai. Tai labai ribotas ir žalingas pa-

sirinkimas. Įsivaizduokite, kas būtų, jei už maisto produktus, automobilius ar buitines prekes galėtumėte nemokėti, pakaktų tik pasakyti „ačiū“? Kas tuomet nutiktų su ekonomika? Tačiau žmonės įsivaizduoja, kad už išmintį susimokėti nereikia. Tai tragiškas sprendimas. Ne jums – jiems. Nieko tokiems dykai neduokite.

Septinta. Biurokratiškos sielos asmenys jus mėgins įtikinti, kad nieko negalima padaryti be pinigų. Tai melas. Be pinigų galima nuversti kalnus. Nieko negalima padaryti, jei į tai neįdedi širdies. Jūs sugalvokite, kaip iš savo veiklos pasidaryti pinigų. Kaip rasti rėmėjų. Jei tai nepavyksta, dalį gyvenimo skirkite užsidirbti, o kitą – savo pašaukimui. Bet kokių atveju būsite nepriklausomas ir niekas jums nieko nepaaiškins.

Aštunta. Nekompleksuokite. Kai pradėjau idėjų verslą, per jautriai reagavau į visokią negatyvią kritiką, per daug siekiau autoritetų pritarimo. Man atrodė svarbiausia visus išklaudyti, į visų nuomonę atsižvelgti. Laikui bėgant supratau, kad daugelio žmonių nuomonė neverta sudilusio skatiko. Mūsų dekadantiška visuomenė persunkta tuščiakalbių, kurie nė piršto nepajudins dėl savo įsitikinimų. Žmonės galiausiai paklūsta ryžtingiausiajam ir labiausiai įsitikinusiajam.

Devinta. Kaip sakoma, neskubėk ir būsi pirmas. Nebūkite radikalas. Būkite pionierius. Radikalai paprastai perdega. Pernelyg neatitolkite nuo visuomenės sąmonės, būkite jos dalimi.

Paskyriau žmogaus vidinių galimybių studijoms 7 metus. Jei reikėtų apibendrinti visą šį laikotarpį ir suvesti į vieną svarbiausią dalyką, kas padeda žmogui tapti sėkmingam, tai būtų štai kas: darbas „iš dūšios“. Kai žmogus meta priverstinius darbus, kurie jam leidžia tik patogia prasimaitinti, jis ima įgyvendinti giliausią savo sielos pašaukimą. Pabunda žmogaus didybė.

Atlieka darbus entuziastingai, ir tai nelieka nepastebėta. Atsiranda pinigai. Jei žengiate šiuo keliu, laikui bėgant kiti pradeda jums žavėtis. Jūsų asmeninės galios auga stebėtinu greičiu. Tampate charizmatiška asmenybe. Jūsų dvasios didybė išsigrynina ir tampa išorine tikrove. Jūsų gyvenimas ir darbai tampa įkvėpimo šaltiniu tūkstančiams. Jūs jaučiatės nugalėjęs tikrą gyvenimą.

Tai galioja tiek jums, tiek visai mūsų ar bet kuriai kitai tautai...

3 priedas. Šiaurės Atėnų pranašystė

Iš http://moscovia1.narod.ru/kultura_menas/Vilnius2009/2008_01_Jonkus_Atenai.htm :

Esu matęs daug miestų gyvenime, bet vienintelis miestas vienas – tai Vilnius.

Tomas Venclova

2008 m. sausis

Paruošė Antanas Jonkus

P. Klimo įspūdžiai apie Lietuvos atstovybėje dirbusį poetą, mąstytoją Oskarą Milašį ir jo pranašiška regėtą žmonijos ateitį bei istorijos vyksmą.

< ... >

Tokiu būdu Paryžiuje atsirado Berno informacijos biuro filialas, ir Milašius pradėjo tarnauti Lietuvai. Jo vardas mums buvo labai naudingas, jo nuoširdumas, diplomatinė orientacija ir

neprilygstamas prancūzų kalbos mokėjimas daug pagelbėjo. O kai Prancūzija Lietuvą pripažino *de jure* ir Paryžiuje buvo įkurta Lietuvos atstovybė, Milašius iš pradžių buvo atstovas, o vėliau dirbo juridiniu patarėju (juriskonsultu) ir išstarnavo ligi mirties.

Koks buvo Milašius? Ilgus metus artimai su Milašiumi bendravau ir iš arti jį regėjau. Dirbti su juo buvo gera. Išmanė jis tarptautinę teisę, gerai orientavosi Lietuvai rūpimais klausimais, kaip reta kas mokėjo prancūzų kalbą ir buvo neprilygstamas stilistas. Tad ir mūsų notos bei kitokie raštai buvo be priekaištų. Ilgainiui ir aš prancūziškai išmokau. Juridinių ir humanitarinių reikalų patarėją turėjau puikų. Buvo džentelmenas, prieinamas, mąstantis, protingas, ramus, mažakalbis. Tikras išminčius.

< ... >

Taipėjo gyvenimas, mes sėkmingai dirbome. Europa virė. Kėlė galvą vokiečiai, prie valdžios vairo jau buvo atsistojęs Hitleris. Buvo 1935 ar 1936-ieji – keleri metai prieš Milašiaus mirtį (mirė 1939 03 02). Jis pasidarė dar uždaresnis, dar tylesnis. Pas mus ilgai neužėjo, mažai kalbėdavo įstaigoje. Net viena ponija, su kurios šeima, kaip minėjau, jis palaikydavo glaudesnius ryšius, sutikusi mane, teiravosi, kas yra ponui Milašiui, ar serga jis, ar kas, kad seniai niekur nebesirodo. Atsakaiu jai, ką žinojau ir kaip mokėjau: rodos, neserga, tik sėdi namuose užsidaręs...

Pagaliau vieną vėlyvą naktį, kai aš sėdėjau prie savo popierių, tyliai įėjo Milašius. Patikrinęs, ar visi miega, užvėrė miegamojo duris, atsisėdo kabinete į fotelį ir paprašė arčiau prie jo atsisėsti. Po to tyliai prabilo:

– Gausi ir vėl priimti, Klimai, Milašiaus keistybės dozę. Esi jau pripratęs, mažiau stebiesies. Pats matai, koks retas svečias esu kur pastaruoju metu. Turėjau didžią baimę ir daug rūpesčio. Studijavau Naujojo Testamento Apokalipsę (Apreiškimą šventam Jonui). Stengiausi atskleisti sau jo paslaptį, išsiaiškinti ženklus.

– Reikia pastebėti, – sakė Klimas, – kad Milašius, be kitų mokslo įstaigų, buvo studijavęs Britų biblijos institute, kurio archeologai kasinėjo minimose vietose, susipažinęs su Šv. Rašto problemomis, žinojo žydu raštuose esant visokių gudrybių slėpti vardams, rašant juos iš kito galo (anagramos ir kita).

– Taikiau visa, ką žinojau ir mokėjau, – tęsė Milašius, – ir tiek gilinaus, kad man pačiam prasidėjo vizijos. Baisiai nusigandau ir bijojau kam nors apie tai prasitarti. Tik meldžiaus ir dažniau ėjau šventos Komunijos. Tas nerimas truko man kone mėnesį. Paskui apėmė ramumas ir padrąsinimas pasisakyti kam iš artimųjų, ką buvau regėjęs. Artimesnio už tave, Klimai, neturiu. Todėl būk geras, paklausk ir palengvink man širdį. Nedaug kas Milašiaus keistumus žino taip, kaip tu.

Esame išvakarėse karo, jei dėl padarinių ir pasekmių baisumo dar galima vadinti jį karu. Greičiau derėtų jam pasaulio ar bent Žemės kataklizmo vardas.

Viskas prasidės, kai vokiečiai užpuls lenkus. Lenkai laikysis neilgai, kaip neilgai tvers ir jų ginti stoję prancūzai. Vokiečiams pergalė eis po pergalės, užims jie visą Vakarų žemyną, kol viena koja atsirėmę Balkanuose, kita – Skandinavijoje, kirs lemtingą smūgį Rusijai. Čia po neilgos sėkmės prasidės kelias atgal, nes Rusijai pagalbos ranką išties Amerika. Ir nelaimė bus vadintis vokiečiu, kaip ligi tol negandas būti žydu. Vokiečiai bus paklupdyta ir padalyta, ateis keista taika, taikos vardo

neverta. Bus didelė priespauda, visuotinis nepasitenkinimas ir nusivylimas, jog savaime nusiplaus gėda nuo vokiečio, už karo sukėlimą. Prasidės nesiliaujantys ginčai dažnu klausimu, vieni sakys, kad tai vidaus reikalas, kiti tvirtins – tarptautinis.

Nuo vokiečių skaudžiai nukentės žydai, daug jų kraujo bus pralieta. Ne mažiau nelaimių bus Lietuvai. Daug žmonių žus savo žemėje, daug bus išvežta į Vakarų, daug daugiau – į Rytus. Bet negando metams praėjus, lietuvių tauta atsigaus ir Europoje atliks moralinį vaidmenį kaip Antikos laikais Atėnai. Tas keistas, nuolatinis ginčų metas taip įkyrės, kad atrodys – padėtis beviltiška ir nebėra išeities. Tuomet viską išspręs Mėnulis: pusė jo nukris ant centrinių Rusijos sričių, apimdamas plotą, maždaug septynių dešimčių milijonų žmonių gyvenimą, ir taip jį nusiaubs, jog nė žolelė nebedygs.

Mėnuliui nukritus, išsivaduos visi, kas bus likęs gyvas, ir užeis ilga, gal tūkstančio metų, taika. Bus atsižadėta fizinės jėgos ir paklūsta moraliniam autoritetui. Tačiau tas autoritetas nebus Romos popiežius. Taip aš regėjau...

Matau, Klimai, kad tu netiki ir vėl žiūri į mane kaip į keistuolį, jei ne visišką pamišėlį. Žinok, – ir ranką pakėlęs, pirštu grasdamas, ištare: – nukentėsi ir tu. Nežūsi, bet skaudžiai nukentėsi. Nepasakysiu, kas su tavimi atsitiks, bet regiu – skaudžiai nukentėsi.

–Dėl daug ko abejoju, – sakė Klimas, – bet dėl savo lemties buvau tikras, kad Milašius klysta. Kaipgi aš nukentėsiu? Tarkim, Lietuvą okupuos sovietai ar vokiečiai. Aš būsiu toli, Prancūzijoje, ir jie manęs nepasieks. Juo labiau kad į kai ką (suprask: Maskvą) aš žiūrėjau su nemaža simpatija... Deja, ne Milašius, o aš klydau. (Visur pabraukta mano – A. J.)

ŠIAURĖS ATĖNAI. Laikraštis Lietuvai. Nr. 18, 1990.VI.6 BLOKADINIS NUMERIS (P. Klimo įspūdžius papasakojo Antanas Dambrauskas).

Iš <http://www3.vdu.lt/life/pv/atsitik.htm>:

Iš Oskaro Milašiaus pranašystės („Nemunas“, 1990, Nr.5–6)

„Nebeliks ir Lietuvos, Baltojo Žirgo krašto, minimo Apokalipsėje. Ji daug kentės už savo tautos negimusių kūdikių žudymą, girtavimą, paleistuvystes. Gėda? Dar to betrūko. Lietuviai atkartojo senosios Romos nuodėmes, ypač karininkai ir artistai. Yra pederastų, homoseksualų, sodomiečių. Lietuvos kūnas pagaužtas iš vidaus. Besaikis malonumų ieškojimas kuriam laikui pražudys tautą. Bus pareikalauta skaudžios išpirkimo aukos. Iš bendro Visatos aruodo lietuviai daug išėikvojo, užtat teks skolą gražinti krauju, ašaromis, kalėjimais bei kitomis kančiomis. Tūkstančiai lietuvių su šaknimis bus išrauti ir perkelti į amžinąjį ledą bei sniegą. Tai žiauru, bet tikra. Viskas išsipildys.

– Kodėl taip liūdna Lietuvos ateitis?

– Per daug lietuviai iki šiol mylėjo žemiškąją tėviškę, o nesirūpino amžinąja. Todėl svetimtaučiai engėjai prievarta išmokys juos neturto meilės, iškiepys klusnumo, sandoros, tarpusavio meilės, atpratins nuo amerikietiškojo besaikiškumo kaupiant turtus.

– Lietuvą pasiglemš vandenys?

– Net ir Lietuvą! Jeigu čia bus įsigalėję sėtoniški nusikaltimai. Nesinori man prie moterų plačiau aiškinti. Bet reikia. Mūsų laikų kai kurios moterys daugiau žino ir patyrė negu vyrai. Išsiplatino Sodomijos nusikaltimas. Ne veltui kai kuriose šeimose

šunys laikomi vietoje vaikų. Atsirado mesaliniečių. Pasklis homoseksualizmas ne tik tarp artistų, karininkų. Tauta žudys negimusius kūdikius. Beveik visų šeimų namų slenksčiai bus paženklinėti krauju. Nedaug kas liks išgelbėtas. Jeigu tauta laiku nedarys atgailos, čia tyvuliuos Mėnulio jūra, Metėlės kartybėje plaukios žuvys, o niekas jų nežvejos.

Ne mano čia žodžiai ir nuomonė. Argi užmiršai, kas atsitiko Sodomos miestui, senajai Romai? Kodėl Žemės gyventojai buvo sunaikinti tvanu? Nė viena tauta neliks gyva, jeigu turės šių baisių nuodėmių. Vienos pražus ugnyje, kitos kris karuose, trečios nuskęs atsivėrusiuose vandenyse. TOKIA DIEVO BAUSMĖ.“

Rekomenduojama literatūra

1. Berg, Yahuda, True Prosperity, Nightingale Conant, 2004
2. www.aish.com, www.aishaudio.com
3. www.kab.tv
4. Bonner, William, Mobs, Messiahs, and Markes. John Wiley and Sons, 2007
5. Johnson, Paul, A History of Christianity. Touchstone, 1976
6. Lazarevas, Sergejus, Karmos diagnostika, 12 tomas. Asveja, 2007
7. Šapoka, Adolfas, Lietuvos istorija. Mokslo leidykla, 1990
8. Guoga, Aurimas, Lietuvos ateities vizija <http://www.aguoga.lt/?object=straipsniai&action=view&id=24>

Jei norėtumėte sekti naujienas, susijusias su sėkmingos tautos idėja, registruokitės žinučių prenumeratai www.aguoga.lt.